

Magyar Turizmus Zrt.
1012 Budapest, Vérmező út 4.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2007-2013

Szolnoki Főiskola
5000 Szolnok, Ady Endre u. 9.

Szakértők:

- Dr. Könyves Erika PhD, tanszékvezető főiskolai tanár – Szolnoki Főiskola
- Prof. Dr. Süli-Zakar István MTA doktora, tanszékvezető egyetemi tanár – Debreceni Egyetem TTK
- Dr. Pető Károly CsC, dékán-helyettes egyetemi docens – Debreceni Egyetem AVK
 - Dr. Hanusz Árpád CsC, főiskolai tanár – Nyíregyházi Főiskola
 - Dr. Várhelyi Tamás, egészségturisztikai szakértő, Compudoc. kkt. igazgató, Debrecen

Konzulens:

Katona Ilona, igazgató, Észak-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság

2006. április 24.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	2
1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
2. BEVEZETÉS.....	7
2.1. A DOKUMENTUM CÉLJA	7
2.2. FEJLESZTÉSI STRATÉGIA ILLESZKEDÉSE AZ ORSZÁGOS TURISZTIKAI ÉS REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁHOZ	7
2.3. PARTNERSÉGI FOLYAMAT BEMUTATÁSA	9
3. RÖVID HELYZETELEMZÉS	11
3.1. A RÉGIÓ FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉSE	11
3.2. A RÉGIÓ ÁLTALÁNOS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE, DEMOGRÁFIA	12
3.3. A TURIZMUS KÍNÁLATA	14
3.4. A TURISTAFOGADÁS FELTÉTELEI	24
3.4.1. KÖZLEKEDÉS	24
3.4.2. SZÁLLÁS ÉS VENDÉGLÁTÁS	25
3.4.3. TELEPÜLÉSARCOLAT, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGEK	34
3.4.4. A RÉGIÓ KÖRNYEZETI ÁLLAPOTA	37
3.4.5. EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK	40
3.5. EMBERI ERŐFORRÁS	41
3.6. A TURIZMUS SZERVEZETI RENDSZERE A RÉGÓBAN	42
3.7. TURIZMUS KERESLETE, FOGYASZTÓI SZOKÁSOK	45
3.8. A RÉGIÓ KORÁBBI TURISZTIKAI CÉLÚ FEJLESZTÉSE, TAPASZTALATAINAK, EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA	47
4. SWOT ELEMZÉS	53
4.1. ERŐSSÉGEK	53
4.2. GYENGESÉGEK	53
4.3. LEHETŐSÉGEK	54
4.4. VESZÉLYEK	55
5. JÖVŐKÉP	56
6. FEJLESZTÉSI STRATÉGIA.....	59
7. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK, ALPROGRAMOK LEÍRÁSA.....	65
7.1. VONZERŐ- ÉS ATTRAKCIÓFEJLESZTÉS	65
7.1.1. GYÓGY- ÉS WELLNESS TURIZMUS (EGÉSZSÉGTURIZMUS).....	65
7.1.2. AZ ÜZLETI ÉS KONFERENCIATURIZMUS.....	69
7.1.3. TISZAI- (VÍZI) TURIZMUS	73
7.1.4. ÖRÖKSÉGTURIZMUS.....	75
7.1.5. ÖKO- ÉS FALUSI TURIZMUS	77
7.1.6. GOLFTURIZMUS	82
7.2. FOGADÁSI FELTÉTELEK JAVÍTÁSA, SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS	84
7.3. RÉGIÓS TURISZTIKAI MARKETING TEVÉKENYSÉG FEJLESZTÉSE	86
7.4. SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK JAVÍTÁSA	90
8. CÉLOK ÉS FEJLESZTÉSI IRÁNYOK VÁRHATÓ HATÁSAI, EREDMÉNYEINEK SZÁMSZERŰSÍTÉSE.....	93
9. KÖLTSÉGTERV	95
10. MEGVALÓSÍTÁS FOLYAMATA, MONITORING RENDSZER BEMUTATÁSA	96

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az Észak-alföldi régió hazánk, és egyben az Európai Unió keleti határán fekszik, három megyéből (Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg) áll. Az Észak-alföldi turisztikai régiót a tervezési-statisztikai régiótól a 4/2000. (II.2.) GM rendelet¹ alapján határoljuk el. Hazánkban határos az Észak-magyarországi, a Dél-alföldi és a Közép-magyarországi régiókkal. Az Észak-alföldi régió területe 17.729 km², az állandó népességszám 2003 közepén 1.568.446 fő, a lakónépesség száma 2005. január 1-én 1.541.818 fő.

Az Észak-alföldi régió az **egy főre eső GDP** esetében 2003-ban az országos átlag kétharmados adatával az utolsó előtti a magyar régiók között.

A **GDP ágazatok szerinti megoszlását** tekintve megállapítható, hogy az Észak-alföldi régióban az országos átlagot lényegesen meghaladja a mezőgazdaság, a közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás, az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás részesedése.

A **foglalkoztatottak számát** tekintve az Észak-alföldi régióban hosszú ideig folyamatos emelkedést lehetett megfigyelni, 2003 és 2004 között ugyanakkor jelentős visszaesés következett be. A **foglalkoztatási arány** az Észak-alföldi régió egyik jelentős gyengesége: a 15-74 éves korcsoporton belül magyarországi viszonylatban is igen alacsony a foglalkoztatottak aránya. Problémát jelent, hogy 2004-ben emelkedni kezdett a **munkanélküliség mértéke** (a legfrissebb adatok alapján a ráta 2005. III. negyedévében elérte a 8,1%-ot). Az Észak-alföldi régió az ország **legfiatalabb korösszetételű térségnek** számít, mely kedvezőnek mondható.

A turizmus kínálata a régióban

Gyógy- és wellness turizmus (Egészségturizmus)

Az Észak-alföldi régió jelentős termál- és gyógyvízkinccsel rendelkezik. A régióban 209 db 30°C-nál melegebb vizet adó kút van, ez 16, 2%-a a Magyarországon található termálvíz kutaknak. A régió jelenleg működő kútjainak mintegy 40 %-a balneológiai célokat szolgál. Mintegy félszáz fürdőhelye van a régiónak, ebből 29 helyen minősített gyógyvízzel rendelkeznek.

2000-2006 között jelentős, termál-és gyógyvízre alapozott turisztikai fejlesztések történtek a régióban, amelyek eredményeként a régió egészségturisztikai kínálata országos szinten is kiemelkedőnek mondható. Nemzetközileg a hévízi és fővárosi fürdők a legismertebbek, de a leglátogatottabb alföldi fürdő a régióbeli Hajdúszoboszló. A régióban több, külföldiek által is látogatott fürdőhely található (elsősorban: Hajdúszoboszló, Debrecen, Nyíregyháza, Cserkeszőlő). Az Észak-alföldi régió óriási az egészségturisztikai potenciálja, amit a régióban található nagy gyógyászati intenzitású termálvizek, az ország átlagánál fejlettebb, stabilabb egészségügyi intézmények valamint a javuló elérhetőség jelentenek.

Üzleti és konferencia (MICE) turizmus

Az Észak-alföldi régióban az adottságok elsősorban a megyeszékhelyekre koncentrálódnak (azon belül is kiemelkedő Debrecen jelentősége). Nyíregyháza, Szolnok és Jászberény, elsősorban szállásférőhelyi és vendéglátói kapacitásai miatt, leginkább a kisebb létszámú, szakosított rendezvények számára adhat otthont. 50-200 fős rendezvények lebonyolítására mintegy 80 szálloda, étterem és üdülőközpont alkalmas. A régió konferenciaturizmusának jövőbeli alakulását alapjaiban meghatározza a nemrég átadott debreceni konferenciaközpont.

¹ Jász-Nagykun-Szolnok megyéből: Abádszalók, Berekfürdő, Fegyvernek, Karcag, Kőtelek, Kunhegyes, Kunmadaras, Nagyiván, Nagykörű, Tiszabura, Tiszaderzs, Tiszafüred, Tiszaigar, Tiszaörs, Tiszaroff, Tiszasüly, Tiszaszentimre és Tomajmonostora települések, Hajdú-Bihar megyéből pedig: Újszentmargita, Folyás, Polgár, Egyek, Tiszacsege települések a Tisza-tavi turisztikai régióhoz tartoznak.

Tiszai-(Vízi) turizmus

A régió folyó- és állóvizei jó lehetőséget nyújtanak a vízi turizmus számára, de a szükséges infrastruktúrával csak részben rendelkezünk. A régió végigfolyik Magyarország második legnagyobb folyója, a Tisza, amely mint az Alföld régió „tengelye” sokszínű sportolási és kikapcsolódási lehetőségekkel várja az utazókat. Az Észak-alföldi régió vízi turizmusának fejlesztési stratégiája elképzelhetetlen az egész Alföld nagyrégiót szervesen összekapcsoló Tisza menti régiók, kistérségek, összehangolt, közös gondolkodása nélkül. A Tiszai kikötők hiányoznak a régióból. A Tiszán történő sétahajózás, vagy motorcsónakkal, jachttal történő utazáshoz is elengedhetetlen, hogy több kikötő legyen. Kiemelt fontosságú feladatként kell kezelni a kulturált kikötők és a kikötőkhöz tartozó korszerű szolgáltatások létesítését.

A **horgászat** alapját a Tisza, valamint annak mellékfolyói adják. Jelentős horgászvizek a folyók rendezésekor levágott holtágak, valamint a Keleti- és Nyugati Főcsatorna, a természetes és mesterséges tavak. Az aktív turizmuson belül a vízi turizmus mellett a régióban jelentős lehet a **kerékpáros turizmus** is. Az EuroVelo nemzetközi kerékpáros úthálózat, a terepadottságok, az elhanyagolható szintkülönbség, a kis forgalmú utak és a gátak, töltések jó lehetőséget biztosítanak a kerékpáros turizmus számára.

A régió egyes területei jó vadállománnyal rendelkeznek (jelentős az apróvad-állomány, valamint a Hajdú-bihari Guthi erdőben a dāmadvad). A **vadászat** esetében a problémát a vadászházak nem kielégítő állapota, és a vadászathoz kapcsolódó szolgáltatások (vadászboltok, vadászétterem, stb.) alacsony színvonala jelenti.

Az alább felsoroltak az **örökségturizmusnak** a legfontosabb kínálati elemei. A régió építészeti emlékekben viszonylagosan gazdag. A régióban összesen 99 db múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház, bemutatóhely található. A ma is látható pásztortanyák, hodályok, gémes kutak a hagyományos állattartás, a pusztai élet építészeti emlékei. A Hortobágy jeles műemléke a Kilenclukú híd. Európában is egyedülálló ipartörténeti emlék a túristvándi vízimalom, valamint a tarpai szárazmalom. Jelentős a hasznosított, illetve még kihasználatlan kastélyok és kúriák száma (Tiszadob – volt Andrássy kastély, Vaja, Lónya, Mándok, Gávavencsellő, stb.). A kisvárdai vár, valamint Közép-Európa egyik legépebben fennmaradt kora középkori Szabolcsi földvár a régió egyedi építészeti emlékei közé tartozik. Ezek az **örökségturizmusnak** kedvező kínálati elemei.

A régióban 20 darab (ebből 2 db 5 patkós, 6 db 4 patkós, 5 db 3 patkós, 3 db 2 patkós, 3 db 1 patkós, és 1 db oktató hely) minősített **lovassépesítmény** van. Nem megfelelő az együttműködés a lovas-tanyák, lovas központok között, hiányoznak a régió lovas létesítményeit összekötő lovastúra-útvonalak, a garantált programok.

Kiemelkedő értékű a régió két megyéjét érintő Hortobágyi Nemzeti Park, amely 1999 decemberétől az UNESCO Világörökségének is része, és amely az **ökoturizmus** kiemelt színhelye. A régióban több mint 267 **falusi vendégfogadó** 1718 férőhellyel (KSH adatai szerint 2004) várja a turistákat, amely az országos kapacitás 10 százalékát adja. Az Észak-alföldi régióban a falusi turizmus vendégfogadói mintegy 65%-ban minősített házak. A régió **gasztronómiai értékekben** bővelkedik. Olyan jellegzetességek köthetők e tájhoz, mint például a tiszai halászlé, a pásztorételek, a slambuc, a bográcsigulyás és stb.

A régió számos településén az év minden szakaszában hagyományörző **rendezvények** csalogatják a vendéget.

A turistafogadás feltételei

A régió **vasúthálózata** vonalsűrűség tekintetében az országos átlag feletti. A legnagyobb problémát mégis az alacsony kihasználtság és járatsűrűség, valamint az elavult járműpark jelenti. A légi közlekedés szempontjából kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik a **debreceni repülőtér**, amely állandó nemzetközi határnyitású kereskedelmi repülőtérként működik. Az Észak-alföldi régió az országos **közúthálózat** hosszát tekintve a magyarországi régiók között

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

a második helyen áll. Az úthálózat útjelleg szerinti megoszlását vizsgálva az egyik legfeltűnőbb sajátosság a gyors megközelíthetőséget leginkább biztosító autópályák és autótutak alacsony aránya. A régió legnagyobb terheltséget elszenvedő közútja a 4-es számú főközlekedési út Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza közötti szakasza.

Az Észak-alföldi régióban található **kereskedelmi szálláshelyek** összes férőhelye az országos férőhely-kapacitás 11,2%-át adja. A régió belül Hajdú-Bihar megye területén helyezkedik el a legtöbb egység, így a kapacitások tekintetében az első helyen áll. A **vendéglátás** tekintetében a kereskedelmi vendéglátóhelyek országos részaránya a régióra vonatkoztatva 14,6%, ezen belül a szálláshely-kínálattal szemben a legtöbb vendéglátó-egységgel Szabolcs-Szatmár-Bereg megye rendelkezik, majd Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megye következik a rangsorban.

A régió környezeti állapota és a jelentkező **környezeti problémák** általában megegyeznek az országgal és a többi régió jellemzőivel, eltérés inkább csak a mértékekben mutatható ki.

A **turisztikai szakemberek** képzésének legfontosabb helyszíne a Szolnoki Főiskola.

A régióban a **turizmus szervezeti felépítésében részt vevők**: Észak-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság, Észak-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság, megyei és a települések önkormányzatai, Tourinform Irodák, szakmai és non-profit szervezetek.

Az **Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiája** az EU-ban alkalmazott regionális tervezés gyakorlatának megfelelő alapelveket követi. Az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiája szervesen kapcsolódik a II. NFT-hez, ugyanakkor figyelembe véve a régió adottságait meghatározza az alprogramokban kijelölt fejlesztési irányokat.

Ezekre a meghatározott alprogramokra, fejlesztési irányokra lehet majd forrásokat pályázni az EU Strukturális Alapjaiból.

Az észak-alföldi régió turizmusfejlesztési **célpiramisa** az alábbi jövőképet rajzolja meg: **„Komplex turisztikai kínálattal rendelkező régió, melyben a turizmus fontos húzóágazat”**

A **régió vonzerő és attrakciófejlesztésének fejlesztési irányai**: a gyógy- és wellness turizmus, az üzleti- és a konferenciaturizmus, a Tiszai- (vízi) turizmus, az örökségturizmus, az öko-és a falusi turizmus valamint a golfturizmus.

A **fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés irányai**: szálláshelyek kínálatának bővítése, a vendéglátás mennyiségi és minőségi feltételeinek javítása, a közlekedési helyzet és elérhetőség javítása, turistabarát környezet kialakítása.

A **régiós turisztikai marketing tevékenység fejlesztési irányai**: kommunikációs stratégia kidolgozása, régiómarketing eszközök fejlesztése, turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése, turisztikai márkaképzés támogatása, turisztikai háttérkutatások.

Szervezeti és működési feltételek javításának irányai: humán erőforrások fejlesztése, információs és telekommunikációs rendszerek fejlesztése, turisztikai szervezetek és hálózatok, határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer kialakítása, interdiszciplináris területek, innováció támogatása.

Az új turisztikai termékek létrehozását célzó alprogramok, intézkedések elsősorban a magánszektor fejlesztését célozzák meg, a fejlesztések többsége a magánszektorban kerül megvalósításra.

Az Észak-alföldi régió fejlesztésére ezer milliárd forint várható a 2007-2013 tervezési ciklusra, amelyből kb. 10 % a turizmus fejlesztésére tervezhető. A stratégia készítői szerint a minimálisan szükséges **forrás** 90 milliárd forint, de tudni kell, hogy ennél több forrás is nagy valószínűség szerint hatékonyan felhasználható lenne. Amennyiben kevesebb forrással kell számolni úgy a fejlesztésben prioritást kell, hogy élvezzen: vonzerő-és attrakciófejlesztés, valamint a fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A stratégia által megfogalmazott négy fejlesztési irány között a forrásokat 45-30-10-15%-os arányban javasoljuk elosztani.

A stratégia megvalósulását folyamatosan nyomon kell követni, hogy a benne meghatározott célok és a hozzá rendelt feladatok a kívánt ütemben és mértékben teljesülnek-e. Ez a nyomon követés a **monitoring** feladata, mely az RTFS megvalósításának az egyik legfontosabb pillére. Ezeknek a monitoring feladatoknak a felelőseként célszerű felállítani egy helyi érdekeket is képviselő **Regionális Monitoring Bizottságot**.

Az RMB tagok összeállítását úgy kell megválasztani, hogy a különböző érdekek képviselőit ellátása megvalósulhasson.

2. BEVEZETÉS

2.1. A DOKUMENTUM CÉLJA

A Magyar Turizmus zrt. közbeszerzési eljárást indított 2005-ben a turisztikai régiók turizmusfejlesztési stratégiájának aktualizálása, illetve elkészítése tárgyában. Így az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési stratégiáját az eljárás nyertese, a Szolnoki Főiskola és szakértő partnerei készítették el a 2007-2013-as tervezési ciklusra.

A Szolnoki Főiskola a stratégia elkészítéséhez partnerként bevonta a régió másik két felsőoktatási intézményét, a Debreceni Egyetemet (Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar, Természettudományi Kar) valamint a Nyíregyházi Főiskolát, ahol egy-egy területre specializálódva szintén a turizmushoz kapcsolódó területeket kutatják, oktatják.

A tervezési térség lehatárolása

A tervezési térség az Észak-alföldi régió (mint turisztikai régió) három megyéje: Jász-Nagykun-Szolnok megye, Hajdú-Bihar megye és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területe, amely így nem tartalmazza a Tisza-tavi turisztikai régió településeit (a Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar megyében található Tisza-tavi turisztikai régióhoz tartozó településeket lásd. az 1. lábjegyzetben felsorolva a 3. oldalon). A vonzerő- és attrakciófejlesztés valamint a fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés esetében nem minden esetben hagyhatjuk figyelmen kívül a Tisza-tavi turisztikai régióhoz tartozó azon településeket, melyek az Észak-alföldi tervezési-statisztikai régióhoz tartoznak. A javasolt közös fejlesztési irányokat, intézkedéseket meghatároztuk az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési stratégiájában.

Az alkalmazott módszer

A régió felsőoktatási intézményei a turizmus oktatását megalapozva saját adatbázissal rendelkeznek. Elsődleges adatforrásként a stratégiába felhasználásra kerültek azok a kutatási eredmények, amelyeket a régió felsőoktatási intézményei eddigi kutatási tevékenységük során a turizmus területén értek.

Másodlagos adatforrásként felhasználtuk a régió turizmusfejlesztéséhez a már elkészült kapcsolódó kutatási eredményeket, fejlesztési programokat, statisztikai adatokat:

- az Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség által készített, ill. koordinált koncepciók, tervek turisztikai vonatkozásai
- KSH adatok a régió turisztikai kínálatáról és teljesítményéről
- a Magyar Turizmus zrt.-nél, ill. az Észak-alföldi Regionális Marketing Igazgatóságánál a régió turizmusára vonatkozó kutatási eredmények, statisztikai adatok.

A prominencia vizsgálatok eredményeit szintén beépítettük a stratégia releváns fejezeteibe.

2.2. FEJLESZTÉSI STRATÉGIA ILLESZKEDÉSE AZ ORSZÁGOS TURISZTIKAI ÉS REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁHOZ

Az alábbi koncepciók, fejlesztési programok és tanulmányok áttekintése, feldolgozása történt meg:

- **Az Észak-alföldi régió Turisztikai koncepciója és fejlesztési programja**, LT CONSORG, 2000
- **Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2005-2013**, Magyar Turisztikai Hivatal, 2005

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- **Az Észak-alföldi régió Fejlesztési Konceptiója és Stratégiai Programja 2007-2013**, munkaanyag, az Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. Tervezési és Partnerségi Csoportja a Regionális Virtuális Tervezői Hálózat bevonásával
- **Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakerete**, a Magyar Köztársaság Kormánya, 2006
- Észak-alföldi Régió Területfejlesztési Konceptiója (2007-2013) 2005
- Országos Területfejlesztési és Területrendezési Törvény
- Jász-Nagykun-Szolnok Megye középtávú területfejlesztési stratégiai programja 2000-2006
- Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési programja, 1998-2006
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Fejlesztési Konceptiója, 2000
- Jász-Nagykun-Szolnok Megye Turizmusfejlesztési Konceptiója, 2000
- Hajdú-Bihar-Bihar Eurorégió Turisztikai Konceptiója, 2003.

Az Észak-alföldi régió Turisztikai koncepciója és fejlesztési programja

A koncepció és fejlesztési stratégia „Távlati fejlesztési koncepció” 1. Helyzetelemzés (elsősorban a 1.3.3 SWOT analízis és 1.3.2 A kínálat helyzete) c. fejezetek felhasználásra kerültek, természetesen aktualizálva. Ugyancsak hasznos volt a stratégiai és operatív programok áttekintése, értékelése.

Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2005-2013 (NTS)

A turizmus ágazat fejlesztésének alapidokumentuma, így az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégia elkészítéséhez felhasználtuk annak tartalmi és strukturális elemeit, a fejlesztési prioritásokat.

„A stratégia fő célja az életminőség javítása a turizmus által.” (6.o.) Ez a cél a régiós turizmusfejlesztési stratégiájában is megjelenik, a régió adottságaira és a régió fejlesztési koncepciójában meghatározott célokra adaptálva.

A NTS céljai és az ezek eléréséhez szükséges eszközök: emberközpontú és hosszú távon jövedelmező fejlődés, a turistafogadás feltételeinek javítása, attrakciófejlesztés emberi erőforrás fejlesztés, hatékony működési rendszer kialakítása, horizontális célok.

A fenti cél- és eszközrendszer alapján dolgoztuk ki a regionális turizmusstratégia cél- és eszközrendszerét.

„A magyar turisztikai szektor elsődleges kiemelt terméke 2013-ig az **egészségturizmus**, mely egyúttal a természeti adottságokra épülő kínálatfejlesztés legfontosabb eleme.” (25.o.) A régió turizmusában a vezető termék szintén az egészségturizmus. Nemzeti szintű **termékfejlesztési prioritások** az örökségturizmus és a kongresszusi turizmus, amelyek a jövőben a régióban is sikeres turisztikai termékek lehetnek. A stratégiánkban a humán erőforrás, valamint a működési rendszer kialakításánál is figyelembe vettük az ágazati stratégiát.

Magyarország Nemzeti Stratégiai Referenciakerete (MNSR)

„A gazdaságpolitika fő célja – a modernizáció, a felzárkózás mind a gazdasági teljesítményeket, mind a foglalkoztatás emelése szintjét, mind pedig az emberek életkörülményeit tekintve. Ez a cél csak az EU-átlagnál gyorsabb, tartós növekedési ütemmel jellemezhető, fenntartható fejlődési pályán érhető el.” (29.o.)

„A földrajzi adottságok szintén kedvezőek a mezőgazdaság és élelmiszeripar, illetve az **egészségturizmus** számára is” (40.o.)

„A területi kohézió eléréséhez szükséges a térségi versenyképesség javítása: a főbb turisztikai térségek megerősítése révén” (47.o.)

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A MNSR-ben az országosan kiemelt térségek egyike a Tisza-térség. (48.o.) „Az integrált fejlesztési térségben (Tisza-térség) fenntartható környezeti fejlesztést összehangoltan kell végezni a gazdaságfejlesztéssel, **turisztikai fejlesztésekkel** és kulturális örökség védelmével. Területfejlesztésben (4. fejlesztési tengely) „A régiók **turisztikai potenciáljának**, szabadidő-gazdaságának, valamint a természeti és kulturális örökség térségi hasznosítása”. (66.o.)

A MNSR-e meghatározta az egyes magyarországi régiók fejlesztési céljait is. Az Észak-alföldi régióban kiemelt „a **turizmus fejlesztése** is (kiemelten ökoturizmus, termál- és gyógyturizmus). A MNSR-ben a ROP-ban helyezték el a **turisztikai térségek fejlesztése** célokat. (81.o.)

A régió kiemelt szerepet vállal az országosan kiemelt Tisza térségi, régiók és ágazatok közötti koordinációban megvalósuló fejlesztésekben is. (67.o.)

Az Észak-alföldi régió Fejlesztési Koncepciója és Stratégiai Programja 2007-2013

A koncepció és stratégiai program még munkaanyag, a régió turizmusfejlesztési stratégiával párhuzamosan készült.

„Az Észak-alföldi régió **turisztikai vonzerőkben** gazdag és változatos terület, de a vonzerők jelentős része csak helyi vagy regionális vonzáskörrel rendelkezik, és kevés a komplex turisztikai termék. A régió turizmusában a jelenlegi adottságok alapján **jellemző turisztikai termék** az egészségturizmus, ökoturizmus, az aktív turizmus, a rendezvényturizmus, valamint a falusi turizmus.”

Stratégiai és specifikus célok:

- „**Dinamikus-régió**”
- „**Öko-régió**”
- „**Egészséges-régió**”
- „**Agrár-régió**”
- „**Esélyteremtő és Felzárkózó-régió**”.

A szakértői és bizottsági vélemények, egyeztetések után a turizmusfejlesztés a „Dinamikus régió” célba épült be, és így megkapta azt a lehetőséget, hogy régió fejlesztésében a turizmus húzóágazat legyen, a régió versenyképessége erősítésének egyik eszköze.

Az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott fejlesztési irányok beépültek a „Dinamikus régió” fejlesztési irányába.

2.3. PARTNERSÉGI FOLYAMAT BEMUTATÁSA

Az Európai Unió gyakorlatának megfelelően a turizmusfejlesztés regionális keretek között lehet csak sikeres, ezért a stratégia-készítés munkafolyamatba bevontuk azokat a partnereket, akik turisztikai ismeretekkel és tapasztalatokkal rendelkeznek, hiszen az Észak-alföldi turisztikai régió területén meghatározó és sikeres szereplői a turizmusnak.

Így a stratégiába beépültek a turisztikai vállalkozások, önkormányzatok, területfejlesztés szervezetei, kistérségi együttműködések, szakmai és civil szervezetekkel tapasztalatai, véleményei is.

Már a tervezés fázisában, a stratégia elkészítése során együttműködtünk a szomszédos turisztikai régiókkal (Tisza-tavi és az Észak-magyarországi).

A Tisza-tavi turisztikai régió turizmusfejlesztési stratégiájának elkészítését elnyert szakértő csoporttal történt egyeztetés eredményeként az Észak-alföldi turisztikai régió turizmusfejlesztési stratégiájába beépítettük a lehetséges közös fejlesztési irányokat. Az

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Észak-alföldi régió „Jövőkép”-ében, a „Vonzerő-és attrakciófejlesztésben” az ökoturizmus és a vízi turizmus turisztikai termékfejlesztéshez meghatározott „Intézkedés”-einkbe beépítettük a Tisza-tó turizmusfejlesztéséhez készített stratégia releváns intézkedéseit.

Természetesen a közös a fejlesztési irányokat a szomszédos turisztikai régiókkal innovatív együttműködés keretein belül lehet csak eredményesen és hatékonyan megvalósítani, mint régión átnyúló fejlesztési projekteket.

3. RÖVID HELYZETELEMLÉZÉS

3.1. A RÉGIÓ FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉSE

Az Észak-alföldi régió a Magyar Köztársaság, ezen keresztül az Európai Unió keleti határán fekszik, három megyéből (Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg) áll.

Hazánkban határos az Észak-magyarországi, a Dél-alföldi és a Közép-magyarországi régiókkal, a légvonalban két legtávolabb fekvő település (Tiszabecs – Tiszasas) távolsága 247 km. A Régiót alkotó megyék elhelyezkedését vizsgálva nagy különbségeket találhatunk. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, egyedüli módon az országban, három szomszédos országgal is határos, több mint 300 km-es határszakaszon (Románia, Ukrajna, Szlovákia). Hajdú-Bihar megye is jelentős hosszúságon határos Romániával, Jász-Nagykun-Szolnok megyét azonban nem határolja országhatár, az ország belsejében azonban 6, régión kívüli megyével is határos. A régió rendelkezik 6 km európai uniós (szlovákiai), valamint 338 km EU-n kívüli (ukrajnai és romániai) határszakasszal.

Az Észak-alföldi régió területe 17.729 km² (az ország második legnagyobb régiója), az állandó népességszám 2003 közepén 1.568.446 fő, a lakónépesség száma 2005. január 1-én 1.541.818 fő (az ország második legnépesebb régiója).

A régió természetföldrajzi környezete, jellegzetességei

Az Észak-alföldi régió egész területe az **Alföld** nagytáj része. A területen a felszíni formák jelentős része síksági jellegű. A felszínalakító tényezők közül rendkívül erősen visszaszorultak a folyami feltöltődés felszínei, a mesterséges tavakra korlátozódott szedimentáció. Ma természeti szempontból a neutrális felszínfejlődés a jellemző.

A régió egyik fontos természeti kincsét jelentő talajok termékenységét a szikesedés, a nagy homok- vagy agyagtartalom gátolja leginkább.

Az Észak-alföldi régió Magyarország középső, keleti, északkeleti részén fekszik, ennek következtében **éghajlata** nedves kontinentális, száraz kontinentális éghajlatra jellemző vonásokkal. Területén található az ország legnagyobb évi közepes hőingással (Hortobágy) és legalacsonyabb évi közepes csapadékmennyiséggel (Nagykunság délkeleti része) jellemezhető vidéke.

Az Észak-alföldi régió **vízrajzi tengelye** a kis esésű és szélsőséges vízjárású Tisza. Legjelentősebb mellékfolyója a Szamos, amely a régió keleti részén torkollik a Tiszába. A további lényeges mellékvízfolyások: Túr, Zagyva, Berettyó és Körösök. A folyók vízjárását elsősorban a táplálótérületek éghajlata határozzák meg, jóllehet a kontinentális vonások az uralkodók. Eredeti állapotában az Alföld állóvizekben gazdag volt. A lecsapolás után viszont az állóvizek területi részesedése messze az országos átlag (2%) alá esett vissza, annak felét sem éri el. De a régióban található az ország második legjelentősebb állóvize, a Tisza-tó, amelynek vízminősége döntően kiváló, azonban problémát okoz a feliszapolódás, valamint az algásodás, a sulyom elszaporodása. Sajátos helyzetűek a Tisza-menti holtágak, amelyek állapota rendkívül különböző, több esetben rossz, azokat főleg mezőgazdasági kemikáliák és a lakossági szennyvíz-kibocsátás veszélyezteti. Értékük nemcsak természetvédelmi, hanem mezőgazdasági, rekreációs és környezetvédelmi szempontból is felbecsülhetetlen.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A **talajvíz** felszíntől mért mélysége a különböző eredetű alföldi tájakon nagy eltéréseket mutat. A hordalékkúp-felszíneken, a durvább lerakódásokban és a jelenkori ártereken a víz közel áll a felszínhez (2-3 m között). A tektonikailag magasabban maradt pannóniai alapzatú hátságok alatt és a lösszel borított területeken viszont mélyen (5-6 m alatt) helyezkedik el.

Az Alföld területén általában mindenhol van a mélyebb rétegekben víz, de nagyobb mennyiségben csupán a hajdani vízfolyások eltemetett medreiből, durvább szemcséjű lerakódásaiból nyerhető ki. A XIX. század 80-as éveitől rohamosan terjedt az artézi víz felhasználása, de a kitermelhető mennyiségnek csak negyedrészt hasznosítják. Az Alföld területének jelentős részén, különösen a medencealjzat törésvonalai, vetősíkjai környékén melegszik föl erősen a **rétegvíz**. A mélyebb tengeri rétegek magas sókoncentrációjú üledékeiből ásványvizek nyerhetők. A magas hőfok és az oldott anyagok eredményezik a mélyfúrású vizek gyógyhatását.

A régió nemzetközileg is jelentős termálvízkészlettel rendelkezik, amelynek oka, hogy itt a geotermikus gradiens 100 méterenként 7-8 °C, így a harmad- és negyedidőszaki rétegekből kitermelhető víz hőmérséklete 40-65°C. A termálvízkészlet legfontosabb hasznosítási módját a gyógy- és termálfürdők jelentik (Hajdúszoboszló, Debrecen, Cserkeszőlő, Berekfürdő, Szolnok stb.). Egyre növekvő a minősített gyógyvízzel rendelkező fürdőhelyek száma.

Hazánk éghajlati szempontból olyan átmeneti területen fekszik, ahol az óceáni, a kontinentális és mediterrán hatás is érvényre jut. Ennek megfelelően növényzeti szempontból a terület igen változatos.

Növényföldrajzilag a Pannóniai Flóratartomány a Holarktikus Flórabirodalom, azon belül a közép-európai flóratérlet része. Az Alföld flóraidékén 7 flórajárás különíthető el, ezek egyike az Észak-Alföld flórajárás.

3.2. A RÉGIÓ ÁLTALÁNOS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE, DEMOGRÁFIA

Az Észak-alföldi régió az **egy főre eső GDP** esetében 2003-ban az országos átlag kétharmados adatával az utolsó előtti a magyar régiók között (1. táblázat), amely a 25 tagú Európai Unió átlagának mindössze 39,1%-a volt, és ezzel az értékkel az Észak-magyarországi régió kívül csak öt lengyelországi és egy szlovákiai régiót tudott megelőzni.

Az Észak-alföldi régió belül a legkedvezőbb helyzetben Hajdú-Bihar megye található, amely a megyék sorrendjében az 1994-es 9. és 1996-os 10. helyezéstől eltekintve általában a 12. és 13. helyen állt, 2003-ban azonban már ismét a 10. helyet foglalta el. Jász-Nagykun-Szolnok megye az 1990-es évtized döntő részében a 13-14. pozíciókat foglalta el, a későbbiekben azonban hátrább csúszott (1999-ben 17., 2002-ben és 2003-ban 16. hely). A legrosszabb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye található, amely végig a sereghajtók között (19. és 20. hely) helyezkedett el (2003-ban 19. hely).

A GDP **ágazatok szerinti megoszlását** tekintve (2. táblázat) megállapítható, hogy az Észak-alföldi régióban az országos átlagot lényegesen meghaladja a mezőgazdaság, a közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás, az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás részesedése, míg a szállítás, raktározás, posta és távközlés, a pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai, az ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás, valamint az egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás ágazatokban jelentős elmaradás tapasztalható. A régió belül Hajdú-Bihar megye elsősorban a villamosenergia-, gáz-, gőz- és vízellátás (ennek az az oka, hogy a megyében található a E-ON és a TIGÁZ központja), a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás (Hajdúszoboszló és

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Debrecen szerepe), valamint az egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás, Jász-Nagykun-Szolnok megye a bányászat, feldolgozóipar, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megye a szállítás, raktározás, posta és távközlés ágazatokban emelkedik ki.

A **foglalkoztatottak számát tekintve** (3. táblázat) az Észak-alföldi régióban – szinkronban az országos tendenciákkal – hosszú ideig folyamatos emelkedést lehetett megfigyelni, 2003 és 2004 között ugyanakkor – hasonlóan több régióhoz – jelentős visszaesés következett be, amelynek tartóssága csak a következő évek adatai alapján ítéltető meg. A régió belül a csökkenés a legnagyobb mértékben Jász-Nagykun-Szolnok megyét érintette, míg Hajdú-Bihar megyében még egy kismértékű emelkedés ment végbe.

A **foglalkoztatási arány** elemzése (4. táblázat) rögtön rávilágít az Észak-alföldi régió egyik jelentős gyengeségére: a 15-74 éves korcsoporton belül magyarországi viszonylatban is igen alacsony a foglalkoztatottak aránya (a foglalkoztatottak számát követve 2003 és 2004 között ennél a mutatónál is visszaesés következett be), amellyel a régió csupán az Észak-magyarországi régiót tudja megelőzni. A megyék közül a legjobb helyzetben Hajdú-Bihar megye van (országos viszonylatban 12. hely), ugyanakkor Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2004-ben az utolsó helyet foglalta el.

A **foglalkoztatottak ágazatok szerinti megoszlását** és a 2001 és 2005 közötti tendenciákat vizsgálva (5. táblázat) az alábbi fontosabb folyamatok és tények figyelhetők meg:

- A mezőgazdaságban dolgozók aránya az Észak-alföldi régióban – követve az országos tendenciákat – visszaesett, ezen mutató szempontjából a régió ugyanakkor a Dél-dunántúli régióval közösen a második helyet foglalja el. A régió belül a mezőgazdaság kiemelkedő főleg Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyékben játszik fontos szerepet a foglalkoztatásban.
- Az ipar foglalkoztatásban betöltött szerepe az országos átlagnak megfelelő, a régiókkal összehasonlítva ugyanakkor megállapítható, hogy ez az érték csak a Közép-magyarországi és a Dél-alföldi régiókban alacsonyabb. A régió belül Jász-Nagykun-Szolnok megye magas aránya emelkedik ki.
- A szolgáltatásban foglalkoztatottak aránya 2001 és 2005 között jelentős mértékben emelkedett. 2005-ben elmaradt ugyan az országos átlagtól, ennek ellenére az Észak-alföldi régió a Közép-magyarországi régió (Budapest szerepe) után a második helyet foglalta el. A régió belül Szabolcs-Szatmár-Bereg megye értéke a legmagasabb, amellyel a „megyék” sorrendjében Budapest, Pest megye és Somogy megye után a 4. helyen található. A régió és különösen Szabolcs-Szatmár-Bereg megye jó helyezése ezen mutató szempontjából első pillantásra meglepőnek tűnik, a magas érték ugyanakkor az iparnak a foglalkoztatásban betöltött alacsony szerepére utal. A szolgáltatások részletesebb elemzése (6. táblázat) ugyanakkor további problémákra is rámutat: a régióban az országos átlagnál alacsonyabb az elsősorban a magánszféra által uralt szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, a pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai, valamint a ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás ágazatokban alkalmazottak aránya, ezzel szemben magas (50%-ot meghaladó) azon ágazatok részesedése (közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás, oktatás, egészségügyi és szociális ellátás, egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás), amelyek finanszírozásában az állam döntő szerepet játszik.

A foglalkoztatási viszonyokkal szoros összefüggést mutat az Észak-alföldi régió **munkanélküliségi helyzete** (7. táblázat). A munkanélküliségi ráta az 1990-es évek vége óta jelentős mértékben csökkent, a mérséklődés ellenére ugyanakkor a régió országos

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

viszonylatban továbbra is az 5-6. helyet foglalja el. További problémát jelent, hogy 2004-ben megállt a korábbi csökkenő trend, és emelkedni kezdett a munkanélküliség mértéke (a legfrissebb adatok alapján a ráta 2005. III. negyedévében elérte a 8,1%-ot). A régióon belül a legjobb helyzetben Hajdú-Bihar megye van (2004-ben 8. hely), míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megye a 19. helyet foglalta el.

Az Észak-alföldi régióban a **lakónépesség** száma 2005. január 1-én 1.541.818 fő, a 2005. közepén tartott mikrocenzus alapján 1.540.424 fő (az ország második legnépesebb régiója).

A **lakosság száma** – követve az országos tendenciákat – 2001 és 2005 között csökkent (8. táblázat), ennek mértéke azonban kisebb volt, mint az országos átlag, és a régiók rangsorában a 3. helyet jelentette. A kedvező folyamat mögött alapvetően a természetes népesedési folyamatok állnak: az Észak-alföldi régióban – hasonlóan az ország többi régiójához – az elmúlt időszakban ugyan természetes fogyást lehetett tapasztalni, ennek nagysága (2003 – 2,7‰; 2004 – 2,2‰) azonban legalább 1‰-kel kisebb volt a következő régió adatánál. A természetes szaporodást/fogyást meghatározó tényezők közül az Észak-alföldi régió mind a születési, mind pedig a halálozási arányszámot tekintve – az országos átlagnál lényegesen jobb értékkel – az elsők között található. Lényegesen rosszabb a helyzet a migrációs folyamatok tekintetében: a régió hosszú ideje jelentős népesség-kibocsátónak tekinthető, és ennek eredményeként negatív a migrációs mérlege.

Az Észak-alföldi régiót alkotó megyéket tekintve megállapítható, hogy a **természetes népesedési folyamatokat** tekintve legjobb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye van (9. táblázat): a **népességcsökkenés** mértéke itt volt a legkisebb, emellett 2004-ben a megyék rangsorában a születési arányszámot tekintve az első helyen állt (Hajdú-Bihar megye a 3. volt), míg a **halálozási arányszám** vonatkozásában Hajdú-Bihar megyével közösen a 3-4. helyet foglalta el. A **migrációs tendenciákat** tekintve éppen fordított a helyzet: az elvándorlás tekintetében Szabolcs-Szatmár-Bereg megye hosszú ideje csak Budapestet és Borsod-Abaúj-Zemplén megyét tudja megelőzni.

A megyéken belüli **demográfiai folyamatokat** vizsgálva megállapítható, hogy a lakosságszám-növekedést felmutató települések jelentős része Debrecen, Nyíregyháza és Szolnok közelében található, amely elsősorban a megyeszékhelyekről történő kitelepüléssel magyarázható. Az ellenkező véglet (legnagyobb mértékű lakosságszám-csökkenéssel jellemezhető települések) esetében is jól kirajzolódik egy térbeli tendencia: ezen települések döntő része periférikus, rossz megközelíthetőséggel jellemezhető helyzetben, az ország-, vagy a megyehatár közelében fekszik.

Az Észak-alföldi régió az ország **legfiatalabb korösszetételű térségnek** számít (1. táblázat): mind 2001-ben, mind pedig 2005-ben az öregedési index itt volt a legalacsonyabb, a 2001/2005 közötti változás nagyságát (az öregedés mértékét) tekintve pedig csak a Közép-magyarországi régió értéke volt jobb. A régióon belül a legjobb helyzetben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye van, amelynek az öregedési indexe – az országban egyedülként – még 2005-ben is kisebb volt egynél.

3.3 A TURIZMUS KÍNÁLATA

Gyógy- és wellness turizmus (Egészségturizmus)

A turisztikai szervezetek és szakértők szerint a harmadik évezred első évtizedében a turizmuson belül az egészségturisztikai utazások mutatják az egyik legdinamikusabb

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

fejlődést. Az egészség megőrzése, az egészséges környezetben történő relaxáció, a szépségápolás, a test és a lélek „karbantartása” egyre fontosabb motivációvá válik, így a wellness-turizmus iránti kereslet nő. A hagyományos gyógyturizmus esetén az európai lakosság előregedése növeli a keresletet. Az egészségturizmus egyébként is az egyik legkívánatosabb turisztikai forma: kiszámítható, kicsi a szezonalitása, hosszú az átlagos tartózkodási idő, nagy a vendégek fajlagos költsége, és a fenntartható turizmus elveivel is könnyen összhangba hozható.

A gyakorlatban megfigyelhető a két fő egészségturisztikai ág² közötti konvergencia is: a gyógyturizmusban is egyre fontosabb a komplexitás és a magas színvonal, a wellness-elemek, és a wellness esetében is előtérbe kerülnek az egészségügyi vonatkozások, a tudományos igényű megalapozottság. A különböző ágazatok együttes fejlesztése mellett szól az is, hogy előtérbe kerül a családi turizmus, és az eltérő korosztályok eltérő igényeit is ki kell tudni szolgálni. Ez azonban nem vezethet a meghatározó arculat kiválasztásának és domináns megvalósításának elmaradásához, és a különböző egészségturisztikai formákat egy fürdőhelyen belül térben is megfelelően szeparálni kell.

Az egészségturizmus az egész ország szempontjából meghatározó, gyorsan fejlődő turisztikai szegmens. 2004-ben a magyarországi gyógyszállók – a kereskedelmi szálláshelyek növekedési ütemét jelentősen meghaladó – dinamikus vendégforgalom növekedést regisztráltak a KSH adatai szerint: a **vendégek száma 22,2%-kal**, a **vendégéjszakák száma 15,7%-kal** haladta meg a 2003. év adatait.

Bár Magyarország fürdőkultúrája több mint 1000 éves, a régió fürdői csak a XX. században keletkeztek, illetve váltak jelentőssé. Magyarországon, különösen az Alföldön az magas geotermikus grádiens miatt különösen jelentős termálvízkészlet található, az Észak-alföldi régió jelentős termál- és gyógyvízkinccsel rendelkezik. A régióban 27 db lezárt kutat nem számítva 209 db 30°C-nál melegebb vizet adó kút van. Ez 16, 2%-a a Magyarországon található termálvíz kutaknak. A régió jelenleg működő kútjainak mintegy 40 %-a balneológiai célokat szolgál. Mintegy félszáz fürdőhelye (szállodák önálló fürdőrészlegeivel együtt) van a régiónak, ebből 29 helyen minősített gyógyvízzel rendelkeznek.

22 településen van minősített gyógyvízzel üzemelő fürdő, 12 településen termálvízű fürdő, 2 gyógyhely, 1 gyógyiszap lelőhely, 10 gyógyszálló, 1 wellness szálloda. 2004-ben különleges kitüntetést kapott az Aquaticum Termál és Wellness Hotel: A Magyar Wellness Társaság által adományozott „Wellness Spa 2003” nívódíjat.

2000-2006 között jelentős, termál-és gyógyvízre alapozott turisztikai fejlesztések történtek a régióban³, (beruházási összérték ~ 9,5 Mrd Ft) amelyek eredményeként a régió egészségturisztikai kínálata országos szinten is kiemelkedőnek mondható. Nemzetközileg a hévízi és fővárosi fürdők a legismertebbek, de a leglátogatottabb alföldi fürdő a régióbeli Hajdúszoboszló. A régió viszonylag rossz megközelítési lehetősége ellenére több, külföldiek által is látogatott fürdőhely található az Észak-Alföldön (elsősorban: Hajdúszoboszló, Debrecen, Nyíregyháza, Cserkeszőlő).

² Az egészségturizmus két legfontosabb része a tradicionális gyógyturizmus (betegeknek ill. konkrét betegségek megelőzésére, döntően kúraszerűen) és a wellness-turizmus (egészségeseeknek, relaxáció és rekreáció, általános állapot és közérzet javítására). Általánosan ide sorolják még a fitness-turizmust (amely a wellnesnél aktívabb, sportosabb tevékenységek, hasonló céllal), és a gyakorlatban hazánkban ide sorolható az idényjellegű, vegyes célú „strandturizmus”. Az elmúlt évtizedek domináns nemzetközi trendje a wellness, de más tiszta arculatú fürdők is sikeresek.

³ Hajdúszoboszló – Hungarospa Gyógyfürdő, Debrecen – Aquaticum Gyógy- és Fürdőközpont, Szolnok – Tiszaleti Élmenyfürdő, Cserkeszőlő – Gyógyfürdő, Hajdúnánás – Gyógyfürdő, Hajdúböszörmény – Városi Fürdő, Püspökladány – Gyógyfürdő, Balmazújváros – Termál- és Strandfürdő, Nádudvar – Gyógyfürdő, Kisvárd – Várfürdő, Túrkeve – Termál- és Strandfürdő, Jászapáti – Tölgyes Fürdő, Martfű – Gyógyfürdő, Nyíregyháza – Aquarius Élmenyfürdő, Vásárosnamény – Szilva Gyógyfürdő

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Az Észak-alföldi régiónak óriási az egészségturisztikai potenciálja, amit a régióban található nagy gyógyászati intenzitású termálvizek, az ország átlagánál fejlettebb, stabilabb egészségügyi intézmények (így az ország egyetlen tartósan stabilan gazdálkodó orvosegyeteme), valamint a javuló elérhetőség jelentenek. E szegmens – az országban általánosan jellemző német mellett - jelenleg elsősorban a lengyel küldőpiac felé igen aktív. Jelentős gyógyszálló-kapacitás csak Hajdúszoboszlón található. A strandok mellett kevés a korszerű, a szállók egész éves rentábilis működését megalapozó fedett fürdő. Néhány tradicionális tevékenység megszűnt (pl. a Tiszasüly melletti Kolop-fürdő és a Konyársóstófürdő iszapterápiája, a debreceni gyógyvíz palackozása).

Az egészségturizmus meghatározó szerepéből eredően ma már alapvető elvárás, hogy a fejlesztéseket kellő mértékben összehangolva valósítsák meg. Ennek első lépése az Észak-alföldi Termál Klaszter megalakítása volt. A Klaszter feladata egyrészt, hogy biztosítsa a régióban működő, versenyző és kooperáló vállalkozások, szolgáltatások és kapcsolódó intézmények valamint szakmai szervezetek innovatív kapcsolatát, másrészt koordinálja a stratégiai célok elérése érdekében elvégzendő feladatokat.

A régió fürdőinek csoportosítása

Nemzetközi jelentőségű fürdők: Hajdúszoboszló (Hungarospa Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő) az ország egyik legismertebb és leglátogatottabb gyógyfürdője, az egyetlen nemzetközileg is jegyzett régiós fürdő. Természeti környezete nem kiemelkedő (bár a város szépen parkosított, és közel van a Hortobágy), az épített környezet sem jelentős. A korai és jól menedzselt indulás miatt azonban itt található a régióban messze a legtöbb szálloda, a legkiépítettebb turisztikai infrastruktúra. Debrecen közelsége kulturális programok, nagyvárosi infrastruktúra megléte miatt jelentős előny – ehhez járul még a jelenleg nem kellően kihasznált, jól kiépített repülőtér közelsége.

A víz hőfoka 67 – 74 C, alkalikus-jódos-brómos-konyhasós- hidrogénkarbonátos jellegű termálvíz. Mozgásszervi betegségekre, bőr- és nőgyógyászati panaszokra, valamint inhalációs kúraként ajánlott. Pozicionálása a low-end és középkategória. Arculattípusa gyógyfürdő, strandfürdő elemekkel (30 hektár strand, csúszdapark, 10000 négyzetméter vízfelület, 22 medence).

Debrecen a kevésbé sikeres, de a fejlesztések és a régióközpont fejlődése miatt országos jelentőségű fürdő várhatóan bővülő nemzetközi vendégkörrel. A strandnak kevésbé van gyógyfürdő jellege, bár fekvése kedvező a Nagyerdei Parkerdőben. Igen jó a megközelíthetősége. Gyógyszolgáltatása a közelmúltban épült 4*-os fürdőhotelre és a klinikákra épül. A régi fedett rész szép. Komoly bővítés történt, élményfürdő fókusszal („mediterrán élményfürdő”-Aquaticum), de ez sajnos a strand területét csökkentette. Arculattípusa élményfürdő, hagyományos strand gyógymedencékkel.

Országos jelentőségű fürdők: Cserkeszlő (Cserkeszlő - Gyógy- és Strandfürdő) rendezett, sikeres gyógy- és strandfürdő, jelentős szekunder vonzerők nélkül. Érdekessége a csúszdaponyva. Gyógymedencéi a strandolásra való részekről jól elkülönülnek, jelentős részük téliészíthető. A gyógyturizmus a 82 Celsius fokos jódos-brómos vízre alapozott.

Jelentős, fejlett gyógyvizes strandok: Tiszavasvári, Hajdúnánás. Az épülő autósztroda miatt, illetve északról Lengyelország viszonylagos közelsége miatt low-end kategóriában

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

nemzetközi jelentősége is lehet az egyiküknek. Hasonló, de nehezebben megközelíthető fürdő található **Kisvárdán** és **Jászapátiban**.

Speciális másodlagos vonzerővel rendelkező fürdők: **Balmazújváros** a Hortobágyi Pusztaszomszédsága és Hajdúszoboszló közelsége miatt olyan potenciálisan regionális jelentőségű fürdő, amely egyike akár nemzetközi hírűvé is fejlődhet. Csaknem hasonló adottságú, de nehezebben megközelíthető **Túrkeve**.

Nagyvárosi fürdők: **Szolnok** (Tisza-parti Termálstrand és Élményfürdő) és **Nyíregyháza-Sóstó** (Aquarius élményfürdő). A jelentős helyi kereslet miatt wellness, a megyei kórházakkal együttműködve gyógyturizmus vonatkozásában is fejleszthetők. Regionális jelentőségűek, de kisebb nemzetközi vendégkör is tervezhető.

Gyógyturizmus kórházak bázisán: **Berettyóújfalu** és **Fehérgyarmat** rendelkezik ilyen adottságokkal, előbbinek a kórház területén van gyógyvize, utóbbiban jelentős rehabilitációs ellátási célú fejlesztés folyik.

Üzleti és konferencia (MICE) turizmus

A hivatásturizmus (MICE) különböző formái: kongresszusi-, üzleti-, az incentive- és a kiállítási turizmus már kiemelt jelentőséggel bírnak a fejlett országok turisztikai kínálatában és keresletében. A kongresszusi vendégek 6-8-szor többet költenek, mint egy átlagturista.

Az Észak-alföldi régióban az adottságok elsősorban a megyeszékhelyekre koncentrálódnak (azon belül is kiemelkedő Debrecen jelentősége), bázisát a felsőoktatási intézmények és a nagyobb szállodák képezik. Nyíregyháza, Szolnok és Jászberény, elsősorban szállásférőhelyi és vendéglátói kapacitásai miatt, leginkább a kisebb létszámú, szakosított rendezvények számára adhat otthont. 50-200 fős rendezvények lebonyolítására mintegy 80 szálloda, étterem és üdülőközpont alkalmas.

A jó technikai felszereltségű, modern konferenciatermek és -központok száma igen alacsony a régióban, az azokhoz kapcsolódó szálláshelyek színvonala a konferenciaturizmus magasabb elvárásainak nem megfelelő. A régió konferenciaturizmusának jövőbeli alakulását alapjaiban meghatározza a 2006-ban átadott debreceni konferenciaközpont. Befogadóképességét tekintve (31 416 m² nettó belső alapterület, 1150 fős nagyterem, 300 parkoló, stb.) Kelet-Magyarország legnagyobb ilyen jellegű létesítménye.

A régióban a multinacionális cégek megjelenése, az Európai Unió határainak kitolódása révén fontos potenciált teremthet az üzleti turizmus számára.

Tiszai- (Vízi) turizmus

Hazánk folyó- és állóvizei jó lehetőséget nyújtanak a vízi turizmus⁴ számára, de a szükséges infrastruktúrával csak részben rendelkezünk.

⁴ A vízi turizmust célszerű három csoportba sorolni:

- Az emberi erővel hajtott járművek: kajak, kenu, vízbicikli, evezős csónak, stb. Túrává szervezhető kínálati elem. Költséghatékony, környezetbarát.
- A szél által hajtott vízi járművek: vitorlás, surf. Környezetbarát közlekedési eszköz költségesebb változata.
- A motoros járművek: hajó, jacht, motorcsónak, jet-sky, vízisí. A legköltségesebb kategória, környezetterhelő.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A régió végigfolyik Magyarország második legnagyobb folyója, a Tisza, amely mint az Alföld régió „tengelye” sokszínű sportolási és kikapcsolódási lehetőségekkel várja az utazókat.

Az Észak-alföldi régió vízi turizmusának fejlesztési stratégiája elképzelhetetlen az egész Alföld nagyrégiót szervesen összekapcsoló Tisza menti más turisztikai régiók, kistérségek, összehangolt, komplex szemléletű, közös gondolkodása nélkül, melynek eredménye a több régiót érintő komplex turisztikai termékek.

A Tisza (-völgy) fejlesztésében kiemelt prioritásként kell kezelni a természet- és vízvédelmet (Tisza-Life program⁵), a biológiai sokféleséget és diverzitást, a tájkímélő agrárgazdálkodást, rekreációt, a természetközeli turizmust szolgáló, különleges szabályozású fejlesztést.

A vízi turizmus lehetőségei a régióban kedvezőek, amelyek alapja a víziutak⁶ rendszere.

Várható a Duna-Tisza csatorna megépítése, mely a Tiszának vízi kapcsolatot jelentene nagyon sok európai folyóval, illetve tengerrel (a Duna- Majna- Rajna csatorna megépítésével az Északi- és a Fekete tenger közötti összeköttetés valósult meg).

A szabadstrandok⁷ jól kapcsolhatók a vízi túrákhoz, különösen a családok számára tervezett termékekhez jelenthet jó kiegészítő programot. A szabadstrandok (a látjegyzetben felsorolt szabadstrandok nem állandó jelleggel üzemelnek, azok kijelölését minden évben el kell végezni a vonatkozó kritériumrendszer szerint) mennyisége megfelelőnek értékelhető, azonban kevés és hiányos a háttér szolgáltatás, mint pl. vizes blokkok, a campingek, és egyéb szálláshelyek, kereskedelmi és vendéglátóipari egységek, szerviz lehetőség, felszerelésbérlet (vízi bicikli, kajak, kenu, csónak), stb.

A Tiszán 14 helyen működik komp⁸, amelyből 11 átkelőhely érinti a régiókat. Az átkelőhelyek száma és régióbeli aránya jónak mondható. Azonban sok komp korszerűsítésre, felújításra szorul, mint pl. Nagyréven⁹. Az átkelőhelyek jó infrastrukturális hátteret jelenthetnek a vízi turizmus, a komplex turisztikai termékek kialakításában, hiszen összeköttetést biztosítanak a két part települései között, ezáltal bővítik a komplex turisztikai szolgáltatások kínálati elemeit.

Kajak-kenu túrák kedvelt útvonalai és színhelyei a régióban: a **Túr** folyón szervezett túrák: Nagyhódos-Sonkád-Kölcse-Túristvándi-Sonkád-Nagybukó-Tivadar.

Három folyót érintő túra (az Észak-magyarországi régiót is érinti): a Bodrog-Tisza és a Keleti-főcsatorna túraútvonala: Sárospatak-Olaszliszka (Bodrog)-Tokaj (Bodrog)-Tiszalök (Tisza)-Hajdúböszörmény (Keleti-Főcsatorna)-Balmazújváros (Keleti-Főcsatorna).

Hajdúböszörményi és balmazújvárosi táborhelyeken nincs tisztálkodási lehetőség és illemhely szervezett keretek között). **Tisza túra:** Tiszabecs-Szatmárcseke-Tivadar-Vásárosnamény,

⁵ Az Észak-alföldi régióban a projekt keretén belül Tiszakürtön, a Tisza hullámterében, 4 modellterületen hajtják végre élőhelyrehabilitációs beavatkozást. A cél, a terület kezelése, gyepesítése, majd a szürke marha legeltetés elterjesztése.

⁶ A Tisza folyó Vásárosnamény-Dombrád között FGBI. kategóriájú vízi út (sekély, időszakosan hajózható). Dombrád-Tiszalök között: II. osztályú (partvédelmi munkák). Tokaj-Tiszalök között III. osztályú. Tiszalök-Kisköre (Tisza-tó) között IV. osztályú. Kisköre (Tisza-tó)-Szolnok között II. osztályú (kényszerszünet 90 nap). Szolnok-Dél-alföldi régióig III. osztályú vízi út.

A Tisza mellékfolyói közül említésre méltó a Túr és a Hármas-Körös, a Keleti Főcsatorna vízi útjai, valamint a Tisza szabályozása után képződött holtágak vízfelületei. A Körösök II.-III. osztályú vízi út. A Keleti-Főcsatorna nagyhajózásra alkalmas vízi út, a 45. folyamkilométerig II. osztályú kategória

⁷ A Tiszán: Tiszabecs, Tiszaköröd-Bukógát (Tisza-Túr találkozásánál), Tivadar, Szatmárcseke, Gergelyugoronya, Tuzsér, Dombrád-Balsa, Ibrány, Tiszakanyár, Szabolcsveresmart, Tiszadob, Tiszánagyfalu, Timár, Jánd, Rakamaz, Tiszalök, Vásárosnamény, Cibakháza (Holt-Tisza), Szolnok, Rákócziifalva, Rákócziújfalva, Tiszasas, a Körösön: Kunszentmárton, Szelevény.

⁸ Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében Tiszaadony-Aranyosapáti, Benk-Lónya, Lónya-Tiszaudvard. További kompok: Zemplénagárd (BAZ)-Tuzsér, Tiszabercel-Tiszakarád, Kenézlő (BAZ)-Balsa, Timár-Zalkod (BAZ), Tiszatardos-Tiszalök, Tiszalúc(BAZ)-Tiszadob, Tiszainoka-Tiszaecske (Dél-Alföld), Nagyrév-Tiszabög (Dél-Alföld).

⁹ A nagyrévi önkormányzat komp-felújításra nyert pályázatot, így a jövőben folyófenékhez rögzített kötélpályán működik majd az átkelő.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Vásárosnamény-Tiszaugyörös-Tuzsér-Dombrád, Tiszabecs-Tivadar-Vásárosnamény-Tiszaugyörös-Tuzsér-Ibrány-Tokaj (Észak-magyarországi régió).

Látható, hogy a szervezett vízi túra kínálat elsősorban a Felső Tisza vadregényes szakaszára koncentrálódik. Érdemes lenne kiterjeszteni A Tisza-tavi régió és az Észak-alföldi régiót érintő túrákat, valamint Szolnoktól dél felé (Tiszainoka), a Tiszát és a Körösöket érintő túrákat, valamint a Dél-alföldi régióba is átnyúló túrákat.

Fejlesztani kell a kajak-kenu túrák állomáshelyeinek infrastruktúráját: mosdók, illemhelyek, szálláshelyek, kempingek, kereskedelmi- és vendéglátóipari egységek, szerviz, minőségi és mennyiségi szempontok szerint egyaránt.

A Tiszai kikötők hiányoznak az Észak-alföldi régióból. A Tiszán történő sétahajózás, vagy motorcsónakkal, jachttal történő utazáshoz is elengedhetetlen, hogy több kikötő¹⁰ legyen. Kiemelt fontosságú feladatként kell kezelni a kulturált kikötők és a kikötőkhöz tartozó korszerű szolgáltatások létesítését. A csónakkikötőnek alkalmasnak kell lennie evezős, motoros vízi járművek, kishajók kikötésére. Régiókban Szolnokon indokolt lenne egy nemzetközi színvonalú kikötő létesítése, mely komplex marina szolgáltatásokkal a motorcsónakok, hajók és jachtok, sétahajók és rendezvényhajók fogadására is alkalmas lenne. Szolnokon a Tiszaliget¹¹ partja, -melyet a Holt- és az élő Tisza ölel körbe- szép természeti környezetével, rekreációs központjával, alkalmas helyszínt jelentene kikötő létesítésére.

Kajak-kenu pályák a Tiszán: Szolnok, Szeged (nemzetközi minősítésű).

A régió sokrétű „vízi” vonzerővel bír, melynek bázisai elsősorban a Tisza és mellékfolyói, a Körös, valamint a Keleti- és Nyugati Főcsatorna. A vizek yacht, nagyhajó és vitorlásforgalomra - az ingadozó és gyakran nagyon alacsony vízszint miatt - nem, közepméretű lakóhajó és motorcsónak forgalomra közepesen, emberi erővel hajtott vízijármű forgalomra kiválóan alkalmasak. A Tisza felső szakasza, az országhatártól Szolnokig jelenleg is jelentős vízitúra folyosó (egyúttal a Nemzetközi Tisza Túra színhelye), amely több napos vagy akár hetes tartózkodásra is lehetőséget biztosíthat. Becslések szerint évente kb. 10.000 fő vízitúrázó fordul meg a Tiszán.

Egyedi vonzerő a Vásárosnamény és Gerelyugornya közötti homokfövenyes tiszai szabadstrand, melyhez kapcsolódóan egy egész nyáron áttartó- főként fiataloknak- szóló fesztivált, garantált programot hoztak létre.

A vonzerő kihasználtságát értékelve megállapítható, hogy jelenleg hiányoznak a minőségi, sokoldalú hasznosítás alapfeltételei, a szolgáltatási háttér, kevés a kiépített csónakkikötő, kevés a sátorozóhely stb. A vonzerő értékét csökkenti az is, hogy folyóvizeink csak közepesen tiszták.

A **horgászat** alapját a Tisza, valamint annak mellékfolyói adják. Jelentős horgászvizek a folyók rendezésekor levágott holtágak, valamint a Keleti- és Nyugati Főcsatorna, a természetes és mesterséges tavak (Debrecen, Püspökladány, Hajdúszoboszló környéke, a Hortobágy halastavai, stb.). A régióban – a jelentős vízbázis ellenére – kevés a jól felszerelt, közművesített, kiszolgáló létesítménnyel ellátott horgászközpont és horgásztanya. A tapasztalatok azt mutatják, hogy egyes helyeken jelentős túlszűfoltosság van, míg más – esetleg regionális hatókörű – vonzerők az ismeretlenségből adódóan csak a helyiek szabadidő eltöltését biztosítják.

¹⁰ Hajóállomások, kikötők a Tiszán: Tokaj (Észak-magyarországi régió), Tiszacsege (Tisza-tó), Kormorán kikötő (motorcsónak, csónak, jacht fogadására), Tiszaörvény (Tisza-tó), Szabics Kikötő és Szabadidőpart (az élő Tisza legnagyobb horgász- és jachtkikötője) Tiszaörvény (Tisza-tó), Abádszalók (Tisza-tó), Tiszaroff (Tisza-tó), Csongrád (Dél-Alföld), Mindszent, (Dél-Alföld), Szeged (Dél-Alföld).

¹¹ A Szolnoki Főiskola Campusa 2007-ben lesz kész, melyhez a Tiszán átvitelő gyaloghíd és látványterem is társul. Ez a híd jelenthetné az összeköttetést a Tiszaliget zöld övezete és a dinamikus belváros között.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Az *aktív turizmuson* belül a vízi turizmus mellett a régióban jelentős lehet a **kerékpáros turizmus** is. A terepadottságok, az elhanyagolható szintkülönbség, a kis forgalmú utak és a gátak, töltések jó lehetőséget biztosítanak a kerékpáros turizmus számára. Az EuroVelo nemzetközi kerékpáros úthálózat 11-es szakasza (Európa legészakibb pontjától – Nord Cap, Norvégia- a görögországi Athénig vezet) a régióan keresztül halad (végig a Tisza-mentén Rakamaz – Tiszasas), kitáblázása már a teljes szakaszon megtörtént. Ugyanakkor a szakaszhoz kapcsolódó, egyéb kerékpáros infrastruktúra (kerékpárkölcsonzó, szervízálózat, stb.) kiépítettsége nem megfelelő. Az adottságok és azok kihasználtsága ebben az esetben nincsenek összhangban.

A régió egyes területei jó vadállománnyal rendelkeznek (jelentős az apróvad-állomány, valamint a Hajdú-bihari Guthi erdőben a dőmővad). A **vadászat** esetében a problémát a vadászházak nem kielégítő állapota, és a vadászathoz kapcsolódó szolgáltatások (vadászboltok, vadászterem, stb.) alacsony színvonala, illetve a védett állatfajok vadászata, az erre vonatkozó rendeletek folyamatos kijátszása jelenti.

Örökség turizmus

A régió népművészeti hagyományai gazdagok, a néphagyomány számos helyen még ma is él. A hortobágyi pásztorművészet remekei, a csont- és fafaragások, a szőrhímzések, a bőrdíszműves munkák, a nádudvari fekete kerámia, a bihari hímzés és beregi keresztstemes, a paszabi szőttes, a különleges lőszerszámok egyedi értékeket testesítenek meg, az adottságok azonban jelenleg kiaknázatlanok. A tárgyi néprajzi emlékek egy része rendszeres kiállításokon megtekinthető ugyan (például a debreceni Déri Múzeumban, a Hortobágyon, Hajdúbőszörményben, illetve a régió egyes településeinek tájházáiban), a hagyományok, a mesterségek bemutatása azonban hiányos.

A régió építészeti emlékekben viszonylagosan gazdag, a paletta a népi építészet és Debrecen olyan építészeti emlékeit, mint például a Kossuth Lajos Tudományegyetem vagy a Vármegyeháza épülete egyaránt tartalmazza.

A ma is látható pásztortanyák, hódályok, gémes kutak a hagyományos állattartás, a pusztai élet építészeti emlékei. A Hortobágy jeles műemléke a Kilenclyukú híd, mely Magyarország leghosszabb közúti hídja.

Európában is egyedülálló ipartörténeti emlék a túristvándi, ma is működő, 18. századi, cölöpökön álló, favázás, deszkafalas, zsincltyetős vízimalom, valamint a tarpai szárazmalom.

Jelentős a hasznosított, illetve még kihasználatlan kastélyok és kúriák száma (például Tiszaadob – volt Andrassy kastély, Vaja, Lónya, Mándok, Gávavencsellő, stb.). Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében közel 340 védett műemlék található, ebből 50-50 a kastély és kúria, valamint a népi építészeti emlék. A kisvárdai vár, valamint Közép-Európa egyik legépebben fennmaradt kora középkori Szabolcsi földvár a régió egyedi építészeti emlékei közé tartozik.

Jelentős probléma a felújítások elmaradása és a romló állagú épületek magas aránya.

A régióban összesen 99 db múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház, bemutatóhely található – a legjelentősebbek: Déri Múzeum, hortobágyi Pásztormúzeum, melyek országos vonzerővel

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

rendelkeznek. A szolnoki Damjanich János Múzeum jászberényi Jász-Múzeum, mezőtúri Turi Fazekas Múzeum), történelmi és irodalmi kiállítóhely és emlékhely (Petőfi, Kölcsey, Móricz, Krúdy, Bessenyei György emlékhelyek, népi iparművészeti emlékek és kiállítások, stb.) elsősorban regionális, esetleg országos vonzerővel bírhat a jövőben, jelenlegi kiépítettségük miatt azonban ma ez a hatókör még nem érvényesül. Egyedi vonzerő a sóstófürdői Sóstói Múzeumfalú, mely a régió népi építészeti emlékeit és kézműves mesterségeit mutatja be.

A régióban jelentős számú rendezvény, fesztivál kerül megrendezésre, melyek többsége ugyan visszatérő rendezvény, de csak helyi, esetleg regionális hatókörrel bír. Legnépszerűbb rendezvények Debreceni Virágkarnevál és Karneváli Hét, Hortobágyi Hídi Vásár, Pásztorok Ünnepe- Hortobágyi Lovasnapok, Nemzetközi Katonazenekari Fesztivál, Őszi Szolnoki Művészeti Hetek, Debreceni Őszi Fesztivál, Debreceni Jazz Napok, Szolnoki Zenei Fesztivál, Tisza-Party, "Szárnyas Sárkány" Hete, Jászberényi Nyár, Szoboszlói Dixiland Napok, Szatmári Zenei Napok, Szatmári Fesztivál, Nyírségi Ősz, Gyümölcskarnevál, Szolnoki Gulyásfesztivál, Debreceni Pulykanapok, Nemzetközi Sütőtök Fesztivál, Bioétel-és Borfesztivál, Kevi Juhászfesztivál, Aratófalatok Ünnepe, Debreceni Borkarnevál.

Az országos, illetve nemzetközi vonzerővel rendelkező események száma azonban alacsony (pl.: Debreceni Virágkarnevál). Az utóbbi években, mind mennyiségi mind minőségi szempontból egyre nagyobb jelentőséggel bírnak az „összehangolt” gasztronómiai rendezvények (pl. Szatmári Fesztivál: Nemzetközi Diófesztivál-Milota, Túr-Party -Kölcse, Halászléfőző Verseny-Túristvádi, Szilvalekvárfőző verseny-Szatmárcseke, Szenkeparti Nagyvásár-Penyige).

Vallási turizmus

A régió a magyarországi reformáció központja. Itt található a kálvinista Róma, Debrecen (Református Nagytemplom, Református Kollégium, Egyházművészeti Múzeum). Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében közel 130 darab műemlék vagy műemlék jellegű református templom található, nagyon sok templom mellett szintén műemlék vagy műemlék jellegű fa harangtorony áll (például Nyírbátor, Tákos, Tarpa, Csaroda stb.). A szatmárcsekei református temető csónak alakú, arcot formáló különleges fejfái Európában egyedülálló értéket képviselnek. Nagykálló a zsidó vallás, Máriapócs a görög katolikus vallás nevezetes színhelye (18. századi temploma kiemelkedő jelentőségű épített vonzerő). Jászberényben számos szobor, kereszt és képoszlop található. Szinte valamennyi településen van - műemlékileg védett - templom vagy parókia.

Lovas turizmus

Bár az utóbbi időben a **lovassport** ágazat fejlődést mutat a régióban, a komplex szolgáltatást nyújtó létesítmények száma, a szolgáltatások színvonala és a lovas rendezvények száma nem kielégítő (azok is elsősorban csak a főszezonban kerülnek megrendezésre), a „puszta image”-hez szükséges létesítményrendszer nem létezik. A régióban 20 darab (ebből 2 db 5 patkós, 6 db 4 patkós, 5 db 3 patkós, 3 db 2 patkós, 3 db 1 patkós, és 1 db oktató hely) minősített létesítmény van (2005. évi felmérés, a Magyar Lovasturisztikai Szövetség 2005-ben végezte a minősítést). Nem megfelelő az együttműködés a lovas-tanyák, lovas központok között, hiányoznak a régió lovas létesítményeit összekötő lovastúra-útvonalak, a garantált programok.

Öko- és falusi turizmus

A táj gazdag és egyedi növény- és állatvilága, Közép-Európa legnagyobb füves pusztája, az élővizek mentén kialakult növénytakaságok miatt a régió területének kimagaslóan magas hányada élvez védeltséget. Ezek között kiemelkedő értékű a régió két megyéjét érintő Hortobágyi Nemzeti Park, mely hazánk első nemzeti parkja, amely 1999 decemberétől az UNESCO Világörökségének is része. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága rendkívül aktív pályázati magatartást mutat az elmúlt időszakban, aminek keretében - több hazai és EU támogatású pályázat beadásával - az igényes bemutatási feltételek létrehozását célozta meg. A pályázatok elnyerésével bemutatási területei és létesítményei megfelelő színvonalúakká válnak, kielégítve a XXI. század elvárásait. A közeljövőben (2006. évben) az alábbi fejlesztések realizálódnak: a Hortobágyi Nemzeti Park fejlesztései között központi szerepet betöltő és régen várt beruházás valósul meg a Hortobágyi Látogatóközpont létrejöttével. A Látogatóközpontozhoz tematikailag szorosan kötődő, annak közelében található Körszín felújítása is befejeződik. A híres hortobágyi Pásztorház sokak által már ismert, a pusztai élet sajátosságait és kulturális elemeit felvonultató kiállítása ugyancsak 2006 tavaszára újul meg. Végéhez ér a Hortobágy-halastavi bemutatóterület kisvasútjának rekonstrukciója, valamint a korábbi bemutatóösvény tábláinak és madár-les rendszerének felújítása, a Szálkahalmi és Egyek-Pusztaköcsi bemutatóterületnek a fejlesztése, a Malomházi bemutatóterület kialakítása. A terület a nemzeti park összes jellemző tájképi együttesét tartalmazva (nyíltfüves puszták, folyó parti galériaerdő, sziki erdőssztyepp maradvány, tó) a Pusztára egykor jellemző nagy testű patás állatokat, valamint a vadon élő madárfaunát igyekszik bemutatni a terepi bemutatás modern eszközeinek felhasználásával valósul meg. A Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben egy új, madármegfigyelő toronnyal, tájékoztató táblákkal és fedett pihenőhelyekkel felszerelt bemutatóösvény (Csapó-tanyai) kialakítását tervezik. A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetben új, információs táblákkal felszerelt bemutatóösvényt hoznak létre a Tarpai Szőlőhegy – Tarpai Nagy-erdő túraútvonalon, valamint megtörténik a Cégénydányádi kastélypark felújítása is. A Bátorligeti Ősláp Természetvédelmi Területen az Őslápmúzeum 2006-tól teljesen megújult, kétnyelvű (angol-magyar) kiállítással várja a látogatókat

A régió gazdag természeti értékekben és azok védeltsége is kedvező: 2 nemzeti park, 24 országos- és 123 helyi védeltségű terület található jelenleg a területén. Ennek ellenére a szakszerű bemutatás helyenként van megoldva, (Hortobágy kivételével) nincsenek látogatóközpontok és kevés a kialakított tanösvény, hiányoznak a népszerű, többnyelvű ismertető kiadványok, melynek eredményeképp a potenciális kínálat kihasználtsága csak részben megoldott.

Falusi turizmus

A falusi turizmus több évtizedes múltra tekinthet vissza Európa-szerte, így az Észak-alföldi régióban is. Általában jövedelem-kiegészítő tevékenységnek számított faluhelyen. Az utolsó évtizedekben azonban már az EU országokban is az agrártúlermelés egyik válságkezelési eszközévé lépett elő, amelyet központilag is támogatnak.

A turizmus e sajátos ágazata hazánkban sem vált a vendégfogadók részéről teljesen önálló tevékenységgé, hanem többé-kevésbé családi keretek között történik, és kiegészítője a mindenkori falusi életnek.

A falusi turizmus a szabadidő eltöltésének nem csak az egyik legolcsóbb módja, de sok tekintetben tartalmas üdülési formát jelent. A felkínált vonzerők – tiszta levegő, csend, falusi

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

életmód, hagyományok, népi szokások, a természet közelsége, a gasztronómiai élmények – csak megfelelő szintre fejlesztve és „tálalva” képesek a vonzásra, a vendég csábítására.

A régióban több mint 267 **falusi vendégfogadó** 1718 férőhellyel (KSH adatai szerint 2004) várja a turistákat, amely az országos kapacitás 10 százalékát adja. Az Észak-alföldi régióban a falusi turizmus vendégfogadói mintegy 65%-ban minősített házak, tehát megfelelnek az EU normáinak, hiszen az országos szövetség által kidolgozott minősítés alapján kapták meg a megfelelő napraforgós minősítést.

Ennek ellenére felmerülnek **megoldandó problémák**:

- Hiányzik a megfelelő szakértelem¹².
- Nincs megfelelő, hatékony marketing munka.
- Hiányzik a vendégfogadók és a szolgáltatók közötti együttműködés.
- A települések nagy többségében hiányzik a vezetői támogatás.
- Az infrastrukturális és környezetvédelmi hiányosságok gátolják a vendégforgalom gyorsabb növekedését.
- Nincs megfelelő nyelvismeret.
- A programok szervezése nem folyamatos és az alkalmoszerű rendezvények gátolják az azonos minőségű vendégfogadást.
- A néphagyomány ápolására, tanítására, életben tartására nincsenek meg a vállalkozók anyagi forrásai.

A régióban a falusi vendégfogadók megyei és egyes kistérségi szinten létrehozták szakmai szervezetüket, amelyek a szűkös pénzügyi források ellenére is eredményesek.

Az Észak-alföldi régió számos településén az év minden szakaszában **hagyományőrző rendezvények** csalogatják a vendéget. Különösen a gasztronómiai rendezvények emelhetők ki a sorból, hiszen a falvak még őrzik a népi ételek elkészítésének hagyományait.

A szatmári kistérségben a 90-es évek második felében kistérségi összefogással megszerveződött a szilvalekvárfőző fesztivál, 2004-ben létrehozták az ország első „lekváriumát”. A dió, sütőtök, káposzta, som tájjelegű termékek alapozzák meg az egyediséget a kistérségek gasztronómiájában, és az erre épülő gasztronómiai rendezvényekben, falusi turizmusban.

Gasztronómiai turizmus

A régió gasztronómiai értékekben bővelkedik. Olyan jellegzetességek köthetők e tájhoz, mint például a tiszai halászlé, a pásztorételek, a slambuc, a bográcsgulyás és stb.

Tradicionális helyi termékek az alma, méz, dió, szilvapálinka, aszalt szilva. Ezek népszerűsítésére nagy hangsúlyt fektetnek a régió szereplői. Tematikus gasztronómiai utak (Szilva-út, Torma-út) szervezése, és gasztronómiai témájú rendezvények széles köre biztosít lehetőséget a helyi jellegzetességek ismertetésére.

¹² A vendégfogadók nagy többsége ráérzéssel minden szakképesítés nélkül végzi vendégfogadói tevékenységét. Csak a pályázat során megépített új vendégházzal rendelkezők részére kötelezték az OKJ szakképesítés megszerzését.

Golfturizmus

A turizmus ezen fajtája az elmúlt időszakban világviszonylatban óriási fejlődésen ment át, és Magyarországon is megerősödött (jelenleg hat 18 lyukú golfpálya és néhány kisebb gyakorlópálya van), de sajnálatosan csak a főváros környékén és észak-nyugat Dunántúlon. Az aktív turizmus egyik lehetősége a régióban, hiszen a versenyképességet leginkább javítani képes exkluzív turisztikai termék.

3.4. A TURISTAFOGADÁS FELTÉTELEI

3.4.1. KÖZLEKEDÉS

Megközelíthetőség, elérhetőség, úthálózat-terheltség

Az Észak-alföldi régió közlekedése az egyenetlenség, a hálózat fejlett és fejletlen arányának kedvezőtlen összetétele miatt ma még alacsony színvonalon biztosítja a térség turizmusának fejlődését.

A régió **vasúthálózata** vonalsűrűség tekintetében az országos átlag feletti, a villamosított és az automata biztosító berendezéssel ellátott vonalak aránya azonban az országos átlag alatt marad. A megyék közötti különbségeket tekintve megállapítható, hogy míg Jász-Nagykun-Szolnok megye minden tényezőben jelentősen meghaladja az országos átlagot, addig a másik két megye jelentősen elmarad attól mind a villamosítottság, mind a kétvágányú vonalak terén.

A pályák állapotát tekintve sajátos kettősség figyelhető meg: a nemzetközi forgalomban fontos szerepet betöltő vonalak (Budapest-Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza-Záhony, Szolnok-Békéscsaba, Miskolc-Nyíregyháza) fejlettségüknek köszönhetően lehetővé teszik a 100km/h feletti közlekedést is (a további fejlesztéseknek köszönhetően ez a sebesség még emelkedni is fog), ezzel szemben mellékvonalakon a forráshiány miatt jelentősen elhasználódtak a pályák, állandósultak a sebességkorlátozások (ezek napjainkban az összes pályahossz közel felére kiterjednek). A legnagyobb problémát mégis az alacsony kihasználtság és járatsűrűség, valamint az elavult járműpark jelenti (a mozdonypark gerincét alkotó vontatójárművek átlagéletkora 40 év).

A légi közlekedés szempontjából kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik a **debreceni repülőtér**, amely 2003 áprilisától már állandó nemzetközi határnyitású kereskedelmi repülőtérként működik. Az objektumot a jelenleg érvényes kormányhatározat az államilag támogatható két regionális nemzetközi kereskedelmi repülőtér egyikeként említi. Jelenlegi forgalmának döntő részét nemzetközi turisztikai charter-járatok adják (a kiutaztatás mellett a Lipcse-Debrecen viszonylatban is közlekedik charter-járat), de 2005-ben már beindult a menetrendszerinti (Debrecen – München) közlekedés is. A légi közlekedés súlyát érdemes növelni a debreceni repülőtér fejlesztésével, ez a közúti közlekedés túlterheltségét részben csökkenti, kiváltja, valamint Debrecen, Hajdúszoboszló és a Hortobágy turisztikai központi szerepének – a régió turizmusának és elsősorban gyógy-idegenforgalmának, üzleti- és konferenciaturizmusának – további fejlesztési lehetőségét biztosíthatja.

Az Észak-alföldi régió az országos **közüthálózat** hosszát tekintve a magyarországi régiók között a második helyen áll, a fajlagos mutatók szempontjából ugyanakkor az utolsó előtti helyet foglalja el (1. táblázat). Ennek hátterében az áll, hogy a régió nagy részében ritka és nagy kiterjedésű települések alkotják a településhálózatot. Az egyedüli kivételt Szabolcs-Szatmár-Bereg megye északkeleti rész képezi, és ez okozza a megye magasabb, az országos átlagot is meghaladó értékét.

Az úthálózat útjelleg szerinti megoszlását vizsgálva az egyik legfeltűnőbb sajátosság a gyors megközelíthetőséget leginkább biztosító autópályák és autóutak alacsony aránya (2. táblázat). Döntő mértékben ezzel van összefüggésben az Észak-alföldi régió távolabbi területekről kínálgzó igen rossz megközelíthetősége: a Budapesttől (1. ábra) és a Hegyeshalomtól (2. ábra) mért elérési idöket tekintve 2003-ban a régió jelentös része Budapest vonatkozásában a 120 perces, Hegyeshalom tekintetében pedig a 180 perces elérhetőségi vonalon kívül helyezkedett el (az M3-as autópálya Polgár-Görbeháza közötti szakaszának átadása csak kismértékben javított a helyzeten).

Az M3-as és M35-ös autópályák 2006 végére átadásra kerülő új szakaszai (Görbeháza-Nyíregyháza, Görbeháza-Debrecen, a két megyeszékhely körüli elkerülő gyűrű), javítják ugyan az érintett települések megközelíthetőségét, a régió jelentös része ugyanakkor még hosszú ideig kívül esik a gyorsforgalmi úthálózat mind a 15, mind pedig a 30 perces vonzáskörzetén (3. ábra).

A gyorsforgalmi úthálózat kedvezőtlen elérhetősége mellett igen rossz a települések általános elérhetősége is. A régió 27 kistérségéből csak öt tartozik az első két kategóriába, míg 15 sorolható az utolsó két csoportba (4. ábra).

A közúti közlekedés további jellemző forgalmi problémája a **tiszai átkelések** kérdése. A Tiszán jelenleg 10 híd biztosítja a forgalmat. A viszonylag ritkán elhelyezkedő hidak miatt a Tisza menti sáv szakaszokban forgalmilag árnyékban lévő területként jelenik meg, miközben a hidakra vezető utakra jelentös közúti forgalom hárul.

Napjainkban Magyarországon a közlekedési infrastruktúrában a legtöbb problémát a közúthálózat minősége jelenti, és ebből a szempontból az Észak-alföldi régió helyzete igen kedvezőtlennek tekinthető (3. táblázat). Az országos **közúthálózat minőségét** vizsgálva két fontos megállapítás tehető:

- a burkolat állapotát és a pályaszerkezet teherbírását tekintve a régió az utolsó helyek valamelyikét foglalja el, egyedül a felület egyenetlensége szempontjából jobb a helyzet;
- a régió a főútvonal-hálózat szempontjából minden esetben előkelőbb helyet foglalt el, mint a mellékútvonal-hálózat vonatkozásában.

Az Észak-alföldi régió **közúthálózatának terheltségét** vizsgálva (5. ábra) jól kirajzolódnak a legfontosabb közlekedési folyosók. Általánosságban elmondható, hogy a régió legnagyobb terheltséget elszenvedő közútja a 4-es számú főközlekedési út Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza közötti szakasza (a megyeszékhelyek körzetében még nagyobb a forgalom), a megyeszékhelyekről kiinduló fontosabb utak (32., 442., 47., 33., 35., 471., 36., 38., főközlekedési utak) első 5-10 km-es szakasza (itt a kiköltözött lakosság ingázása okoz jelentös terhelést), valamint a 41-es számú főút Nyíregyháza-Vásárosnamény közötti része.

3.4.2. SZÁLLÁS ÉS VENDÉGLÁTÁS

Az Észak-Alföld turisztikai régió turisztikai keresletének és kínálatának elemzése a kereskedelmi szálláshelyek tükrében

Az Észak-Alföld tervezési-statisztikai régiót alkotó három területegység, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az alapja az Észak-Alföld turisztikai régióknak is, ám Jász-Nagykun-Szolnok megye kevesebb, mint egyharmada a Tisza-tó turisztikai régió részét képezi. Ez jól nyomon követhető a következő térképeken is.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2. számú ábra: Az Észak-Alföld turisztikai régió

Forrás: saját szerkesztés

1. számú ábra: Az Észak-Alföld tervezési-statisztikai régió

Forrás: saját szerkesztés

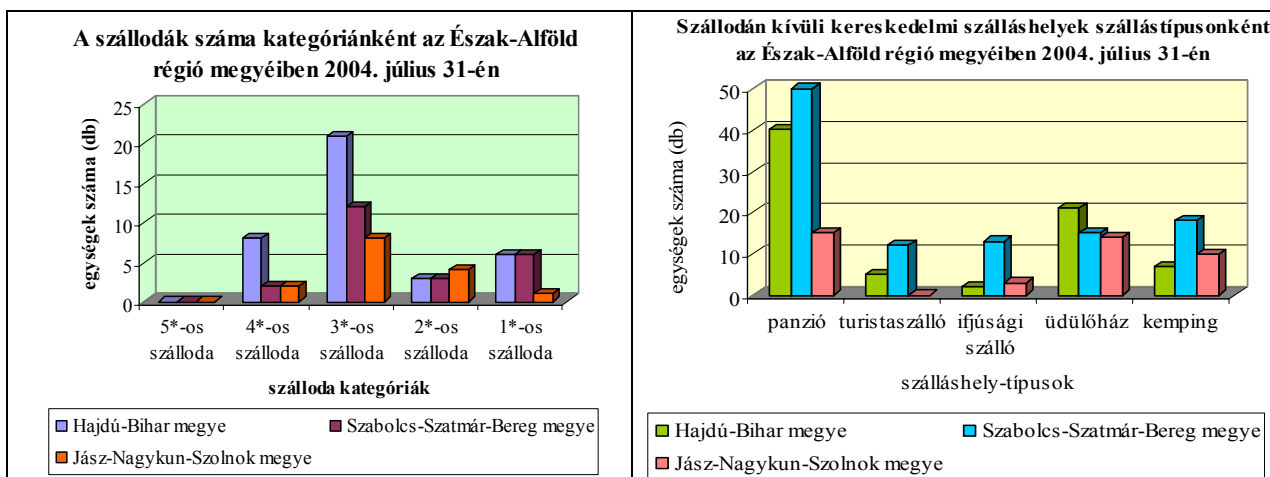
A két régiólehatárolás közötti különbségből fakad az a jelenség, hogy Jász-Nagykun-Szolnok megye turisztikai mutatószámai – ahogyan azt a későbbiekben látni fogjuk – rendre elmaradnak a másik két megye teljesítményétől.

A régió turisztikai kínálati elemei – a kereskedelmi szálláshelyek

A 2005-ös év adatai alapján a turisztikai régió kereskedelmi szálláshelyei az országos kapacitás 10%-át adják. Megyei viszonylatban a legtöbb kereskedelmi szálláshely Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében található (131 darab egység). A szálláshelyek minőségét alapul véve Hajdú-Bihar megye szálláshelyei a legszínvonalasabbak, itt 8 darab négycsillagos és 21 darab háromcsillagos szálloda működik. Ezt a kimagasló eredményt a Hajdúszoboszlói Kistérség fejlettségének köszönheti, ahol az előbb említett szállástípusokból rendre 3 illetve 13 található. Egyáltalán nem találunk szállodát a Berettyóújfalvi Kistérségben (Hajdú-Bihar megye) illetve a Baktalórántházi-, a Nagykállói- és a Tiszavasvári Kistérségben (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye). Bár Jász-Nagykun-Szolnok megye területének csak egy hányada esik a turisztikai régióba, mégis ugyanannyi négycsillagos szállodát találunk itt, mint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében illetve több kettőcsillagos szállodát, mint a másik két megyében. Általánosságban is elmondható, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében található a régió legtöbb alacsony színvonalú szálláshelye (a turistaszállók 71%-a, az ifjúsági szállók 72%-a és a kempingek 51%-a).

A szálláshelyek típusát vizsgálva kiemelkedő számban találunk panziókat az egységek között (összesen 105 darab az összes 301 darab kereskedelmi szálláshelyből), ez annak köszönhető, hogy ez a szálláshely-típus jellemzően családi vállalkozások tulajdonában és üzemeltetésben áll, kezdeti tőkeigénye jóval csekélyebb a szállodákénál.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

3. és 4. számú ábra: Az Észak-Alföld turisztikai régió megyei kereskedelmi-szálláshelyeinek száma kategóriánként 2004. július 31-i állapot szerint

Forrás: a Magyar Turizmus Rt. adatai alapján saját szerkesztés

A régió turisztikai kereslete – a kereskedelmi szálláshelyek teljesítménye

Az Észak-Alföld régió települései közül a belföldi turisták számára két város, Hajdúszoboszló és Debrecen, míg a külföldi turisták számára Hajdúszoboszló bekerült az ország leglátogatottabb települései közé (1. számú táblázat). Ez jól nyomon követhető a területi adatok elemzésénél, hiszen Hajdú-Bihar megye teljesítménye mind az elszállásolt vendégek száma szerint, mind pedig az eltöltött vendégéjszakák tekintetében belföldi és külföldi vendégeknél is domináns a régióban.¹³

A leglátogatottabb magyarországi városok*

	Belföldi	Külföldi	Összesen
1	Budapest (870)	Budapest (5 569)	Budapest (6 439)
2	Hajdúszoboszló (395)	Hévíz (629)	Hévíz (913)
3	Siófok (303)	Siófok (368)	Hajdúszoboszló (673)
4	Sopron (285)	Bük (351)	Siófok (671)
5	Hévíz (284)	Balatonfüred (341)	Bük (502)
6	Eger (209)	Hajdúszoboszló (278)	Balatonfüred (464)
7	Szeged (206)	Zalakaros (134)	Sopron (357)
8	Pécs (200)	Győr (117)	Zalakaros (316)
9	Debrecen (194)	Keszthely (102)	Eger (308)
10	Zalakaros (182)	Tihany (101)	Szeged (271)

1. számú táblázat: Magyarország leglátogatottabb városai (zárójelben a kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszakák száma ezerben)

Forrás: KSH előzetes adatok

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitás-kihasználtságának régiós összevetéséből kiderül (2. számú táblázat), hogy az előző pontban ismertetett rendelkezésre álló, működő kereskedelmi szálláshely-kapacitásokat mekkora arányban sikerült kiadni a vendégek számára 2005-ben az Észak-Alföld régióban és ezen teljesítmény hogyan viszonyul a többi turisztikai régió adatához.

¹³ Az országos és régiós megoszlási adatok 2005-re a KSH előzetes adatai, a végleges statisztikák 2006 őszén kerülnek publikálásra.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

	Szálloda		Panzió		Turista- és ifjúsági szálló*		Üdülőtér		Kemping**		Összesen	
	2005	2005/2004	2005	2005/2004	2005	2005/2004	2005	2005/2004	2005	2005/2004	2005	2005/2004
Balaton	42,8%	-0,5%	23,3%	-4,0%	32,3%	-12,2%	31,7%	+0,7%	15,6%	-7,2%	39,7%	-0,7%
Budapest-Közép-Dunavidék	60,9%	+5,8%	28,8%	+5,3%	37,6%	+16,8%	21,1%	+18,8%	4,0%	-14,2%	56,8%	+6,0%
ebből: Budapest	63,4%	+6,9%	35,2%	+10,4%	40,1%	+16,6%	7,7%	+33,0%	4,5%	+34,9%	61,2%	+7,1%
Dél-Alföld	35,8%	+11,0%	22,8%	-0,4%	11,3%	-2,4%	25,9%	-7,2%	9,4%	-0,8%	26,7%	+3,3%
Dél-Dunántúl	31,6%	-0,8%	23,2%	-8,4%	25,9%	-0,5%	26,7%	+10,8%	7,3%	+5,8%	27,6%	-2,5%
Észak-Alföld	45,5%	+3,3%	21,5%	-6,7%	13,0%	-14,4%	25,2%	+7,5%	13,5%	-0,5%	35,6%	+2,8%
Észak-Magyarország	32,6%	+3,4%	19,4%	-1,7%	19,0%	+3,4%	20,6%	-2,4%	5,1%	-22,1%	25,1%	+3,0%
Közép-Dunántúl	34,2%	+12,7%	26,5%	+21,0%	24,1%	+33,4%	19,2%	+1,5%	7,8%	-11,4%	29,6%	+17,3%
Nyugat-Dunántúl	44,6%	+4,6%	18,8%	-0,7%	12,7%	-1,8%	27,3%	-12,1%	6,3%	-1,5%	31,9%	+4,5%
Tisza-tó	29,1%	-9,0%	27,2%	+3,7%	12,2%	+14,3%	28,4%	+7,8%	7,5%	-10,0%	27,2%	-1,7%
Ország összesen	48,2%	+3,9%	22,7%	0,0%	21,4%	+1,4%	26,2%	+1,0%	10,0%	-4,9%	39,5%	+3,8%

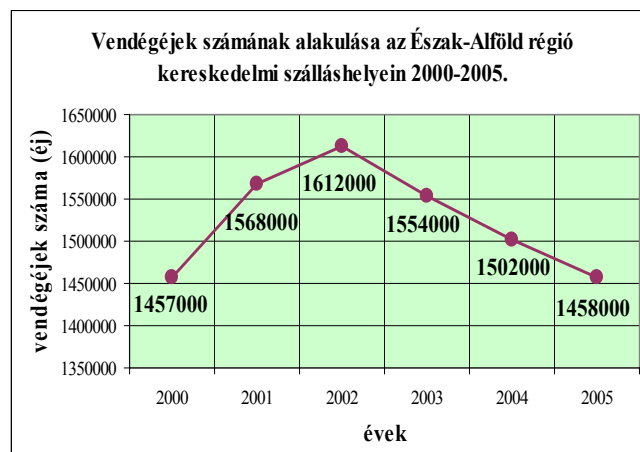
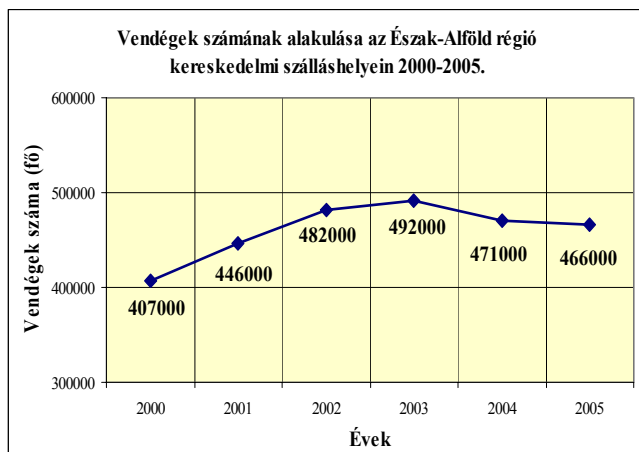
Adatvédelmi okokból egyült publikálható. **Férőhelykapacitás-kihasználtság.

2. számú táblázat: A kereskedelmi szálláshelyek kapacitás-kihasználtsága régiós bontásban 2005-ben

Forrás: Turizmus Magyarországon 2005, Magyar Turizmus Rt., p.19

Az egyes kereskedelmi szálláshely-típusok vizsgálatánál két esetben találkozunk a régió kiemelkedően jó teljesítményével, a szállodáknál és a kempingeknél. Ezen típusok kapacitás-kihasználtsága a régiók teljesítményének rangsorában a harmadik illetve második helyen jelenik meg.

Az összes elszállásolt vendégből az Észak-Alföld turisztikai régió 6,7%-kal részesedett 2005-ben, ez a részesedés az előző évi végleges adathoz képest 1%ponttal alacsonyabb. Hasonlóan csökkenés tapasztalunk az eltöltött vendégéjszakák tekintetében is (7,5%, ez az előző évhez képest 2,9 százalékkal kevesebb), ám magasabb az összes vendégéjszakán belül a régió részesedése, mint a vendégek számaé, ebből arra lehet következtetni, hogy a vendégek az országos átlagnál hosszabb ideig tartózkodnak a vizsgált régióban (lásd 2. számú táblázat). A vendégek és vendégéjek számának alakulása az elmúlt öt évben jól nyomon követhető a következő ábrákon (5. és 6. ábra):

5. és 6. számú ábra: Az Észak-Alföld turisztikai régióban az elszállásolt vendégek illetve az eltöltött vendégéjszakák számának alakulása 2000-2005. között

Forrás: a Magyar Turizmus Rt. adatai alapján saját szerkesztés

A vizsgált időszakban (2000-2005) a vendégek száma 2003-ig növekedést mutat, majd 2004-ben és 2005-ben az értékek az előző évhez képest csökkentek, de a 2005-ös év adata 14,5%-

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

kal mégis meghaladta a kiindulási évét (2000. év). Ezzel ellentétben a vendégéjek száma 2000 és 2005 között egy 2002-ig tartó felfutás után a bázisidőszak (2000. év) értékére esett vissza.

2004-ről 2005. évre történő változást vizsgálva az tapasztalható, hogy a régióban kissé nőtt (+0,6%) a kereskedelmi szálláshelyeken elszállásolt belföldi vendégek száma, ezzel ellentétben jelentősen csökkent a külföldi turisták száma (-6%) és arányuk (-1,28%) a szálláshelyek vendégei között. A belföldi vendégek számának erőteljes növekedése a szállodákban volt tapasztalható (8,3%), és hasonlóan a vendégszám-növekedés mérséklődéséhez, a vendégszám csökkenés is erőteljesebben a szállodán kívüli kereskedelmi szálláshelyeken jelentkezett. Érdemes megjegyezni ugyanakkor, hogy a háromcsillagos szállodákban 2005-re a külföldi vendégek száma 19,5%-kal növekedett, ennek érdekes ellentéte az a tény, hogy a négycsillagos szállodákban megszálló külföldiek száma ezen időszakban 23,2%-kal csökkent, vagyis a külföldiek a közép kategóriás szálláshelyeket részesítették elsősorban előnyben.

Az elszállásolt vendégeken túl meg kell vizsgálni a vendégek által a szálláshelyen eltöltött vendégéjek számát, illetve ezen két érték hányadosát, az átlagos tartózkodási időt is.

	2003	2004	2005
Balaton	4,5	4,3	4,0
Budapest-Közép-Dunavidék	2,6	2,5	2,5
Dél-Alföld	2,4	2,4	2,4
Dél-Dunántúl	2,6	2,5	2,5
Észak-Alföld	3,2	3,2	3,1
Észak-Magyarország	2,3	2,3	2,3
Közép-Dunántúl	2,9	2,8	3,0
Nyugat-Dunántúl	2,9	2,8	2,7
Tisza-tó	3,0	2,9	3,0

3. számú táblázat: Az egyes turisztikai régiók kereskedelmi szálláshelyein elszállásolt vendégek átlagos tartózkodási ideje 2003-2005.

Forrás: Magyar Turizmus Rt. adatai alapján saját szerkesztés

A belföldi vendégszám-növekedés ellenére a szálláshelyeken eltöltött vendégéjsszakák száma összességében csökkent (-3%), ám a régió teljesítménye a többi régió viszonylatában még így is kiemelkedő (2003-ban, 2004-ben és 2005-ben is Balaton turisztikai régió után a második legmagasabb érték).

A tapasztalt csökkenés újra a szállodán kívüli szálláshelyeknek köszönhető (legnagyobb mértékű visszaesés a turistaszállóknál jelentkezik, mértéke -24,8%), miután a szállodákban eltöltött vendégéjsszakák száma 3,6%-os növekedést mutat a vizsgált periódusban. A külföldiek esetében hasonló tendencia tapasztalható, itt a szállodákban eltöltött vendégéjek számának növekedési üteme 1,6%, míg az összes vendégéj-szám csökkenésének mértéke -2,7% volt 2005-re. Az átlagos tartózkodási idő tekintetében az általános, utazási szokásokkal összefüggő jellemzők tapasztalhatók, vagyis a belföldi vendégek tartózkodási ideje rövidebb, mint a külföldi vendégeké, ám 2005-re a külföldiek esetén ez az érték összességében növekedett 0,1 nappal, míg a belföldieké ugyanennyivel csökkent.

Az elszállásolt vendégek száma és az eltöltött vendégéjsszakák tekintetében a megyéket rangsorolva – a korábban említettek miatt – Hajdú-Bihar megye áll az első helyen, majd annak kevesebb, mint fele értékeket teljesítve Szabolcs-Szatmár-Bereg megye következik (5. számú táblázat). Mind a külföldi, mind a belföldi vendégek kiemelkedő átlagos tartózkodási ideje Hajdú-Biharban a hajdúszoboszlói gyógyturizmus sajátosságainak köszönhető.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

	belföldi vendégek száma		külföldi vendégek száma		belföldi vendégéjszakák		külföldi vendégéjszakák		bf.-i átlagos tartózkodási idő (nap)		kf.-i átlagos tartózkodási idő (nap)	
évek	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
4*-os szálloda	59925	54747	26904	20673	154595	123910	83430	77031	2,6	2,3	3,1	3,7
3*-os szálloda	110518	140787	35722	42674	338232	424349	209795	225711	3,1	3	5,9	5,3
2*-os szálloda	14640	13296	3461	2015	32851	31539	10669	7130	2,2	2,4	3,1	3,5
1*-os szálloda	20470	13770	6292	5315	68046	35301	15622	14831	3,3	2,6	2,5	2,8
szálloda összesen	205553	222600	72379	70677	593724	615099	319516	324703	2,9	2,8	4,4	4,6
panzió	69005	67488	17303	14366	154102	145530	55206	50360	2,2	2,2	3,2	3,5
turistaszálló	22724	27422	2124	1467	57076	42943	5697	3490	2,5	1,6	2,7	2,4
ifjúsági szálló	14284	9847	557	696	48419	22959	2175	2300	3,4	2,3	3,9	3,3
üdülőház	20190	10325	4510	3634	69142	68305	18545	16476	3,4	3,4	4,1	4,5
kemping	25126	21213	17568	16726	55506	53493	123052	112792	2,2	2,5	7	6,7
mindösszesen	356882	358895	114441	107566	977969	948329	524191	510121	2,7	2,6	4,6	4,7

4. számú táblázat: Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma szállástípusonként 2004-2005. évben

Forrás: A Magyar Turizmus rt. adatai alapján saját szerkesztés

	belföldi vendégek száma		külföldi vendégek száma		belföldi vendégéjszakák száma		külföldi vendégéjszakák száma		bf.-i átlagos tartózkodási idő		kf.-i átlagos tartózkodási idő	
évek	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Hajdú-Bihar megye	199790	210923	74649	68876	619775	628287	388130	375838	3,1	3,0	5,2	5,5
Jász-Nagykun-Szolnok megye	58295	60016	19640	19454	158359	146903	90579	83412	2,7	2,4	4,6	4,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	98797	87956	20152	19236	199835	173139	45482	50871	2,0	2,0	2,3	2,6
Mindösszesen	356882	358895	114441	107566	977969	948329	524191	510121	2,7	2,6	4,6	4,7

5. számú táblázat: Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma megyénként 2004-2005. évben

Forrás: A Magyar Turizmus rt. adatai alapján saját szerkesztés

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

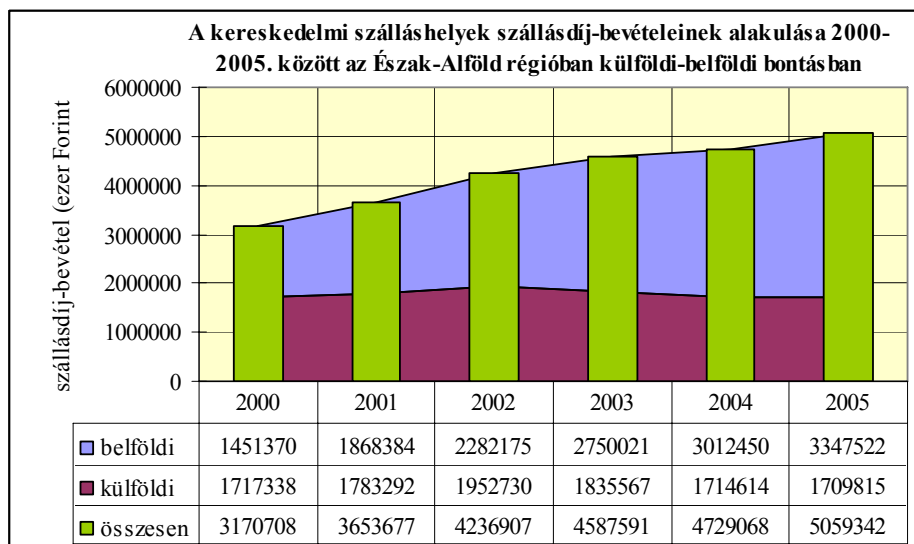
Az egyes megyéken belül a legjobban teljesítő kistérségeket vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a korábban említett Hajdúszoboszlói Kistérség Hajdú-Bihar megye és egyben a régió legsikeresebb tervezési-statisztikai terület egysége (2004-ben az elszállásolt vendégek 30,1%-a, a vendégéjszakák 43,6%-a, 2005-ben pedig 32,5% illetve 46,1% realizálódott itt). Ezzel ellentétben Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében is a megyei jogú városok köré szerveződött kistérség rendelkezik a megyén belül kiemelkedő adatokkal a vendégek száma illetve a vendégéjszakák tekintetében.

A külföldi vendégek érkezésének intenzitásán túl érdemes megvizsgálni, melyek a legjelentősebb küldő országai az Észak-Alföld turisztikai régióinak illetve a régió egyes megyéinek.

A 6. számú táblázatban az egyes megyék valamint a régió összesített adataiból összeállított rangsort láthatjuk a főbb küldő országok kiemelésével. A táblázatból kiolvasható, hogy Magyarország hagyományosan kiemelkedő küldő országa, Németország szinte minden esetben listavezető az Észak-Alföld régióban is (kivétel Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 2004-ben valamint 2005-ben). Éppen a kivételt képező megye mutat rá a régió sajátosságára, az erős határmentiségre. Az országhatárral rendelkező megyékben, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében Romániából, Ukrajnából és Szlovákiából jelentős mértékű turistaérkezés került regisztrálásra. Talán a határ közelségéből fakad, hogy ezen országokból érkező vendégek átlagos tartózkodási ideje nem több mint 2-3 nap, míg a német vendégeké régiós átlagban 8,3 nap.

Jász-Nagykun-Szolnok megyének nincs közös államhatára egyik országgal sem, s ezzel együtt a küldő országok toplistája is jelentős eltérést mutat a régió másik két megyéjéhez képest. Ezen megyében jelentős számban szállásolnak el például holland vendégeket, jelentős átlagos tartózkodási idővel (2004: 5,4 nap, 2005: 5,7 nap).

Az elszállásolt vendégek számán túl üzemeltetői szempontból kiemelkedő fontosságú kérdés a vendégek elszállásolásából származó árbevétel.

7. számú ábra: Az Észak-Alföld turisztikai régióban a kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj-bevételeinek alakulása 2000-2005 között

Forrás: a Magyar Turizmus Rt. adatai alapján saját szerkesztés

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

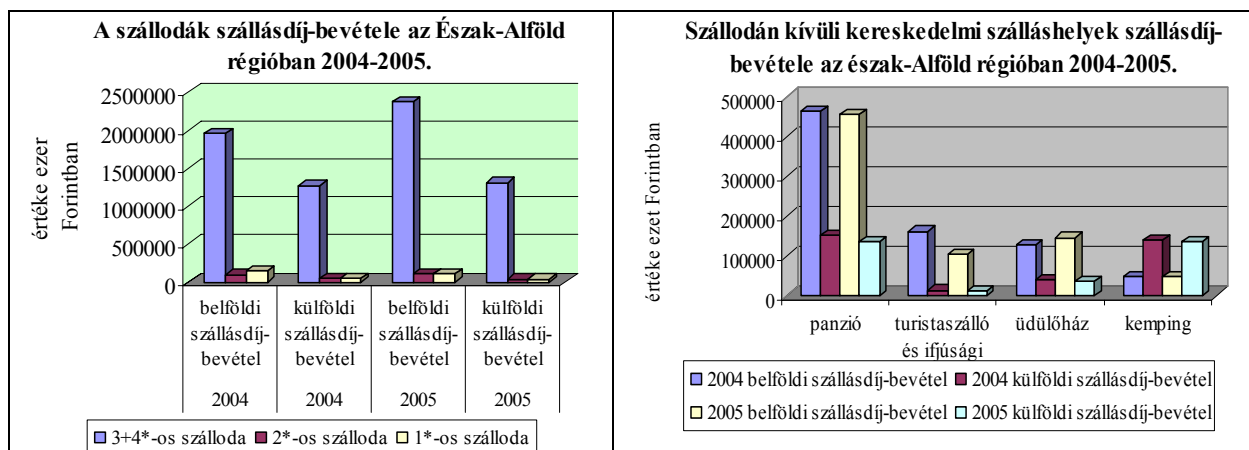
2004. év					2005. év				
helyezés	ország neve	vendégek száma (fő)	vendégéjek száma (éj)	átlagos tartózkodási idő (nap)	helyezés	ország neve	vendégek száma (fő)	vendégéjek száma (év)	átlagos tartózkodási idő (nap)
Hajdú-Bihar megye									
I.	Németország	23634	221130	9,4	I.	Németország	21150	199205	9,4
II.	Lengyelország	11665	46463	4	II.	Lengyelország	11421	54339	4,8
III.	Románia	5099	13102	2,6	III.	Románia	6516	15284	2,3
IV.	Ukrajna	4518	13749	3	IV.	Szlovákia	3528	9571	2,7
V.	Ausztria	3395	14150	4,2	V.	Ukrajna	3055	10541	3,5
VI.	Szlovákia	3385	11140	3,3	VI.	Ausztria	2808	11118	4
Jász-Nagykun-Szolnok megye									
I.	Németország	6688	46336	7	I.	Németország	6278	42270	6,7
II.	Hollandia	1798	9664	5,4	II.	Románia	1544	2748	1,8
III.	Ausztria	1578	5404	3,4	III.	Ausztria	1514	4563	3
IV.	Olaszország	1532	3483	2,3	IV.	Hollandia	1450	8249	5,7
V.	Lengyelország	1148	6030	5,3	V.	Olaszország	1392	3043	2,2
VI.	Románia	1060	1971	1,9	VI.	Lengyelország	1295	6137	4,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye									
I.	Ukrajna	3325	6291	1,9	I.	Ukrajna	3353	7080	2,1
II.	Németország	2749	6371	2,3	II.	Németország	2523	5544	2,2
III.	Románia	2071	5233	2,5	III.	Románia	1916	9119	4,8
IV.	Szlovákia	1847	4496	2,4	IV.	Lengyelország	1853	5325	2,9
V.	Ausztria	1103	1684	1,5	V.	Szlovákia	1784	3756	2,1
VI.	Olaszország	1081	2989	2,8	VI.	Olaszország	1220	3885	3,2
Észak-Alföld régió összesen									
I.	Németország	33071	273837	8,3	I.	Németország	29951	247019	8,2
II.	Lengyelország	15428	60425	3,9	II.	Lengyelország	14569	65801	4,5
III.	Románia	8230	20306	2,5	III.	Románia	9976	27151	2,7
IV.	Ukrajna	7996	20413	2,6	IV.	Ukrajna	6655	18050	2,7
V.	Ausztria	6076	21238	3,5	V.	Szlovákia	5797	14312	2,5
VI.	Szlovákia	5783	17030	2,9	VI.	Olaszország	5060	13421	2,7

6. számú táblázat: A főbb küldő országok a vendégforgalom alapján az Észak-Alföld régióban 2004 és 2005-ben

Forrás: A Magyar Turizmus rt. adatai alapján saját szerkesztés

Az Észak-Alföld régió kereskedelmi szálláshelyeinek szállásdíj-bevétele folyó áron folyamatos növekedést mutat 2000-2005 között, ám a bevétel struktúrájában jelentős változás következett be (7. számú ábra). Míg a vizsgált időszak elején a külföldiek tartózkodásából származó szállásdíj-bevétel az összes bevétel 54,2%-át tette ki, addig 2005-re ez az arány 33,8%-ra zsugorodott. Bár a növekedés ténye biztató, ám az adatokból az árváltozás hatása nem került kiszűrésre, illetve a kisebb költséssel jellemezhető belföldi turisták arányának növekedése egyúttal a külföldi turisták költségéből származó devizabevételek csökkenését is jelenti.

Az Észak-Alföld régió 2005-ben a belföldi vendégek elszállásolásából származó országos szállásdíj-bevételből 9%-kal részesedik, ez 2004-hez képest 11,1%-os emelkedést jelent, ezzel ellentétben a külföldi vendégek esetében ezen értékek 2,3% illetve 0,3%-os csökkenés.

8. és 9. számú ábra: Az Észak-Alföld turisztikai régióban a kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj-bevételének megoszlása 2004-ben és 2005-ben a kereskedelmi szálláshelyek között

Forrás: a Magyar Turizmus Rt. adatai alapján saját szerkesztés

A fenti két ábrán kitűnően megmutatkozik az az általános szálláshely-gazdálkodási összefüggés, miszerint a jobb minőségű szolgáltatás drágábban adható el.

	2004. évben egy vendégre eső szállásdíj-bevétel (Ft/fő)			2005. évben egy vendégre eső szállásdíj-bevétel (Ft/fő)		
vendég típusa	belföldi	külföldi	együtt	belföldi	külföldi	együtt
3* és 4*-os szálloda	11 478	20 287	13 845	12 119	20 630	14 202
2*-os szálloda	7 143	14 916	8 629	8 392	21 299	10 090
1*-os szálloda	7 394	7 790	7 487	8 249	8 027	8 187
szállodai átlag	10 763	18 944	12 893	11 657	19 701	13 596
kereskedelmi szálláshely-átlag	8 441	14 983	10 029	9 327	15 895	10 842

7. számú táblázat: Az egy vendégre jutó szállásdíj-bevétel alakulása az egyes szállodai kategóriákban illetve átlagosan 2004 és 2005 években (reálértéken)

Forrás: A Magyar Turizmus Rt. adatai alapján saját szerkesztés

Érdemes megvizsgálni az egy vendégre eső szállásdíj-bevétel értékét és változását 2004-ről 2005-re. Az érték megmutatja, hogy egy vendég a szálláshelyen való tartózkodása alatt átlagosan mennyit költött szállásdíjra. A 7. számú táblázatban belföldi-külföldi bontásban, szállodai kategóriákra, szállodai átlagra valamint kereskedelmi szálláshelyek átlagára található érték a vizsgált mutatóra 2004 és 2005 években, reálértéken.

Általánosságban elmondható, hogy a hosszabb ideig a szálláshelyen tartózkodó külföldi vendégek esetében nagyobb az egy vendégre jutó szállásdíj-bevétel, de hogy egy nem lineáris összefüggésről van szó, arra jó példa 2004-ben az egyszobás szállodák esete, ahol – bár a külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje rövidebb volt a belföldi vendégeknél – az egy főre eső szállásdíj-bevétel mégis közel 400 forinttal magasabb volt a belföldi turistákénál. S természetesen a külföldi turista szállásdíját nem köteles magyar forintban kifizetni, s a valutában, devizában történt tranzakciók növelik hazánk idegen fizetőeszköz-állományát.

3.4.3. TELEPÜLÉSARCULAT, ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGEK

Magyarország keleti részén, az Észak-alföldi régióban található három megye településeinek történelme szorosan összefonódik. A régió egykor virágzó falvainak kétharmadát a törökök eltörölték a föld színéről, és a lakosság zöme pedig vagy elpusztult vagy elmenekült. Néhány alföldi mezőváros, nagy adót fizetett rendszeresen és ezzel váltotta meg népét a töröktől. Így élte túl a zord időket a Tiszántúlon Debrecen a jelenlegi régióközpont. A török kiűzése után nagy visszavándorlás és telepítések jellemezték a régió településeit. Ilyenek például Szolnok, Nyíregyháza, a hajdúvárosok és a kunvárosok (Karcag, Kisújszállás, Mezőtúr, Törökszentmiklós, Túrkeve), valamint Jászberény is. A kipusztult vagy megritkult népességű vidékekre sokan jöttek a Felföld és a Dunántúl védettebb vidékeiről, kirajzottak a Jászságból és a Tiszántúl északi feléből. A telepések magukkal hozták építészeti és lakáskultúrájukat is. A régió településfejlődésének útjára különösen jellemző az alábbi megállapítás: az alföldi városokat igazán várossá nem a lakosság száma, a házak tömege, magassága, díszítése, vagy a település kommunális ellátottsága teszi – bár ezek is nagyon fontosak –, hanem az a szellemi hagyatéka, amely a történelem során felhalmozódott.

A régió közlekedési és vonalas infrastrukturális hálózatának gerincét a Budapest-Szolnok-Püspökladány-Debrecen-Nyíregyháza forgalmi tengely jelenti, amely országos térszerkezeti vonalnak is tekinthető. Ez a fontos makroregionális tengely egyszersmind a régió meghatározó térszerkezeti vonala is.

E térszerkezeti vonalon található **Jász-Nagykun–Szolnok megye** központja a 78 000 lakosú megyei jogú város, Szolnok. Kedvező földrajzi helyzete miatt a történelem során mindig jelentős szerepet játszott az ország közlekedésében. A várost a folyók és az utak találkozási pontja tette jelentős településsé, valamint a Tisza két partja közti kapcsolatot biztosító átkelőhely. Az agglomeráció települései közötti horizontális kapcsolatok földrajzi gátját képezi a Tisza folyó.

A térség területi fejlődésében jelentős – az agglomerációs folyamatok kiteljesedéséből következően – a települések fizikai összenövése is. Mivel a megyeszékhely és agglomerációja számtalan kapcsolódási ponttal rendelkezik, Szolnok város fejlődése nem választható el agglomerációjának és bizonyos szempontból az alföldi városoknak a jövőjétől.

Budapesttől 100 km-re keletre a Tisza és Zagyva folyók találkozásánál, az Alföld vízi, szárazföldi és vasúti csomópontjában fekszik. A város igazgatási, gazdasági, kulturális, idegenforgalmi, oktatási és egészségügyi központ, közlekedési adottságai is kiválóak. Az 4-es elkerülő út megépülésével a belváros fontos közlekedés földrajzi helyzete kissé

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

megváltozott, hiszen az átmenő forgalom egy része kikerült a főutcáról és lényegesen tisztult a belváros levegője. A Tisza biztosítja a folyami szállítás lehetőségét. Légi közlekedésre a város sport- és katonai repülőtere ad lehetőséget.

A Tiszaliget harmonikus környezetében sportstadion, modern technikával ellátott sportszarnok, számos tenisz-, kézilabda, és röplabdapálya, valamint a csúszda- és élményparkká varázsolt ligeti strand fogadja az egészséges testmozgásra vágyókat. A Holt-Tisza partján megépült, nemzetközi versenyek lebonyolítására is alkalmas kajak-kenu pálya, mely a város világbajnokot is adó sportágának a legfőbb bázisa.

A Tisza-híd város felőli hídfőjénél lévő Damjanich-uszoda a hazai úszó és vízilabdasport egyik fellelőjára.

A Tisza partján, az egykor mintegy 10 holdas versailles-i stílusú park közepén épült fel 1928-ban a Tisza Szálló és Gyógyfürdő.

A megye településhálózatában a kisvárosok és tanyás térségek váltakozva megtalálhatók. A tanyás területekre a szóróvanyanyák a jellemzők és számuk rohamosan csökken.

A legutóbbi időkben várossá vált települések között több olyan is található, amely sem funkcionálisan sem külső megjelenésében nem nevezhető városnak. Legtöbb ilyen településnek csak egy szűk centruma nevezhető városnak a perem területek kimondottan falusias jellegűek.

A megyeszékhely Szolnok, a további városok: Jászapáti, Jászárokszállás, Jászberény, Jászfényszaru, Karcag, Kenderes, Kisújszállás, Kunhegyes, Kunszentmárton, Martfű, Mezőtúr, Tiszaöldvár, Tiszafüred, Törökszentmiklós, Túrkeve, Újszász.

Hajdú-Bihar megyében az átlagosnál kevesebb a településszám, hiszen itt mindössze 82 település található, melyből a megyeszékhely, Debrecen megyei jogú város, 19 város, 12 nagyközség, 50 pedig község. A megye négy legnépesebb és legnagyobb kiterjedésű városa Debrecen, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló. A települések átlagos népességszáma mintegy 7000 fő, ami a vidéki átlag több mint kétszerese. Ez egyrészt Debrecennek a maga 200 ezer feletti lakos számával, valamint a megye középső és keleti részén található nagy határú, és nagy népességszámú településeknek köszönhető.

A Hajdúságban és a Hortobágy peremén egymás szomszédságában közép- és kisvárosok megszakítatlan települését figyelhetjük meg, ahol a városi ellátó funkciók csak a saját közigazgatási határig érvényesülnek. Ezzel szemben a megye keleti részén, a Dél-Nyírségben és különösen Biharban jóval sűrűbb a településhálózat, itt kisebb határú és alacsonyabb népességű községek dominálnak. A megye városai - Debrecen kivételével - néhány évtizeddel ezelőtt tipikus mezővárosok voltak. Sajátos szint képviselnek közöttük a Hajdúvárosok.

A városok sorából kiemelkedő jelentőségű a megyeszékhely Debrecen, amelynek történetéhez a legszorosabb szálakkal kapcsolódik a megye fejlődése. A megyeszékhely 200 ezer főt meghaladó lakosságszámával a legnépesebb vidéki város az országban, itt koncentrálódik a megye népességének közel 40%-a.

Debrecen hét évszázados történelme folyamán mindig megújulásra képes város volt. A belváros ékessége, Debrecen jelképe a Református Nagytemplom, a történelmi és irodalmi tudományokból is ismert Református Kollégium. Iskolatörténeti, egyházművészeti

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

múzeuma, nagykönyvtára igazi élmény mindenki számára. A város egyedülálló kulturális és szellemi értékei közé tartozik a Déri Múzeum és a benne található világhírű Munkácsy-trilógia.

A debreceni kézműves hagyományokból a Tímárházban kaphatnak ízelítőt az érdeklődők.

Debrecen az ország legnagyobb vidéki városaként igazi régióközpont, a régió legjelentősebb települése. Kiemelkedően fontos egyeteme, amely az ország három vidéki felsőoktatási centrumának egyike, és turisztikai szempontból is jelentős: központi épülete a Nagyerdő mellett, egy impozáns tér lezárásaként áll, és díszudvara az országban sokak szerint a legszebb.

Az augusztus 20-i Debreceni Virágkarnevál számos programmal, látnivalóval és kikapcsolódási lehetőséggel várja a látogatókat. A Nagyerdőn családi programot kínál az Aquaticum Gyógy- és Fürdőközpont a mediterrán élményfürdővel vagy az ország első vidéki állatkertjével és vidámparkjával. Egész évben színvonalas rendezvényeket kínál a Főnix Csarnok, ill. a nemrég átadott Kölcsey Központ, amelyhez a régió legnagyobb múzeuma és kiállítóterme épül.

A megye közigazgatási székhelye: **Debrecen** megyei jogú város; további városok: Balmazújváros, Berettyóújfalú, Biharkeresztes, Derecske, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúhadház, Hajdúnánás, Hajdúsámson, Hajdúszoboszló, Komádi, Létavértes, Nádudvar, Nyíradony, Polgár, Püspökladány, Téglás, Tiszacsege, Vámspércs.

A megye turisztikai szempontból legfontosabb területe a Debrecen-Hortobágy-Hajdúszoboszló háromszög, amely a régió turizmusának is döntő hányadát adja. Hortobágy a világörökség része, az Európa-szerte ismert magyar puszták legautentikusabb darabja. Hajdúszoboszló Hévíz után a legjelentősebb magyar fürdőváros. E háromszög nevezetességei erősítik egymást, és együttesen komoly nemzetközi turisztikai potenciállal bírnak.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye ellentétben a régió másik két megyéjével inkább nevezhető aprófalvas megyének. Székhelye a fővárostól 230 km-re fekvő, 120 000 lakosú Nyíregyháza.

Érdekessége az országban egyedülálló a várost félkarélyban övező bokortanya rendszer, amely a tirpák lakosság betelepítésével jött létre. Aki régen járt Nyíregyházán, elámul a dinamikus változások láttán. Lassan befejeződik a kettős körút rendszer kiépülése, megújultak a parkjai, gyönyörű új szobrokkal gazdagodott a város és megújultak az épületek.

A robbanásszerűvé vált gazdasági fejlődésben fontos szerepet játszott, hogy az Európai Unió legkeletibb nagyvárosa, az utolsó "nyugodt sziget" a Kelet-Európával folytatott kereskedelemben. A három határ közelsége, a hamarosan elkészülő autópálya, a jelentős átmenő forgalom elősegítette, hogy erősödjön regionális központi szerepe.

Az alig kétszáz éves városi múltat visszatekintő Nyíregyháza építészeti értékeit elsősorban a XIX-XX. század fordulójának stílusai és a modern építészet alkotásai határozzák meg. Kiemelkedik ezek közül az Alpár Ignác által tervezett eklektikus Megyeháza, a Korona Szálló, az Evangélikus Általános Iskola és a Móricz Zsigmond Színház épülete. A város legértékesebb műemléke a barokk evangélikus templom. A főtér hangulatát az eklektikus Városháza, a Kossuth-szobor, a Takarékpálota és a kéttornyú neoromán római katolikus templom adja. Említésre méltóak a szecessziós épületei: a Nyírvíz Palota, az Agrártakaré, az egykori Bristol Szálló, a Görög Katolikus Püspöki Palota. A mai kor remekműve a Kodály Zoltán Általános Iskola, a Hittudományi és a Nyíregyházi Főiskola új szárnyai a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár.

A múlt emlékeit a Jósza András Múzeum és a Kállay-gyűjtemény őrzi.

A város gyógyvizéről híres, hangulatos üdülöhelye Sóstógyógyfürdő.

Itt található az ország legnagyobb és leggazdagabb vidéki Állatparkja, Északkelet-Magyarország egyetlen élő szabadtéri néprajzi múzeuma a Múzeumfalú, a Krúdy Vigadó, a

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Parkfürdő, a Tófürdő, a Fürdőház és a minden igényt kielégítő 2005-ben átadott Élményszálló. **Sóstófürdő** Nyíregyháza belvárosától néhány kilométerre fekszik az érintetlen természet hangulatát idéző Sóstófürdő, az üdülni és gyógyulni vágyók kedvelt pihenőhelye. Található itt strand, csónakázótó, gyógyító hatású termálvíz, tavon kialakított szabadfürdő, parkok, gyönyörű épületek, és mindez csodálatos erdei környezetben.

Európa-hírű a Sóstói Állatpark, ahol az állatok többsége szabadon, ketrecek nélkül él.

A Sóstói Múzeumfalva, mely a megye tájegységeinek népi építészetét mutatja be, 12 holdas területével az ország egyik legnagyobb skanzenja.

A megye városai is jelentős változáson mentek át az elmúlt 10 évben. Jelentősen nőtt a városok száma, de még így is túlsúlyban vannak az apró falvak.

Az új városok többsége ugyan úgy, mint Jásznagykun-Szolnok megyében falusias jellegű. Mátészalka, Kisvárd, Nyírbátor, Vásárosnamény, Fehérgyarmat és Csenger városközpontját leszámítva a többi város igazán falusias jellegű.

A megyeszékhely: megyei jogú város Nyíregyháza. További városok: Baktalórántháza, Balkány, Csenger, Demecser, Dombrád, Fehérgyarmat, Ibrány, Kisvárd, Máriapócs, Mátészalka, Nagyecsed, Nagyhalász, Nagykálló, Nyírbátor, Rakamaz, Tiszalök, Tiszavasvári, Újfehértó, Vásárosnamény, Záhony.

A települések arculatáról viszont megállapítható az egész régióban, hogy az elmúlt 10 évben nagyon jelentős fejlődésen mentek át. A várossá vált települések belső magja új arculatot kapott. Megújultak a közterek és számos sétáló utca kialakítására került sor. Az épületek tatarozása a díszburkolatok elkészítése és az emlékművek felállítása számos település arculatát változtatta meg gyökeresen.

Több város és falusi település sikeresen szerepelt a „Virágos Magyarországért” programban, ami azt jelenti, hogy több figyelmet fordítottak a települések vezetői a parkosításra, a virágok kihelyezésére.

Sajnálatos viszont, hogy a falusi települések többsége funkcióvesztett falu lett, mivel az eredeti agrár jellegüket elvesztették.

Megjelentek a falvakban is a térburkolatok és olyan díszcserjék, amelyek tájidegenek és tovább rontják falvaink hagyományápoló törekvését.

3.4.4. A RÉGIÓ KÖRNYEZETI ÁLLAPOTA

A régió környezeti állapota és a jelentkező környezeti problémák általában megegyeznek az országgal és a többi régió jellemzőivel, eltérés inkább csak a mértékekben mutatható ki.

Az Észak-alföldi régió 88 fő/km²-es népsűrűségével tipikus rurális térségnek tekinthető, ezért a környezet csak bizonyos pontokban van kitéve olyan mértékű terhelésnek, mint az ország iparosodottabb térségeiben. Ugyanakkor a régió földrajzi fekvéséből adódóan a káros környezeti hatások gyakran a régió határain kívülről, döntően a szomszédos országokból (Ukrajna, Románia) érkeznek.

A régióban az alacsonyabb iparosodottság miatt a levegő szennyezettsége elmarad az országostól, „csak” a megyeszékhelyek közvetlen környezetében találhatók szennyezettebb területek. A rendszerváltás után a **légszennyezettség** mértéke érezhetően csökkent, egyrészt az ipari szennyezők megszűnése, illetve a megmaradt üzemek technológiai korszerűsödése, másrészt a lakossági földgázhasználat szinte általánossá válása következtében. Mára a közlekedési és a lakossági fűtési légszennyezés a meghatározó az ipari helyett. Így a

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

széndioxid, az ólom és a szénmonoxid helyett a nitrogén-oxidok váltak a vezető légszennyező faktorokká. A kén-dioxid mennyisége nem haladja meg sehol a határértéket.

Az emissziós adatok alapján a kommunális légszennyező anyagok mennyisége közel kétszerese az ipari eredetűeknek, a közlekedési kibocsátások pedig majd ötszörösen haladják meg a kommunális eredetű szennyezések mennyiségét.

A régió felszíni vízfolyásai a Zagyva kivételével az országhatáron túlról erednek, ami meghatározó **vízminőségeikben**. A régiót felfűző Tisza folyó vízminősége „jó, tűrhető”, és javuló tendenciát mutató. Határon túlról eredő mellékfolyói – Szamos, Kraszna, Túr, Sebes-Körös – vízminősége széles sávban ingadozik, ennek oka a folyó országhatáron túli szakaszain elhelyezkedő koncentrált ipari, bányászati és kommunális szennyező források.

A Tisza hazai eredetű mellékfolyója, a Zagyva vize „szennyezett, erősen szennyezett” a felső szakaszon elhelyezkedő ipari térségek kibocsátásainak és a folyó rendkívüli alacsony vízhozamának következtében. A régió vidéki településeinek kommunális ellátottsága (szennyvízelvezetés és -tisztítás) fejletlen, mely az ipar és a mezőgazdaság elfolyó szennyvizei mellett további környezeti terhelést okoz. A Hortobágy-Berettyó, a Keleti-főcsatorna, a nagyobb öntöző főcsatornák vizeinek minősége döntően a Tiszáétól függ. A régióban található kisebb természetes vízfolyások (pl. Tócsó-patak, Kösely, Hanyi-ér, Körös-ér) vízminősége gyakran rendkívül rossz. A kis vízhozamok miatt már viszonylag kis mértékű terhelés is komoly vízminőség-romlást eredményezhet.

A nagyszámú belvízcsatorna és öntözőcsatorna vízminősége összességében változó. A kizárólag belvízvezetést szolgáló csatornák vize jó minőségű, kivéve esetenként a nyári kisvízes időszakot, amikor a magas vízhőmérséklet és a pangó víz hatására vízminőség-romlás következhet be; a nagyobb folyók által táplált öntözőcsatornák vízminősége mindig a tápláló folyó vízminőségétől függ. A morotvák mellett más típusú, természetes tavak is találhatóak a régióban, melyek állapota igen változó. A rekreációs célokat szolgáló vizek (pl. Sóstói-tó) minősége általában megfelelő, a kisebb tavak azonban gyakran terheltek szennyvízzel.

Az Észak-alföldi régióban, mint az ország egyik legjelentősebb mezőgazdasági termelő körzetében legfontosabb természeti erőforrás a **termőföld**. A régió talajtípusainak állapotát a régió területén számos talajdegradációs tényező veszélyezteti. Legsúlyosabb esetben a talaj teljesen megsemmisülhet, de kevésbé súlyos degradációs hatások is a talaj értékcsökkenését, szerkezetromlását, csökkenő terméshozamokat eredményezhetnek. Ezek közül a leggyakoribb problémák (savanyodás, a szél okozta erózió, a talajvíz-gazdálkodás szélsőségesé válása, a szikesedés, az aszály, a talajszennyezés)

A régió **természeti értékeinél** elmondható, hogy az eredeti növénytakasulások viszonylag kis területen maradtak fenn. Mindemellett a régióban a folyóvizekhez, Magyarország első nemzeti parkjához, a világörökség részét képező Hortobágyhoz kapcsolódóan számottevő nagyságú természetvédelmi oltalom alatt álló területek találhatóak. A Hortobágyi Nemzeti Park illetőségébe tartozó 1.747.774 ha (17.477 km²) területen a nemzeti park kategóriába tartozik 82.486 ha, a tájvédelmi körzet kategóriába (4 db) 53.779 ha, a természetvédelmi területhez (20 db) 7.196 ha, amely a védett lápok, szikes tavak és az átfedésben lévő Natura 2000 területekkel együtt a régió területének 21,3%-át (3768,7 km²) jelenti.

Az Észak-alföldi régió mind három megyéjében a szántóföldek foglalják el a legnagyobb területet. Jász-Nagykun-Szolnok megye (64,9%) és Hajdú-Bihar megye (57,1%) esetében ez az országos átlagot meghaladó, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megyénél (49,2%) attól kissé

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

elmaradó. A régió erdősültsége az országos átlagnál alacsonyabb (11% az országos 19%-kal szemben), emellett komoly gondot okoz az erdőterületek fragmentáltsága. Legnagyobb kiterjedésben akácosok fordulnak elő, ezt követik a nemesnyáras állományok és a tölgyesek. A tájidegen fásítások aránya igen magas a Tisza mentén és egyes homokterületeken, az őshonos erdőállományok aránya rendkívül csekély és állapotuk nem kielégítő.

Az Észak-alföldi régióban is folyamatosan növekszik a rendszeres és szervezett **hulladékgyűjtés**be bevont lakások száma (az Észak-alföldi régióban 84,5% - TeIR, 2003, ami még mindig elmarad az országos 91,4%-tól) és terjed a szelektív szemétgyűjtés, ennek ellenére ma még csak a korszerű hulladékgazdálkodás megalapozásáról beszélhetünk. Már megkezdődött a néhány korábban kiépült korszerű regionális hulladéklerakó mellett az ISPA támogatással megépült debreceni, hajdúböszörményi, berettyóújfalui, kétpói és tiszafüredi lerakókra épülő térségi hulladékgazdálkodási rendszerek kialakítása.

A régióban a legsúlyosabb, leghamarabb megoldandó hulladékgazdálkodási problémák a következők: a felhagyott szemételepek környezeti ártalmai, a szelektív gyűjtés alacsony aránya, a szelektíven összegyűjtött hulladékok újrahasznosítása, újrafeldolgozása nem megoldott, az állati tetemek környezeti problémái és komposztálásának hiánya, a keletkező hulladékok mennyiségének folyamatos növekedése. A nem veszélyes kommunális hulladék összetétele alapján azok kezelése és újrahasznosítása nem megoldott, nincs kiépítve a korszerű monitoring rendszer és komplex környezetvédelmi ipar.

Az **épített környezet**et tekintve a régió településeiről elmondhatjuk, hogy a dinamikus növekedés közben nagyrészt elvesztették hagyományos arculatukat, a tradicionális építészet emlékei csak néhány településen maradtak meg. A települések épített környezetében leginkább a régi települési szerkezetek nagyarányú megmaradása a jellemző. Kisebb számban, de védett értéknek maradtak fenn a tájra jellemző építészeti emlékek.

A **települési környezet** minőségét meghatározza a teljes körű villamosenergia és a minden települést érintő vezetékes gázellátás. A zöldterületek hiánya és a burkolt belterületi utak alacsony aránya még jellegzetes alföldi örökség. A zöldterületek hiánya mellett gyakori problémát jelentenek a rendezetlen közterületek, a rossz minőségű járdák, és az aszfaltburkolattal nem rendelkező utak, melyek nagymértékben hozzájárulnak a magas porszennyezettségi értékek kialakulásához.

A települési **zajterhelést** a még kevés számú elkerülő út kiépülése (Szolnok, Törökszentmiklós, Hajdúszoboszló) egyelőre csak kismértékben csökkentette. A közutak mellett további zajszennyezést jelent a vasúti forgalom. Nem igazán kezdődött még meg az ipari üzemek kitelepülése sem a belterületekről. A régió szinte minden településén gondot jelent a lakásállomány, középületek, műemlékek állagromlása, a felújítások pénzügyi fedezete általában nem biztosított.

Az Észak-alföldi régióban az adottságokhoz és lehetőségekhez mérten messze alulhasznosított a **megújuló energiák** (a napelem-rendszerekben, a napkollektorokban, a szélturbina generátorokban, a biomassa alapú kapcsolt hő- és villamos energia-termelő berendezésekben, a biomasszával fűtött lakóhelyek számának növelésében és a folyékony bioüzemanyag hasznosításában rejlő lehetőségek) kihasználása. Az Észak-alföldi régió adottságai kiemelten a biomassa, a napenergia és a szélenergia hasznosíthatósága terén kedvezőek. További számottevő lehetőség a geotermikus energia hasznosítása.

A régióban ma még nem igazán jellemző a megújuló energia hasznosítása. Ennek ellenére számos egyedi fejlesztés valósult meg: Nyírbátorban jött létre az első hazai biogázüzem,

Vásárosnaményben és Mátészalkán faapríték tüzelésre tértek át a helyi kommunális hőközpontokban. A '90-es évek elején Jászdózsán jött létre biobrikett üzemek, azonban ezek felszámolásra kerültek.

Ezen túlmenően a Tisza-tó térségében energiafű termelésére és hasznosítására készülnek, Jász-Nagykun-Szolnok megye nyugati felén tucatnyi település készül a szélenergia hasznosítására. A geotermikus energia hasznosítása lényegében valamennyi termálkúttal rendelkező településen megfogalmazódott a régióban, de ma még nem kihasznált, pedig az Alföldön a geotermikus grádiens értéke a világátlag háromszorosa.

Az Észak-alföldi régió **környezetbiztonságában** elsősorban az árvíz- és belvízvédelem, és a határon túl eredő folyóvizek szennyezése jelenti a legjelentősebb kockázati tényezőt. Ma az árvízvédelmi töltések kiépítettsége nem felel meg a mértékadó árvízszinteket figyelembe vevő előírásoknak. A régió árvízi veszélyeztetettsége mind országos, mind nemzetközi összehasonlításban kiemelkedően magas.

A belvízrendezés öblözeti összefogást igényel. A domborzati viszonyokból adódóan a belvízelvezetés nem oldható meg teljes körűen gravitációs úton. Az 1980-as évek száraz időszakában és a rendszerváltást követő agrárszerkezet-váltás idején a belvízrendszereket elhanyagolták. Mindez a belvízelvezetés idejének jelentős meghosszabbodásához vezetett (1-2 hétről 3-4 hétre nőtt az időszak).

3.4.5. EGYÉB SZOLGÁLTATÁSOK

Az **orvosi alapellátást** tekintve megállapítható, hogy a működő háziorvosok száma 2000-2004 között mindhárom megyében csökkent – a csökkenés mértéke 0,4-4,7% közötti –, míg a központi háziorvosi ügyeleti szolgálat, valamint a működő házi gyermekorvosok száma többnyire változatlan volt ugyanebben az időszakban. Előzővel ellentétes tendencia figyelhető meg a **járóbeteg-szakellátás** esetében, ahol is a teljesített orvosi munkaóra mennyiségében Jász-Nagykun-Szolnok megyén kívül a régióban növekedés tapasztalható. A legnagyobb mértékű növekedés Hajdú-Bihar megyében figyelhető meg, ahol 2000-hez képest 2004-ben 22%-kal nőtt a teljesített orvosi munkaóra. Az 1000 lakosra jutó gyógykezelési esetek számát vizsgálva egyértelműen kijelenthető, hogy kivétel nélkül, mindenhol növekedés következett be, különösen Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ahol mintegy 50%-os mértékű ez a növekedés. A **kórházi ellátás** tekintetében jelentős mértékű változás nem figyelhető meg a 2000-2004-es időszakban.

A **kiskereskedelmi üzleteket üzlettípus szerint** vizsgálva elmondható, a változás mértékét tekintve a 2000-es bázisévhez viszonyítva 2004. évben mind a nem élelmiszer-kiskereskedelmi üzletek, mind a járműüzlet és üzemanyagtelepek és mind a kiskereskedelmi üzletek esetében jelentősebb növekedés tapasztalható (6-25%), míg az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletek száma csökkent ugyanebben az időszakban. A fejlődés ütemét megfigyelve – az idősor megfelelő adatát az előző évihez viszonyítva – kiugró érték nem található, azaz az előzőekben megállapított növekedés üteme folyamatos volt. Az országos adatokhoz hasonlóan a régióban is megfigyelhető – a nem élelmiszer-kiskereskedelmi üzletek és a kiskereskedelmi üzletek esetében – a működő üzletek számának növekedési ütemében való fokozatos mérséklődés.

Az **országos közutak hosszában** egyedül Hajdú-Bihar megyében történt változás 2000-2004 között, pontosabban növekedés, 3,4% mértékben. A **közüti járműállományon** belül mind a motorkerékpárok, mind a személyautók állománya nőtt az adott időszakban, míg az autóbuszok esetében kismértékű csökkenés figyelhető meg. Legnagyobb mértékű változás

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

(mintegy 25-30%-os növekedés) a személyautók számában tapasztalható. Ennek üteme nem nevezhető kiegyensúlyozottnak, mivel a 2002-es év kiugrónak tekinthető a növekedés tekintetében (14%-os növekedés mindhárom megyében).

A **postahivatalok** számában számottevő változás nem következett be az utóbbi öt év alatt. A **telefonhálózatok** tekintetében, míg a lakásfővonalak, és ezzel egyidejűleg összességében a távbeszélő fővonalak állománya csökkenő tendenciát mutat (hasonlóan az országos adatokhoz), addig az ISDN vonalak száma nagymértékben növekedett (95-135%-os mértékben). Legnagyobb mértékű növekedés Jász-Nagykun-Szolnok megyében érzékelhető. Minden esetben a 2002-es évben figyelhető meg nagyobb ütemű változás.

A **kábeltelevíziós ellátottságot** vizsgálva kismértékű és folyamatos ütemű növekedés állapítható meg a vizsgált régióban.(táblázatok mellékletben)

3.5. EMBERI ERŐFORRÁS

Az utóbbi években megfigyelhető, hogy a turizmus **divatszakma**, amely egyértelműen megjelenik a felsőoktatás túlképzésében. Az Idegenforgalmi és szálloda szak valamint a Vendéglátó és szálloda szak főiskolai diploma meghatározó a felsőfokú közgazdászképzésben, amely döntően törekszik a gyakorlat-orientált képzésre. A szakirányú továbbképzésben továbbtanulókra jellemző, hogy alapidiplomájukat (pl: tanár) kiegészítik üzleti területre, így a turizmus gyakran választott szak. Jellemző, a turizmus multidiszciplináris jellege miatt, hogy a nem közgazdász alapképzést (pl: tanár földrajz szakon) kiegészítik turisztikai ismeretekkel.

A változó felsőoktatásban, a **Bologna folyamatnak** megfelelően, a szakok számát csökkentik, így a két szak Turizmus-vendéglátás (BA) szakká alakul, és kevesebb időt szán a gyakorlati képzésre. A Turizmus-Vendéglátásra (BA) akkreditált intézmények száma növekszik, a verseny erősödése várható. A munkaerő-piac még nem ismeri az új típusú képzést, azok szakmai tartalmát, ill. az új szakba a szakmai elvárások beépülése vitatható.

A régió jelentős **felsőoktatási hagyományokkal** rendelkezik. A turisztikai szakemberek képzésének (akkreditált főiskolai szak) helyszíne a Szolnoki Főiskola. Ezen kívül a Debreceni Egyetemen (TTK) és a Nyíregyházi Főiskolán is hagyománya van földrajz szakos hallgatók részére turisztikai szakismeretek, ill. egyes OKJ képzések (Idegenforgalmi menedzser, idegenvezetés) indításának. Egyetemi szintű képzés (szakirányú továbbképzés formájában) a Debreceni Egyetemen (AVK) van, alacsony hallgatói létszámmal.

Amíg a felsőoktatásban túlképzés van, addig a turizmus területén **hiány mutatkozik bizonyos szakmák képzésében**, így egészségturizmus speciális ismeretei hiányoznak, ill. a vendéglátásban a jól képzett szakmunkások.

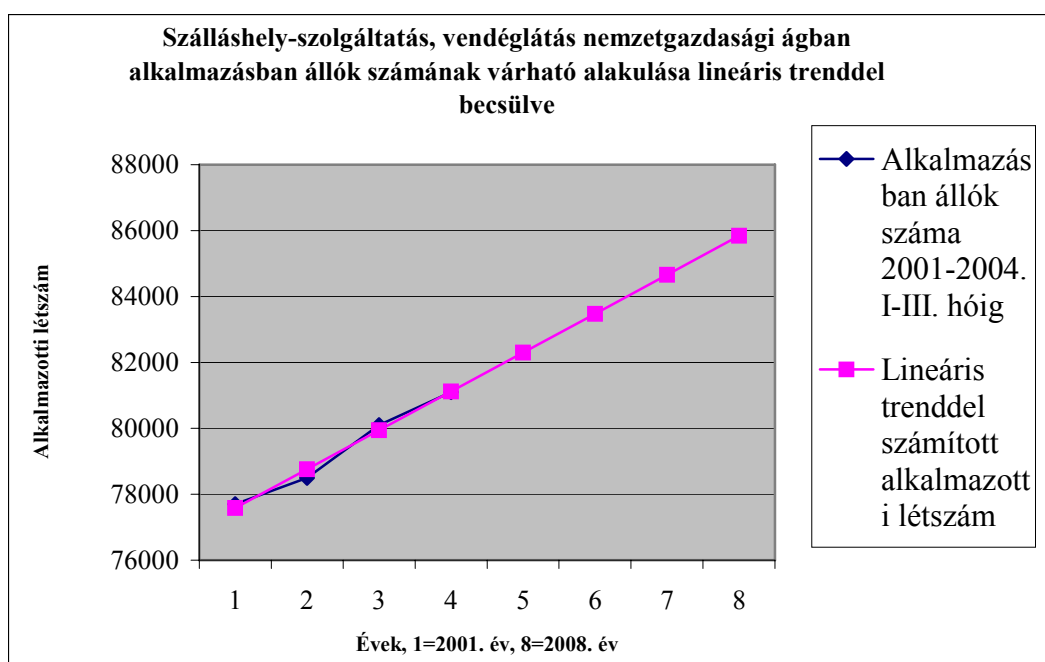
Az OKJ képzések a felsőfokú szakképzéstől az alapszintű szakképzésig terjednek, amelyek vendéglátás- és szálloda centrikusak.

A Foglalkozások Egységes Osztályozási rendszere (FEOR) alapján a korábbi évekhez hasonlóan a 3 legnépesebb foglalkozási csoport: a gazdasági, pénzügyi ügyintézők (17,9%), a technikusok és hasonló műszaki foglalkozások (18,7%) és a *kereskedelmi, vendéglátóipari foglalkozások* (15,8%). Országos szinten 2002-ben az iskolai rendszeren kívüli szakképzés keretében a 307 szakképesítésben a turizmus területére jellemző volt a Vendéglátó-üzletvezető I., II. szakképesítés, amely 185 képzést jelentett a több mint 4 ezer képzésből. A turizmus többi területein 256 képzést szerveztek. A szakmák- és foglalkozáspozíciókat elemezve megállapítható, hogy „változó” pozícióként jelenik meg a turizmus terület több szakmája: konyhai kisegítő, szobalány (szakképzetlen), felszolgáló,

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

vendéglátóipari eladó (pincér), cukrász, vendéglős, gazdaasszony, szobaasszony (szakképzett, fizikai), és az egyéb idegenforgalmi ügyintéző, idegenvezető (szellemi). Nincs a turizmushoz kapcsolódó szakma a „romló pozíciójú”, a „keresett szakmák” és a „tartósan betöltetlen munkakörök” között. A 9 hatósági nyilvántartásban szereplő szakképzést folytató (szálláshely nemzetgazdasági főágazatok szerint) intézményből 2 található a régióban, amely országosan kiemelkedő számadat.

Bár a túlkínálatos munkaerőpiac jó lehetőséget kínál jól felkészült turisztikai szakemberekből, a régiós tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a **jól képzett középvezetők**ből (F&B, Bankett manager, wellness szakember) **hiány van** a régió szállodáiban. A régiós tapasztalat azt is mutatja, hogy az utazási irodák referensei, gyógymasszőrök, szakácsok, felszolgálók jól felkészült szakemberek. Az országos helyzethez hasonlóan a nyelvi felkészülés nem megfelelő: ma már a szállodarecepción sem elegendő egy nyelv társalgás szintű ismerete. Ennél rosszabb a helyzet a szállodák más munkaköreiben, így a housekeeping, a F&B részlegen, a fürdőrészelek, terápiák vonatkozásában, nyelvi képzettség nincs vagy hiányos.

1. ábra: A szálláshely szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban alkalmazásban állók számának várható alakulása lineáris trenddel becsülve

Alapadatok forrása: KSH jelentés 2002, 2004/3

A szálláshely szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban foglalkoztatottak száma dinamikus növekedést mutat. 2001-től vizsgálva a rendelkezésre álló adatokat megállapíthatjuk, hogy lineáris trendet feltételezve 2008-ra ezen nemzetgazdasági ágban foglalkoztatottak száma eléri a 86.000 főt.

3.6. A TURIZMUS SZERVEZETI RENDSZERE A RÉGÓBAN

A régió turisztikai intézményrendszerének regionális szinten egyik legfontosabb szereplője az **Észak-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság** feladata a régió turizmusfejlesztésének irányítása, az ehhez kapcsolódó turisztikai feladatok koordinálása, felügyeletét a regionális fejlesztéért- és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter látja el.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A **Magyar Turizmus zrt.** a Miniszterelnöki Hivatal egyszemélyi tulajdonában lévő, nemzeti turisztikai marketingszervezet. A MT zrt. tevékenységének célja, hogy hozzájáruljon a hazai turisztikai kínálat piacra viteléhez, és ezáltal elősegítse a Magyarországon realizálódó belföldi és nemzetközi turizmusból származó bevételek növelését.

A kitűzött célok megvalósulását az alábbi konkrét feladatok segítik: Magyarország mint turisztikai desztináció arculatépítése, imázsának javítása, ismertségének növelése belföldön és külföldön, a magyar turisztikai kínálat piacra juttatásának segítése verseny semleges módon belföldön és külföldön, a regionális együttműködések támogatása a turizmusmarketing területén, promóciós és PR-tevékenység folytatása belföldön és külföldön, turisztikai információ biztosítása a belföldi és a Magyarországon tartózkodó külföldi turisták, a potenciális utazók, a döntéshozók, a belföldi és a külföldi turisztikai szakma számára. A Magyar Turizmus zrt. feladatait a központi egységeken kívül a belföldi hálózatát alkotó Regionális Marketing Igazgatóságai és Regionális Turisztikai Projekt Irodái, külföldi képviselői és a Magyar Turizmus zrt.-vel névhasználati szerződésben álló Tourinform-hálózat segítségével valósítja meg.

A Magyar Turizmus zrt. a belföldi turizmus élénkítése terén hangsúlyos szerepet szán az ország hét turisztikai régiójában működő **Regionális Marketing Igazgatóságnak** (RMI) és a két Regionális Turisztikai Projekt Irodának (RTPI).

Az **Észak-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság** (ÉARMI) fő feladata a régió identitásnövelése, a vidék felzárkóztatása és ismertté tétele, a régiós szolgáltatók segítése, minőségi turisztikai termékek kialakítására és szinten tartására való ösztönzése. A belföldi keresletélénkítés érdekében elsődleges feladat a szolgáltatók verseny semleges piacra juttatása és piacon tartása. Az általa kidolgozott mindenkor marketingtervében foglaltaknak megfelelően kapcsolatot tart a helyi turisztikai szolgáltatókkal és regionális szervezetekkel, részt vesz a termékfejlesztésben, regionális marketing kommunikációs tevékenységet lát el, PR munkát végez, kiadványokat készít, képviseli a régiót, illetve annak szolgáltatóit a belföldi és külföldi turisztikai kiállításokon, valamint közreműködik a regionális turisztikai pályázatok kezelésében és értékelésében, ellátja a RIB titkársági teendőit.

A régió szűkebben vett turisztikai intézményrendszere sokszínű, önkormányzati szövetségeket, különböző kistérségi, illetve megyei szerveződéseket és régiószintű turisztikai feladatok betöltésével megbízott szereplőket egyaránt tartalmaz.

A **megyei önkormányzatok** kötelező állami feladata a turizmus megyei koordinálása, a régióban eltérően látják el a megyei turisztikai feladatokat. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében megyei Tourinform irodát tartanak fenn 1993-óta megyei Idegenforgalmi Bizottság működik. Hajdú-Bihar-megyében megyei fenntartású Tourinform iroda nyílt 2005-ben, megyei idegenforgalmi bizottság működik. Jász-Nagykun-Szolnok megye megyei turisztikai intézményt tart fenn, a Tiszainform Idegenforgalmi Szolgálat 1993-óta végzi a megyei turisztikai koordinációs munkát, megyei idegenforgalmi bizottság működik. A megyei közgyűlések rendszeresen foglalkoznak a turizmus aktuális kérdéseivel.

A **helyi önkormányzatok** turisztikai tevékenységét illetően a kép vegyes. Általánosan elmondható, hogy az önkormányzatok funkciói között a turizmus hiányosan jelenik meg, a megvalósuló fejlesztések többnyire koordinálatlanok és ellenőrizetlenek. A legtöbb önkormányzatnál – annak ellenére, hogy a turizmust többnyire fontos kiegészítő tevékenységnek tartják – nincsen turisztikai referens (kivétel: Debrecen, Hajdúszoboszló, Szolnok, Vásárosnamény, Túrkeve) és a turizmus kérdésével a testületi üléseken sem

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

foglalkoznak. A turizmus hatásaival, (mind a negatív, mind a pozitív hatásokkal) csak korlátozottan vannak tisztában, és fejlesztési elképzeléseik sem körvonalazódnak egyértelműen.

A **regionális civil szervezetek** szereplője az Észak-alföldi Termál Klaszter Egyesület. Az Egyesület legfőbb célja, hogy elősegítse- a termál-és gyógyturizmus érdekeltjeinek aktív részvételével az Észak-alföldi régiótermál-és gyógy-idegenforgalmának fejlődését.

Az **országos szakmai szervezetek megyei szervezetei** (pl.: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Falusi Turizmus Egyesület, Falusi és Agroturizmus Hajdú-Bihar Megyei Szervezete, Falusi és Agroturizmus Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete) hatékonyan, és eredményesen működnek, a lehetőségekhez képest jól összefogva a potenciális turisztikai szereplőket. Kiemelkedik „kezdeményező” szerepkörük, aminek eredményeként, ill. az alulról történő építkezés elvét alapul véve, erős és egységes összefogást biztosít résztvevői számára. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Termál- és Gyógyturizmus Egyesület az egészségturizmus koordinálására jött létre.

Kistérségi, helyi civil szervezetek szerepe is egyre jelentősebb. Az elmúlt években szép számban alakultak különböző kistérségi szervezetek, melyek egy-egy kisebb terület, néhány önkormányzat összefogása útján jöttek létre az adott terület komplex fejlesztése érdekében. pl.: Szatmár-Beregi Szilva Út Egyesület, Torma út Egyesület, Keleti Régióért Egyesület, Kis-Bihar Idegenforgalmi és Turisztikai Egyesület, Felső-Szabolcsi Térségfejlesztési Társulás, Furtai Térségfejlesztési Közhasznú Egyesület, Berettyó-Körös Többcélú Társulás, DETE, Hajdúszoboszlói Vendéglátók Egyesülete, Bereg Térségi Fejlesztési Társulat, Első Nyírségi Fejlesztési Társulás, Gasztrofeszt Egyesület, Egészséges Régió Kht.

Óriási jelentőséggel bírnak a régióban működő **Tourinform Irodák** (16 db), hiszen adott környezetük turizmusának alakulását nagymértékben befolyásolhatják. A Magyar Turizmus zrt-vel megkötött névhasználati szerződés garanciát jelent a megfelelő és azonos színvonalú vendégfogadás és kiszolgálás biztosítására, azonban az (legtöbb esetben) önkormányzati finanszírozású irodák (marketing munkára fordítható) anyagi lehetőségei irodánként jelentős eltérést mutatnak. Mindhárom megye rendelkezik önálló (megyei) Tourinform Irodával, amelyek kellőképpen koordinálják a megyék turisztikai vonatkozású stratégiai elképzeléseinek megvalósítását. Az Észak-alföldi RMI napi kapcsolatban áll valamennyi irodával, számtalan közös akciót bonyolítanak, egymás munkáját kölcsönösen elismerik és segítik, ami (szem előtt tartva a közös célt) természetesnek nevezhető. A megyei önkormányzatok turisztikai referenseket foglalkoztatnak, akiknek kulcsszerepük van a szakmai kérdések döntéshozók irányába történő megfelelő közvetítésében, valamint az RMI munkájának összehangolása a megyei feladatokkal. A megyék és az RMI közötti együttműködés többek között kiterjed a külföldi- és belföldi kiállításokon való közös megjelenés koordinálására, közös területeket bemutató turisztikai kiadványok kölcsönös lektorálására, közös turisztikai adatbázis folyamatos frissítésére, a turisztikai termékfejlesztéseket, idegenforgalmi beruházásokat érintő pályázati témák egyeztetésére.

A régióban 31 **utazási iroda, ügynökség** van. A Magyar Utazásszervezők és Utazásközvetítők Szövetségének 5 olyan Észak-alföldi székhelyű partnere van akik beutaztató tevékenységgel is foglalkoznak. A turizmus beutaztató rendszerét vizsgálva megállapítható, hogy a beutaztatás nem vagy csak szórványos, eseti tevékenységként, igen kezdetleges fokon alakult ki a térségben.

3.7. TURIZMUS KERESLETE, FOGYASZTÓI SZOKÁSOK

Az Észak-alföldi turisztikai régió 2005-ben a keresletet legjobban jellemző mutató, a **vendégéjszakák** tekintetében 7,5%-kal, a vendégforgalom tekintetében 6,7%-kal részesedett Magyarország turizmusából (a KSH előzetes adatait használtuk). Sajnálatos módon míg az országban növekedtek, addig a régióban 2,9%-al csökkentek a vendégéjszakák. Ha a közigazgatási régiók területét tekintjük, akkor látni kell, hogy ide látogat a legkevesebb vendége a Dél-Alföldet kivéve. (A Tisza-tavi turisztikai régió a vendégéjszakák számából mindössze 1,3%-al részesedik.) Kiemelkedő Hajdúszoboszló eredménye, a fürdőváros 673 ezer vendégéjszakával a régiós vendégéjszakák több, mint felét teljesíti.

A vendégéjszakákat tekintve Hajdúszoboszló (Budapest és Hévíz mögött) a harmadik az országban, a külföldi vendégeket tekintve (278 ezer) a hatodik, a belföldi vendégek esetén (395 ezer) a második. A leglátogatottabb 10 magyar város közé belföldi vendégek terén Debrecen is belefér, kilencedikként (194 ezer). Ezekből az adatokból következik, hogy

- a régió Hajdúszoboszlótól eltekintve nem áll túl jól a turisztikai piacon – ennek természetesen elérhetőségi okai is vannak
- a vezető turisztikai termék Hajdúszoboszló miatt már ma is az egészségturizmus (és ez országosan nincs így) – tekintettel arra, hogy a régióban számos Hajdúszoboszlóhoz hasonló gyógyvíz van, ebben a szegmensben fejlesztésekkel és jó marketinggel a kereslet növekedése érhető el.
- a régióban az országoshoz képest sokkal jelentősebb a belföldi vendégforgalom.

A **külföldi vendégek** tekintetében országosan a hagyományosan legjelentősebb küldőország Németország. Ausztria elvesztette második helyét: az elmúlt évben a vendégéjszakák vonatkozásában megelőzte Anglia. Stabílan negyedik Olaszország, ötödik az USA, és a hollandok, spanyolok, franciák dánok és japánok után tizenegyedik Lengyelország, tizenkettedik Románia. A németek mellett a régiónak és Hajdúszoboszlónak hagyományosan a legfontosabb vendégköre lengyel, és mivel ez csak erre a régióra jellemző, Lengyelországgal kiemelten érdemes foglalkozni (itt lehet az ország-marketinghez képest a legnagyobb hozzáadott értéket produkálni). Sajnálatos (de egyben lehetőséget is jelent), hogy a brittek előretörése a régióban még csak kevésbé érzékelhető. Örömdetesesen nő a régióval is határos két ország, Románia és Szlovákia részesedése, ami a régió számára biztató fejlemény. Ebből a két országból érkezik a legtöbb, kb. 7-7 millió látogató Magyarországra, de ez az adat a turizmus szempontjából kevésbé releváns.

A statisztikai adatokból a fogyasztói szokásokra következtetve elmondható, hogy a régióban eltérések tapasztalhatók a külföldi vendégek átlagos tartózkodási idejét és a fajlagos költségét tekintve. Így egyrészt jellemző az egynapos kirándulás (látogató ill. bevásárló-turizmus), másrészt a régió gyógyszállodáinak vendégforgalmi adatai alapján a hosszabb tartózkodási idő és a magasabb fajlagos költség is. Összességében az országos átlaghoz képest kimutatható az alacsony fajlagos költség, az olcsóbb lehetőségek dominánsabb igénybe vétele.

A régió keresleti viszonyai szempontjából fontos országos adat, hogy a gyógy- és wellness szállodák vendégéjszakáinak száma 3,4 millió (az összes vendégéjszaka csaknem 20%-a), kb. 3,5 napos átlagos tartózkodási idővel (ez külföldiek esetében gyógyszállókban 4,5 nap). Magyarországon az MTRT statisztikai szerint 340 konferenciát rendeztek átlagosan 200 résztvevővel.

A legjelentősebb a kereslet a magyarok mellett a brittek, a franciák, az amerikaiak és a belgák között, a legtöbb külföldi vendég német, britt, francia és amerikai. Így a debreceni új

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

konferencia-központ sikeres működése esetén ezekben az országokban nőhet a régióba történő utazás iránti kereslet, valamint a régió ismertsége is.

A gyógyfürdők számának növekedésével a verseny is nő, és az eddig meghatározó német vendégkör lemorzsolódni látszik. Az Észak-alföldi régióban, különösen Hajdúszoboszlón eddig is fontos volt a **lengyel vendég**, és a régiós turizmus szerény eredményei miatt fontos lenne legalább ezen a téren eredményeket felmutatni. Hiszen lengyel, magyar két jó barát...

A lengyelek szerepe a két észak-keleti régió turizmusában jelentős mértékben a gyógyturizmushoz kötődik. Ennek elsődleges oka a földrajzi közelség, a viszonylag könnyű elérhetőség: a lengyelek zöme autóval vagy busszal utazik. Kelet felé még ma is jelentősek az adminisztratív akadályok, északon tenger határolja az országot, nyugatra korábban nem nagyon utazhattak. Magyarország még kellően olcsó, de már elég megbízható és kulturált számukra. Hajdúszoboszló a közeli (kabai) cukorgyár építésén dolgozó lengyel vendégmunkásoknak is köszönheti ismertségét – ma már büszkén emlegetjük, hogy egykor a korábbi pápa (Karel Vojtila) is misézett errefelé. Jó a híre a gyógyvizeinknek és a gasztronómiánknak, és rokonszenveznek is velünk. Részarányunk a lengyel turizmusból mégis csökkenően van. Elemi érdekünk, hogy ezt a trendet megfordítsuk.

2002-ben a Magyar Turizmus Rt. kutatást készíttetett¹⁴ a **lengyelek utazási szokásairól és Magyarországi imázsáról**. Három kiemelt szempontot állítunk a gondolkodás középpontjába:

- Ha kiemelt jelentősége van a gyógyvizeinknek, akkor figyelembe kell venni az egészségturizmus trendjeit és a regionális versenyt.
- Tekintettel kell lennünk a lengyelek változó utazási szokásaira, ami mind a célok, mind az utazó korosztály vonatkozásában jelentős.
- Ki kell használnunk pozitív országimázsunkat, a népek közötti rokonszenvet, történelmi múltunk közös vonatkozásait – e tekintetben hangsúlyosan építhetünk a gasztronómiára és az egyébként is felfelé ívelő borturizmusra, de érdemes lenne a kulturális kapcsolatok és a kiutazó turizmus támogatása is.

A **feladatok** jelentős része országos: ilyen az országimázs erősítése, az általános információk szolgáltatása, vagy a katasztrofális közlekedési helyzet javítása. Az észak-déli úthálózat fejlesztésének elmaradása a lengyel vendégkör lemorzsolódásához vezethet, mivel számukra is egyre nyilvánvalóbb lesz a kontraszt a német-osztrák-olasz és a magyar utak között. Az általános fejlődés velejárója, hogy néhány, korábban nem túl jelentős probléma felértékelődik: a lengyelek eddig saját rossz útviszonyaik miatt sem zavartatták magukat túlságosan, de a megújuló gépkocsipark és a repülő utazások terjedése miatt erre a jövőben nem számíthatunk.

Az országos feladatoknak azonban a változó fejlesztési forrás-elosztás miatt egyre inkább regionális vetületei is lesznek: néhány útszakasz, elkerülő megépítése, a helyi tájékoztató hálózat megszervezése, a regionális marketing a jövőben már számottevő hatással bírhat. Ezért a régió számár fontos feladat, hogy egyrészt saját fejlesztési terveiben vegye figyelembe a Lengyelország felé történő úthálózat-fejlesztést, másrészt hasson oda, hogy a kormány nemzetközi szinten is kezelje a problémát. A régió marketingjének is kiemelt célja kell, hogy legyen Lengyelország, és a lengyelül tudó turisztikai szakdolgozók számát is emelni kell.

¹⁴ (KPMG Consulting, kutatásvezető: Dr. Puczkó László)

3.8. A RÉGIÓ KORÁBBI TURISZTIKAI CÉLÚ FEJLESZTÉSE, TAPASZTALATAINAK, EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

Az Észak-alföldi régió 2000 óta rendelkezik önálló, regionális **Turisztikai Koncepcióval**, és Fejlesztési Programmal. A koncepció meghatározza a hosszú távú célokat, alapelveket és prioritásokat az Észak-Alföld turizmusának fejlesztéséhez. A fejlesztési program, a hosszú távú célokat alapul véve, a konkrét fejlesztési (2000-2006 közötti) feladatokat rögzíti. A koncepció olyan jövőképet vázol, amelyben a turizmus szervesen beépül a régió életébe, jelentős tényezője a gazdasági felzárkózásnak, az itt élő emberek életfeltételeinek javítása érdekében. A fenntarthatóság eléréséhez a turizmus tudatos fejlesztését helyezi előtérbe, amely feltételezi a gazdasági előrelátást, a tervezést, a tervek ellenőrzött megvalósulását, amihez felelős intézményekre, felkészült szakemberekre, pénzügyi forrásokra, megfelelő jogi és közigazgatási szabályozásra, a fejlesztéseket irányító gazdasági ösztönzőkre, szakszerű térségi marketingre, és sokirányú együttműködésre van szükség. A koncepció szerint a régió gazdasági felzárkózásának egyik alapvető tényezője a turizmus lehet.

A Turisztikai Koncepció és Fejlesztési Program széles körű megismertetését, annak hatékony megvalósítását, és az abban foglaltak véghez vitelének elősegítését elsősorban az Észak-alföldi RMI vállalta magára. 2000 óta a régió valamennyi kistérségében (legalább 1 alkalommal) szervezett olyan turisztikai fórumokat, ahol a térség szereplőinek bemutatta és átadta a koncepciót. Ennek, illetve a koncepció megismeréséből eredő katalizáló hatásnak köszönhetően a régióban megvalósuló fejlesztések nagy része összhangban áll a régió hosszú távú céljait szolgáló középtávú programokkal. Utóbbiak közül legjelentősebb célként a turizmus hatékony működési rendszerének kialakítása, a szűk keresztmetszetek felszámolása, és új komplex turisztikai termékek létrehozása fogalmazódott meg.

Az elmúlt évek fejlesztéseinek finanszírozására közpénzből és magánforrásból egyaránt jelentős összegeket fordítottak. A források rendkívül széles köre (különböző megyei, regionális, nemzeti és EU-s pályázatok – vissza nem térítendő támogatások, kamattámogatás, hitel, magánforrások) miatt a teljesség igénye nélkül kínálkozik lehetőség a megvalósult beruházások számba vételére. Elmondható, hogy a régió kiaknázható adottságait, lehetőségeit figyelembe vevő, tervszerű és gazdaságilag fenntartható turisztikai fejlesztések történtek.

A régióban páratlan gazdagságban előforduló gyógyhatású termálvizekre alapozott beruházások jelentették a legnagyobb jelentőségű termékfejlesztést, köszönhetően a Széchenyi Terv egészségturisztikai pályázatainak történő sikeres regionális szerepléseknek. A régióban a terv keretében benyújtott és elnyert támogatások kétharmada (66%) termálfürdők, gyógyvizek fejlesztéséhez kapcsolódott, döntően Hajdú-Bihar megyében.

Ezek eredményeként (jelentősebb egészségturisztikai fejlesztések)

- 2002-ben megújult a **Hajdúszoboszlói Gyógy- és Strandfürdő**. A strandfürdő 30 hektáros fürdőparkkal, csónakázótóval, óriáscsúszdával, hullám- és pezsgőmedencével, strandröplabda pályával, 50 méteres úszómedencével, új vízi szórakoztató centrummal, az Aquaparkkal és színes strandprogramokkal áll a nyári fürdőzők rendelkezésére. A kibővített strand egyik új szenzációja a pálmákkal övezett mediterrán tengerpart. A kristálytiszt, hullámzó vizű óriásmedence homokos partján kalózhajó és világítótorony nyújt egyedülálló látványt. Megújult és kibővült Magyarország első Csúszdaparkja is, ahol attrakzív élménymedence (kisebb csúszdák, mászóak, állatfigurák, interaktív játékok), és immár kilenc pályával, közöttük a fő attrakciónak számító Black Hole és Crazy River Twister típusú csúszdákkal várják a csobbanás szerelmeseit. A

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

termálfürdőben a gyógykezelések széles skálája, fedett és nyitott – a fejlesztés során teljesen megújult - medencék várják a gyógyulni, regenerálódni vágyókat.

- Debrecenben csaknem 2 milliárd forintos beruházásnak köszönhetően 2003. nyarától új mediterrán élményfürdő, az **Aquaticum** fogadja vendégeit. A közel 5 ezer négyzetméteren kialakított fedett élményközpont az alábbi szolgáltatásokkal várja a pihenni vágyókat: hullám-úszó-játszó medencetér, pezsgőfürdő, dögönyöző vízsugár, sodrómedence, barlangfürdő vízeséssel, sodróbarlangfürdő, víz alatti masszázs, 11 gyermekcsúszda 5 csobbanó medencével.
- Az egész évben nyitva tartó **Túrkevei Gyógyfürdő** a 2002. évi beruházásoknak köszönhetően termálmedencével, felújított úszómedencével, új élménymedencével és gyermekmedencével várja a pihenni és gyógyulni vágyókat.
- Bővült a **gyógyfürdő Hajdúnánáson**. 2003. május 1-én adták át az új sportmedencét, 2 db tanmedencét, 2 db gyógymedencét (vízsugarak, dögönyöző), pancsolómedencét vízgombával.
- Megnyílt a **püspökladányi új gyógykomplexum**. A Városi Strand- és Termálfürdő területén található gyógykomplexum 2003. szeptember 1-én nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt. Fedett gyógymedence, szauna, sóbarlang, szolárium és kondicionáló terem várja a vendégeket, akik a gyógyszolgáltatások sorát is igénybe vehetik: rendelkezésükre áll merülőkád, iszap- és elektromos kezelő, súlyfürdő és masszázs.
- A **szolnoki Tiszaleti Termál- és Strandfürdő** 2003. júniusától megújulva várja vendégeit. Hidegvizes strandmedence, termál-, gyermek-, úszómedence átalakítása, felújítása mellett vadonatúj csúszdapark épült. „Fekete lyuk”, „kamikaze”, „rámpa”, kétpályás „multicsúszda”, illetve mini csúszda várja a kikapcsolódni vágyókat.
- A **Cserkeszőlői gyógyfürdő** évről-évre dinamikusan fejlődik: látványmedence, tanmedence, hullámmedence, új téli fedett fürdő rész várja a pihenni vágyókat a megújult fürdőben. Látogatottsága rohamosan emelkedik, a mozgásszervi- és nőgyógyászati betegségekben szenvedők közkedvelt gyógyhelye. 2003. május 1-re elkészült a hullámfürdő, június 1-re az új öltöző és a vizes blokk. Az öltöző feletti emeletre szén alakították ki az új gyógyászati centrumot, melyben gyógymasszázs, vízalatti vízsugármasszázs, iszapkezelés, fizioterápia, súlyfürdő és gyógytorna medence kap helyet. 2004. május 1-én átadták a 257 m² alapterületű új gyógymedencét és gyógyászati részleget. A fiatalabb generációkat többpályás csúszdapark várja. Augusztusban ponyvacsúszdával bővült a kínálat. 2005. nyarán speciális tetőszerkezetet kapott a cserkeszőlői gyógyfürdő legújabb medencéje. A nyitható oldalú létesítményhez most egy különleges, télen fűthető folyosót is építenek a szakemberek, összekötve a fürdő fedett medencéit és a gyógyászati centrumot. Az új, fedett medencén kívül a régi téli fürdőbe is fűtött átjárón keresztül jutnak majd el a fürdőzők, ami jelentősen növeli a hideg évszakokban a szolgáltatások komfortját, ráadásul gyakorlatilag az év 365 napjára kitolja a szezont.
- 2004. május 1-én nyitotta meg kapuit a félmilliárd forintból felújított, 6 medencével kibővített **kisvárdai gyógy- és élményfürdő**. A beruházás során úszómedencét csúszdával, gyermekmedencét, vízgombát, vízköpőt, élménymedencét sodrófolyosóval, masszázs elemekkel, dögönyözővel, csúszdával, és hullámmedencét alakítottak ki.
- A **hajdúböszörményi** fürdőben 2004. május 1-én újabb medencéket adtak át. A beruházás teljes egészében önerőből, 23,9 millió forintból valósul meg. A fejlesztés eredményeképpen a **fürdő** - amelynek vizét hamarosan gyógyvízzé nyilvánítják – 3000 fő befogadására lesz alkalmas.
- 2005. októberében nyitotta meg kapuit a **nyíregyházi új fedett élményfürdő**. A fürdőkomplexum megvalósításának helyszíne Sóstógyógyfürdő, a Nyíregyháza

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

központjától 6 km-re fekvő fürdőhely. A Parkfürdő területén belül az élményfürdő létesítmény telke 1,7 hektárt foglal el. A beruházás eredményeként a jelenlegi szabadtéri Parkfürdő továbbfejlesztése valósult meg, egy új, fedett, egész évben üzemelő élményfürdő létesítésével, mely a jelenlegi szolgáltatásokat kiegészítve egész évben biztosítja a termálvízre és természetes gyógymódokra alapozott prevenció, egészség-megőrzési-, wellness szolgáltatásokat.

- A Vásárosnaményi Önkormányzat 100%-os tulajdonában lévő Vitka Városüzemeltetési Kht. 633 millió forintos, zöldmezős beruházás keretében **Szilva Gyógyfürdő** néven gyógy- és wellnessfürdőt létesít. Az építési munkálatok 2004. szeptember végén kezdődnek és előreláthatólag 2006. tavaszán fejeződnek be.

A fent vázolt egészségturisztikai fejlesztések következtében szükségszerűvé vált a kereskedelmi szálláshelyek mennyiségi és minőségi kínálatának javítása is.

2000 óta 15 új kereskedelmi szálláshely, ill. mintegy 1200 új férőhely létesült. Elsősorban három és négycsillagos szállodák nyíltak.

E területen, többek között, a következő beruházások valósultak meg

- 2005. júniusában került átadásra **Hajdúböszörményben** a négycsillagos **CASTRUM Thermal Camping**. A 600 fő befogadására alkalmas füves kemping apartmannal, saját parkolóval, hideg - melegvizes zuhanyzóval, étkezési lehetőséggel várja az idelátogatókat. A tiszta levegőre, szép környezetre vágyók nyugodt, csendes, családias kempinget találnak a Bocskai gyógyfürdő szomszédságában.
- A XXI. század igényeit kielégítő „topkemping” áll a vendégek rendelkezésére 2005. június 24. óta **Martfűn**, közvetlenül a Tisza-parton. A sátorozók részére mintegy 50 sátor felállítására van lehetőség, a lakókocsival érkezők részére pedig 61 db. sövénykerítéssel elválasztott terület áll rendelkezésre. A **4*-os gyógykemping** területén 7 db bungaló, és 5 db jól felszerelt apartman várja a vendégeket. A komplexumban bowling pálya, drinkbár, internet kávézó, könyvtár, játszószoza, és az egészséges életmódhoz elengedhetetlen szolgáltatások – masszázs, infrasauna, szolárium, fény- és mágnessterápia – járulnak hozzá a vendégek teljes körű kikapcsolódásához.
- **Hajdúszoboszló** legújabb háromcsillagos gyógyszállója, a **Hungarospa Termál Hotel** 2005. szeptemberében nyitotta meg kapuit: A Hungarospa Termál Hotel*** csendes, nyugodt környezetben, Európa legnagyobb fürdőkomplexumának területén fekszik, közvetlen átjárás biztosított a 30 hektáros területen elterülő gyönyörűen parkosított strandfürdőbe. A szálloda vendégei igénybe vehetik fürdőkomplexum szolgáltatásait: a strandfürdő 13 medencéjét- köztük a mediterrán tengerpartot-, az uszodát, a gyógyfürdőt valamint térítési díj ellenében az Aquaparkot.
- 2002. október 1-én nyílt meg a **Hunguest Hotel Aqua-Sol****** **Hajdúszoboszló** legújabb négycsillagos szállodája. 142 db kétágyas szobában várja a vendégeket (254 fő), emellett mozgáskorlátozottak számára is kialakítottak néhány szobát. A szálloda saját medencével, szaunával, gőzkabinnal, pezsgőfürdővel és közvetlen kapcsolattal rendelkezik a városi gyógyfürdőhöz.
- 2002 júliusában adták át a **debreceni Hotel Platánt******. Jelenleg 34 db kétágyas szoba áll a vendégek rendelkezésére, közte speciálisan felszerelt, mozgáskorlátozott vendégek számára kialakított szobákkal.
- 2002 júniusától fogadja vendégeit a **szolnoki Garden Hotel******, a Tiszaligetben. Szolnok új szállodájában 44 kétágyas szoba és 2 lakosztály van, emellett 150 személyes étterem, söröző, terasz, 50 fős reggeliztető, 150 fős konferenciaterem és tenispályák valamint szauna, szolárium, masszázs-, pedikűr- és manikűrszalon várja a vendégeket.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- **Szolnok** belvárosának legszebb részén, a Tisza-parton, építészeti remekművek szomszédságában, hangulatos utcában, a városközpont közvetlen közelében 2002. májusában nyitotta meg kapuit a **Sóház Hotel*****. A szálloda 12 igényesen kialakított apartmanszobát kínál, mely egyidejűleg 32 fő elhelyezését teszi lehetővé. Egyénileg utazók és családok illetve kisebb csoportok kitűnő szálláslehetősége, legyen üzleti vagy üdülési célú a városba látogatás.
- 2006 tavaszán nyitott meg **Szolnokon** a Tiszaligetben a teljesen felújított **Liget Hotel** (volt Touring hotel), amely 3 csillagos kategóriában 2 ágyas szobákban, 66 férőhellyel, mozgáskorlátozottak részére is kialakított szobával, éttermi szolgáltatással, konferenciatermekkel, látványterasszal a Szolnoki Főiskola tanzállodája.
- Bővült a nyíregyházi szálláskínálat is: 2003 nyarán új panzió nyílt a **nyíregyházi Verba Tanyán**, amelyhez 4,5 hektáros horgásztó és lovarda is tartozik. A panzióban 2 ágyas zuhanyzós szobák találhatók, és melegkonyhás étterem is működik. A horgásztó mellett kisebb-nagyobb társaságok befogadására alkalmas fedett filagóriák várják a vendégeket. A lovaglást kedvelők télen 800 négyzetméteres fedett lovardában, jó idő esetén szabadtéri épített gyakorló és versenypályán hódolhatnak szenvedélyüknek.
- 2004. július végén új, négycsillagos szálláshely nyílt meg **Hotel Bibic** néven **Nyíregyháza-Sóstóhegyen**. A vendégek igénybe vehetik a 100 fős étterem szolgáltatásait, kondicionáló termet, szoláriumot, valamint horgászásra is van lehetőség a Tüskevár tóban. Szeptember 1-jén nyílt meg a kaszinó, szeptember 15-től pedig bowling pálya is a vendégek rendelkezésére áll. A közelmúltban pedig két új panzió is nyílt Nyíregyházán. A **Siesta Panzió Sóstógyógyfürdőn** 8 klimatizált szobával, mediterrán pihenő udvarral, játszótérrel várja a vendégeket, míg a hét szobás **Váci Panzió Nyíregyházán**, a Váci Mihály úton nyitotta meg kapuit. Szeptember 10-én átadták **Nyíregyháza-Sóstógyógyfürdő** legújabb szállodáját, a **Hotel Szinbádot*****.
- 2003. június 1-én megnyílt a **tivadari Református Ifjúsági Konferencia-és Üdülőközpont**. A falu főutcáján, a műemlék jellegű református templommal szemben található üdülőközpont a kiépített szabad strandtól alig néhány száz méterre található és stílusában harmonikusan illeszkedik a beregi falu parasztházai és lakóépületei közé. A két különálló épületrészben 2, 3, 4, 5 és 8 ágyas szobákban 48 férőhely van, minden szobához külön fürdőszoba tartozik. Az épületegyüttesben emellett 50 fős közösségi- és különterem is található.
- 2003. május 29-én adták át a **baktalórántházi** felújított és kibővített **Fenyves Csárdát és Panziót**. Az épület eredetileg is vendéglátóhelynek épült, 1963-óta folyamatosan áll a vendégek szolgálatára.
- **Hajdúnánáson**, 2004 július 1-jétől várja a vendégeket a gyógyfürdő közelében fekvő **Termálpánzió**. A 8 szobát és egy lakosztályt magába foglaló szálláshely a magasabb igényű nyugdíjasok, üzletemberek, kisebb családok igényeit igyekszik kielégíteni.
- **Balmaz** néven 3+ csillagos szálloda nyílt **Balmazújváros**on. A Debrecentől mindössze 20 kilométer távolságra, a Hortobágy Nemzeti Park területén lévő városban, a Termálfürdő közvetlen szomszédságában épült fel a háromszintes hotel, amelyben 37 légkondicionálással ellátott szoba (31 kétágyas, 3 egyágyas, 2 négyágyas és 1 lakosztály), 100-120 fős konferenciaterem, 80-100 személyes étterem, 6 pályás bowling- és 2 squashpálya, valamint elektronikus kaszinó is található.

Jelentős fejlesztések valósultak meg, ill. még ma is folynak az öko –és örökségturizmus területén, konkrétan a **Hortobágyi Nemzeti Park területén**

- A Széchenyi Turizmusfejlesztési Program, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, valamint a Nemzeti Fejlesztési Terv részét képező Regionális Operatív Program

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

támogatásával a Hortobágyi Nemzeti Park fejlesztései között központi szerepet betöltő és régen várt beruházás valósul meg a **Hortobágyi Látogatóközpont** létrejöttével. A nemzeti park bemutató-épülete 2006 tavaszán nyitja meg kapuit a látogatók előtt.

- A Regionális Operatív Program támogatásával a híres hortobágyi **Pásztormúzeum** sokak által már ismert, a pusztai élet sajátosságait és kulturális elemeit felvonultató kiállítása újulhat meg 2006 tavaszára.
- Szintén a Regionális Operatív Program támogatásával újulhat meg a Látogatóközponthoz tematikailag szorosan kötődő, annak közelében található **Körszín**. 2006 tavaszán nyitja meg kapuit a látogatók előtt.
- A Széchenyi Turizmusfejlesztési Program és a Nemzeti Fejlesztési Terv részét képező Regionális Operatív Program támogatásával a **Hortobágy-halastavi bemutatóterület kisvasútjának** rekonstrukciója, valamint a korábbi bemutatóösvény tábláinak és madárles rendszerének felújítása valósul meg 2006-ra.
- A Széchenyi Turizmusfejlesztési Program és a Nemzeti Fejlesztési Terv részét képező Regionális Operatív Program támogatásával 2006-ban kezdődik meg a hortobágyi idegenforgalmi központhoz legközelebb eső bemutatóterület, a **Malomházi bemutatóterület** kialakítása. A terület a Nemzeti Park összes jellemző tájképi együttesét tartalmazva (nyíltfüves pusztá, folyó parti galériaerdő, sziki erdőssztyepp maradvány, tó) a Pusztára egykor jellemző nagy testű patás állatokat, valamint a vadonélő madárfaunát igyekszik bemutatni a terepi bemutatás modern eszközeinek felhasználásával
- A Nemzeti Fejlesztési Terv részét képező Regionális Operatív Program támogatásával valósul meg a nemzeti park két legrégebbi bemutatóterületének, a **Szálkahalmi és Egyek-Pusztakócsi bemutatóterületnek** a fejlesztése is.

2006-ban a következő fejlesztések valósulnak még meg (szintén ROP)

- A Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben egy új, madármegfigyelő toronnyal, tájékoztatótáblákkal és fedett pihenőhelyekkel felszerelt bemutatóösvény (**Csapótanyai**) kialakítását tervezzük.
- A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetben új, információs táblákkal felszerelt bemutatóösvényt hozunk létre a **Tarpai Szőlőhegy – Tarpai Nagy-erdő túraútvonalon, valamint megtörténik a Cégénydányádi kastélypark felújítása is.**
- Bátorligeti Ósláp Természetvédelmi Területen az **Óslápmúzeum** 2006-tól teljesen megújult, kétnyelvű (angol-magyar) kiállítással várja a látogatókat.

Egyéb, jelentős fejlesztések

- A **nyíregyházi** Sóstógyógyfürdőben megújul a **Krúdy Vigadó**. Az 1911-ben eklektikus stílusban épült Vigadóban először a 800 négyzetméteres, nagyrészt fedett teraszt adták át 2003 május közepén, majd június 20-án megnyitották az ezer ember befogadására alkalmas földszinti termeket is. A középső szint dísztermét július első felében adták át. A teljes nyitás augusztus 15-én történt, ekkor már a második emeleti éjszakai szórakoztató klub is megkezdte működését.
- 2003-ban újabb látványossággal bővült a 24 hektáros **Nyíregyházi Állatpark**, megnyílt a Sarkvidéki Panoráma, mely egyedülálló az országban. Öt kontinens több mint 150-féle állatfajának közel ezer egyede él itt, természetes élőhelyüknek megfelelő környezetben. A beruházás 100 millió forintból valósult meg.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- Az Alföld egyetlen reneszánsz kori kastélya – Vaja község központjában - ma a **Vay Ádám Múzeum**nak ad helyet, mely 2004. tavaszától régi fényében várja a látogatókat.
- A régió egyik legnagyobb turisztikai beruházásaként számom tartott **debreceni Konferencia Központ** építése. A központ méretét tekintve Kelet-Magyarország legnagyobb ilyen típusú létesítménye, amelyet 2006. tavaszán átadtak. Az új komplexum három részből áll: konferencia központ, 140 szobás négycsillagos szálloda, étterem és drink bar, Irodaház.

A három egység átriumokkal kapcsolódik egymáshoz. A Konferencia Központ központi részét képezi a 750 fős nagyterem, amelyet kiegészít 8 db 100 személyes helyiség. A nagyterem és a 100 fős terem flexibilis – felfelé mozgó – falaikkal összenyithatóvá válnak, így 1250 fős rendezvények megrendezésére is alkalmas a terület. Mindezekhez szervesen kapcsolódik még egy 300 férőhelyes bálterem, amely az előcsarnokkal összenyitva bálók, koncertek, konferenciák megrendezésére is alkalmas. A rendezvényekhez megfelelő stabil és mobil paravánrendszer biztosítja a természetes és helyi megvilágítás mellett a kiállított tárgyak, művek vizuális élvezetét, így a létesítmény egyes helyiségei, és az előcsarnok nagyszerű helyszínt biztosít különféle kiállításoknak, vásároknak.

- Nemcsak Debrecen és az Észak-alföldi régió, hanem egész Kelet-Magyarország turistaforgalmának emelkedését várhatjuk a **Debreceni Repülőtér** sikeres működésétől, amit a Magyar Kormány 2001. december 29-én nyilvános, kereskedelmi, a nemzetközi forgalom számára megnyitott repülőtérre minősítette. A repülésbiztonság növelése érdekében egy nagyon fontos előrelépés, hogy a 2003. év folyamán átadásra került a Debreceni Repülőtérén Magyarország egyik legkorszerűbb ILS berendezése, a hozzá tartozó bevezető fénysorral, szegélyfényekkel. A schengeni normáknak megfelelő fogadóépület elkészült, az utasváró korszerű műszaki kiszolgáló eszközökkel, utasbiztonsági berendezésekkel történő felszerelése megtörtént. A futópályák és gurulóutak folyamatos fejlesztés alatt állnak

4. SWOT ELEMZÉS

Az Észak-alföldi régió SWOT analízise – a regionális turizmusfejlesztési stratégia tartalmi követelmények szerint felépített szerkezetén belül – a helyzetelemzést/helyzetértékelést összekapcsolja a jövőképpel, illetve a célok és prioritások rendszerével. A SWOT analízis súlyozza a helyzetelemzés megállapításait, így az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési lehetőségeihez komplex és tömör vizsgálati szintézist nyújt.

Az Észak-alföldi régióturisztikai szempontú SWOT elemzésének eredményei – amelyre a regionális turizmus fejlesztési stratégia célpiramisa, s jövőképe épül – a konzorciumban résztvevő tervezők, a régió szereplőinek, illetve az egyeztetési eljárásba bevont szakértők véleménye alapján készült.

4.1. ERŐSSÉGEK

- a turizmus számára előnyös földrajzi-geológiai adottságok
- gazdag gyógy- és termálvízkészlet
- nagy kiterjedésű védett természeti területek, kedvező környezeti állapot
- Tisza és vízhálózata – egyedülálló ökoturisztikai érték – zöldfolyosó
- országosan is gazdag vadállomány
- vonzó természeti adottságok, tájképi látványértékek (pusztai táj, ligetes térségek)
- javuló infrastrukturális alapellátottság
- M3/M35 autópálya – Debreceni repülőtér
- hagyományokon alapuló gazdálkodás
- fejlett funkciókkal rendelkező vonzásközpontok (Debrecen, Szolnok, Nyíregyháza)
- fejlett felsőoktatási hálózat
- jelentős K+F intézményhálózat és tevékenység
- nagyszámú, relatíve képzett munkaerő
- a régió lakossága vendégszerető
- eltérő hagyományok találkozásának helyszíne
- gasztronómiai hagyományok, biogazdálkodás
- kulturális örökségvédelmi területek és épített környezeti emlékek sokszínűsége
- világörökségi helyszín
- fejlett turisztikai centrumok és intézmények
- a regionális turisztikai intézményrendszer kiépítettsége
- Hajdúszoboszló nemzetközi ismertsége
- stabil egészségügyi háttér

4.2. GYENGESÉGEK

- a környezetvédelmi infrastruktúra alacsony színvonala (pl. közcsatorna, regionális hulladéklerakók)
- nem kellő társadalmi igényesség a természeti és művi környezettel szemben (települési kép, közterületek állapota)
- jelentős társadalmi-gazdasági különbségek a régióon belül
- a települések eltérő fejlettségi szintje és eltérő fejlesztési érdekei
- térségi integrációs tevékenység elégtelensége
- térkapcsolatok szempontjából megosztottság a régióon belül
- közlekedési peremhelyzet

- a közlekedési infrastruktúra fejletlensége
- kedvezőtlen megközelítési lehetőségei
- kis- és középvállalkozások fejletlenek
- kkv-k közötti együttműködés gyenge
- tőkehiány
- külföldi tőkebefektetések alacsony részaránya
- alacsony szintű a fejlesztések hasznosítása
- sok a kényszervállalkozás, melyekben hiányos a felkészültség, szakképzetlenség
- magas képesítéssel rendelkező szakemberek elvándorlása
- foglalkoztatási lehetőségek szűkösége
- alacsony jövedelmi színvonal, magas munkanélküliség
- alacsony az általános és speciális képzettségi színvonal
- kevés a nyelveket beszélő szakszemélyzet
- nem kellőképpen kiépített idegenforgalmi infrastruktúra
- komplex turisztikai termékek hiánya (fejletlensége)
- kevés a minőségi szálláshely
- kevés a jó minőségű gyógyszálloda
- a régió turisztikai ismertsége nem megfelelő
- kiépítetlen kistérségi szervező-információs háttér
- a piackutatás fejletlen, nem régió-specifikus

4.3. LEHETŐSÉGEK

- értékes természeti és kulturális adottságok a turizmus fejlesztése számára. A turisztikai fejlesztések jobban kihasználják a régió komparatív előnyeit
- térségi együttműködések növekedése az infrastruktúra fejlesztésekben
- szelektív hulladékgyűjtés, térségi hulladékgazdálkodás megoldása
- megújulási törekvések települési és térségi összefogásban. az Észak-alföldi régióintegrált területfejlesztésében való aktív részvétele
- településfejlesztési tervek összehangolása
- javulhat a megközelíthetőség/elérhetőség
- a transz-európai hálózatban erősödhet a régió tranzitszerepe (Ny-K; É-D)
- a regionális repülőterek jobb kihasználása
- a határon átnyúló kapcsolatok adta helyzet kihasználása
- felértékelődhet a régió határmenti fekvése, így a komparatív előnyök jobb kihasználásával, a határmenti együttműködés erősítésével vonzóbbá tehető a külföldi turisták számára
- szakemberképzés és továbbképzés
- képzési struktúra fejlesztése
- jók a feltételek egy komplex turisztikai kínálatral rendelkező régió kialakításához fokozható a turisztikailag vonzó, kiejánlható rendezvények, események száma
- a gyógy- és wellness szolgáltatások bővítése
- a turisztikai szezon térbeli és időbeli meghosszabbodása
- a hazai turisták növekvő érdeklődése a régió turisztikai kínálata iránt
- pályázati lehetőségek bővülése
- pályázati aktivitás és hatékonyság növekedése

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- markánsan javulhat a turizmus preferálása, bővíhetnek a kormányzati források
- jelentős mértékben javítható a régió imázsa
- növekvő nemzetközi és hazai kereslet a turisztikai régió-marketing javulásával
- az egészségügy országosan fejlesztési prioritássá válhat
- az egészségügy fokozott bevonása
- fedett fürdők építése révén csökkenő szezonális és attraktív befektetői környezet

4.4. VESZÉLYEK

- a környezetvédelmi szempontok elhanyagolása, az ökológiai szemlélet hiánya
- környezetvédelmi beruházások elmaradása, levegő, talaj- és vízminőség romlása
- időjárási szélsőségek gyakori előfordulása
- szennyvízelvezetés és tisztítás megoldásának időbeni elhúzódása, elmaradása
- a hulladék nagymértékű növekedése
- árvizek és folyószennyezési kockázatok a Tiszán
- infrastrukturális nagyberuházások elhúzódása
- fejlesztések elmaradása, a periféria helyzet megmerevedése
- ágazati és térségi érdekek közötti feszültségek fennmaradása
- nem javulnak a turizmusban érdekelt kkv-k hitelhez jutási feltételei
- tőkehiány állandósulása
- romló gazdasági környezet
- a régió falusi térségeinek társadalmi-gazdasági helyzete tovább romlik
- egészségügyi és oktatási szektor működőképességének romlása
- nem halad előre a települések, megyék együttműködése
- a feketekezelés és a bűnözés erősödése a határtérségekben
- fizetőképes kereslet alacsony szintje
- a belföldi és a beutazó turizmus visszaesése
- nem javul az együttműködési készség a régió turisztikai résztvevői között
- csökkenő pályázati lehetőségek, költségvetési források
- szűk forráslehetőségek a régiómarketingre
- versenytársak megerősödése
- erősödik az országon belüli, illetve a határon túli konkurens desztinációk versenyképessége

5. JÖVŐKÉP

„A regionális fejlődés motorja”

A turizmus a régióban meghatározó húzóágazattá válik, amely a turisztikai kis- és középvállalkozások számára vonzó perspektívát jelent, multiplikátor hatásain keresztül pedig a helyi gazdasági szereplők számára keresletet generál. Javul a turisztikai vállalkozások rentabilitása és versenyképessége, a minőség-orientált, hosszú-távú profit-érdekeltség szemléletmód lesz a meghatározó. Új vállalkozások, beruházások indulnak, a turisztikai jellegű fejlesztések más ágazatok számára is felhasználhatókká válnak, a desztinációk (önkormányzatok) turizmusból származó bevétele nő. A régió felzárkózásának egyik leghatékonyabb eszköze lesz a turizmus.

A turizmus érdekében történt fejlesztések javítják a lakosság életkörülményeit is. A turizmus bővülésével a lakosság életminősége jelentősen javul, az önbecsülés, a régió-identitás erősödik, a turizmus régión belüli gazdasági-társadalmi elismertsége nő.

„Élményközpontú turista-paradicsom”

A régió a látogatók számára a „Természet-közelség élmény”-ét nyújtja, gazdag és egyedülálló természeti kincseire alapozott turisztikai termékeiben. A természet romlatlan állapota, a barátságos, ember-léptékű vidék, a gazdag gyógyvízkészlet, a Hortobágy, mint puszták, a szőke Tisza sajátos vonzerő elemek, amelyek a régió vezető turisztikai termékeinek alapját képezik.

A régió vezető turisztikai terméke az *egészségturizmus*, amely sajátos arculatot mutat: - kihasználva a régió mezőgazdasági adottságait és agrár-innovációs kapacitását- a bioélelmiszerek és reformtáplálkozás érték-elemmel növelten jelentkezik, megkülönböztetve ezzel önmagát a Dél-alföldi, ill. dunántúli egészségturisztikai desztinációktól, megfelelően a keresleti trendeknek. A gyógyturizmus a kiváló nagy gyógyászati intenzitású termálvizek, az országos átlagnál fejlettebb, stabilabb egészségügyi intézményeknek köszönhetően, komplex gyógyturisztikai szolgáltatásaival a régió sikeres turisztikai terméke. A nemzetközi ismertségű Hajdúszoboszló, mint virágzó fürdőváros zászlóshajója a régió egészségturizmusának főleg a lengyel és német küldőpiac vonatkozásában. A sajátos gyógykörnyezet, gyógykultúra kialakította a „szoboszlói- feeling-et”. A magyar családok gyakori vendégek a régió wellness szállodaiban, fedett termálfürdőiben, tematikus fürdőkomplexumaikban (fürdőtemplomaiban), a termálvízre épülő látványelemeket a sajátos természeti élménnyel ötvözve a 2. vagy 3. vakáción, a rövid hétvégéken.

Az egészségturizmus részei a nemzetközi vendégkört fogadó szanatóriumok, rehabilitációs intézmények is, ahol a betegek vagy gyógyturizmus-vendégek egyedi, magas színvonalú kúraszerű ellátást kapnak. A régió egészségturizmusát az innováció is segíti, így a Pharmapolis program, amely egyrészt bizonyítja és növeli a gyógyvizek hatékonyságát, másrészt természetközeli keleti és népi gyógymódokat, hatóanyagokat kínál kiegészítő elemként.

A régió különleges turisztikai terméke a „*tiszai-turizmus*”, amely klasszikus és kreatív termékelemek sajátos keverékeként, a táji adottságokra egyedi, komplex turisztikai terméként jelenik meg a régióban, a belföldi és a kelet-európai küldőpiacok vonatkozásában. A Tisza a vízi-, az öko-, a hobbi-, a sport, és az aktív turizmus különleges helyszíne a régióban. A tiszai turizmus elsősorban a fiatal korosztály (az ifjúságturizmus) célcsoportot vonzza. Szolnok, mint a Tisza fővárosa, a minőségi turizmusban marina- és magas színvonalú turisztikai szolgáltatásaival kedvelt turisztikai desztináció.

A Hortobágy természeti élménye az *örökség- és az ökoturizmusban* jelenik meg, a régió egyedi arculatot mutató, nemzetközi ismertségű turisztikai terméke élmény-orientált látogató központtal, magas színvonalú turisztikai szolgáltatásokkal, egyedi ajándéktárgyakkal, több

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

célcsoportot kiszolgálva (ifjúság, senoir, ökoturista). A Hortobágy világörökségi státusza a régió többi turisztikai ága számára is kihasználható marketingelem.

A Tisza-tavi turisztikai régió vezető terméke a világörökség részét képező Hortobágyi Nemzeti Park vizes élőhelyére épülő, professzionálisan szervezett ökoturizmus. A régió számára azt a jövőképet fogalmazza meg, hogy a Tisza-tó az ország unikális, nemzetközi vonzerővel bíró ökoturisztikai kirándulólhelye, mely szervesen hozzájárul az országos kínálat bővítéséhez, garantált programként szolgálja ki a belföldi keresletet, és a beutazó turizmus garantált programbázisává válik. A természeti adottságokból és attrakciókból következik, hogy a Tisza-tó elsősorban a vízparti üdülések, a víziturizmus és a horgászturizmus egyedi arculatú, meghatározó desztinációja. E markáns egyedi termékek jól kiegészíthetik az Észak-alföldi, valamint az Észak-magyarországi turisztikai régiók (elsősorban a konferencia- és egészségturisztikai) kínálatát.

A „*vidéki turizmus*” jól ismert turisztikai terméke a régióban az autentikus vidék élményét nyújtó falusi turizmus (falusi vendéglátás). Megkülönböztetésként gasztronómiai élményekkel kiegészítve vonzó elsősorban a belföldi vendégek számára. A Nyírség, a Bereg kistérségei a régióban jól ismert turisztikai desztinációk gasztronómiai tematikus utjaikkal, gasztronómiai fesztiváljaikkal, autentikus parasztházaikkal, amelyek jó minőségű szállást, vidéki vendégszeretet, jellegzetes mezőgazdasági termékeket, bioélelmiszereket kínálnak, néphagyományaikat bemutatva.

A barátságos, emberléptékű, vidéki táj alkalmas helyszíne a golfnak, a lovaglásnak, a kerékpározásnak.

Az „*emberi alkotás élmény*”-e a régióban a kulturális értékek, történelmi emlékek, hagyományok, fesztiválok, rendezvények, tudáscentrumok, innovációs központok, kreatív iparágak, pezsgő üzleti élet kulcstémákból épül. A hivatásturizmuson belül prioritást élvez a *konferenciaturizmus* Debrecen központtal. A konferenciaközpont, a Debreceni Egyetem, magas színvonalú szálláshelyek, a regionális repülőtér, a cívis kultúra, a város vonzó arca turista-barát szolgáltatásaival, a régió sikeres konferenciavárosa, kulturális fővárosa.

Az Észak-alföldi régió országos jelentőségű márkadesztinációvá vált, az „Alföld márka”, az élményszerű régió imázsa kialakult.

„Turista-barát desztináció”

A régió megközelíthetősége jó, a regionális repülőtér, az autópályák könnyen és gyorsan elérhetővé teszik a nemzetközi hírű és az országos jelentőségű turisztikai desztinációkat. A közúthálózat, a vonatok a regionális jelentőségű desztinációk vonatkozásában könnyű elérhetőséget biztosítanak. A kerékpárutak, a víziutak a Tiszán, tanösvények a speciális turisztikai infrastruktúra jól kiépített elemei. A nagyvárosok (Debrecen, Szolnok, Nyíregyháza) turista-barát tömegközlekedési rendszere jól működik, az információszolgáltatás és a kitáblázottság a városokban, turisztikai attrakciók közelében megoldott.

A szállodák és egyéb kereskedelmi szálláshelyek a célcsoport igényeknek megfelelő, minőségi szolgáltatást nyújtanak. Az éttermek a klasszikus éttermi választék mellett a helyi specialitásokat kínálják kihasználva az egyediség lehetőségét, speciális vendégigényekre is felkészülve (gyermek, mozgáskorlátozott). A városok sétáló utcáiban kiülős teraszok, látványéttermek vonzzák a turistákat. A szórakozást igényes éjszakai élet, autentikus magyar zenés helyek biztosítják.

A kereskedelmi ellátottság, a postai szolgáltatás, a pénzügyi szolgáltatások (bankautomaták, bankfiókok) száma, az internet hozzáférés megfelelő a régióban.

Az egészségügyi ellátás jó színvonalú, a turisztikai desztinációkban jól felkészült, nyelveket is beszélő szakszemélyzet segíti az ellátandókat.

A régióban a közbiztonság megfelelő, a régió nagyvárosai is biztonságos városok hírében állnak, turista-rendőrség segíti a bajba jutott turistákat.

A tárgyi környezetre jellemző a rendezettség, a települések tiszták, virágosak. A műemlékek, épületek karbantartottak, a közösségi terek, parkok, utcaképek a környezeti kultúra vonzó elemei. A nyilvános illemhelyek kulturáltak és tiszták, a települések központjában üzemelnek.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A humán alapkörnyezet részeként barátságos, vendégszerető lakosokkal találkozik a turista, akik saját értékeiket ismerik, megbecsülik, szívélyesek és segítőkészek az idegenekkel, a fiatalabb korosztály idegen nyelven is képes kommunikálni.

6. FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

Az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési stratégiája az Európai Unióban alkalmazott regionális tervezés gyakorlatának megfelelő alapelveket követi. Így felépítésében is megegyezik a hazai gyakorlat regionális politikai gyakorlatban elfogadottnak tekintett szerkezettel. A fejlesztési stratégia – az elfogadott jövőképnek megfelelően – olyan keretterset vázol fel, amelyben lehetőséget biztosít a szubszidiaritás elveinek megfelelően a szereplők szabad mozgásterének, megköveteli a hatáskörök decentralizációját, ösztönzi a partnerségi együttműködést, a fenntartható fejlődés elvét, és a stratégia megvalósítása során a legszélesebb együttműködésre számít.

Az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési stratégiája alapvető kívánsálmóként kezeli, hogy a turizmusfejlesztési célok harmonizáljanak az Észak-alföldi régió átfogó regionális céljaival. Ezeket a regionális célkitűzéseket figyelembe vettük a régió turisztikai stratégiai céljainak meghatározása során. Kívánsatos lenne, hogy az így készült fejlesztési stratégia eredményei megjelenjenek a Régió Operatív Programjában. A turisztikai stratégiai célok megvalósítását a megfogalmazott 4 stratégiai program keretében kívánjuk megvalósítani. A turisztikai stratégiai programokat fejlesztési irányokra/alprogramokra bontottuk le, amelyekhez csatoltuk a véleményünk szerint legfontosabb intézkedéseket.

Az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési célpiramisának csúcsán a jövőkép helyezkedik el, amely teljesíthető elvárásként jelenik meg stratégiánkban. A kívánsatos jövőkép elérése érdekében fogalmaztuk meg stratégiai programjainkat, amely véleményünk szerint felöleli a régió 2007-2013 közötti időszak alapvető tennivalóit. Így:

- vonzerő- és attrakciófejlesztés
- fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés
- régiós turisztikai marketing tevékenység fejlesztése
- szervezeti és működési feltételek javítása.

Négy stratégiai programunk megfelel célpiramisunk 4 sarokpontjának. Ezekből a stratégiai programokból vezettük le a fejlesztési irányokat/alprogramokat, amelyek a regionális turizmusfejlesztési stratégiánkban szövegesen is kifejtésre kerülnek. A tartalmi és formai követelményeknek megfelelően – csak felsorolásszerűen – nevesítésre kerülnek az egyes alprogramokhoz intézkedések.

Az Európai Unió területfejlesztési rendszeréhez igazodva az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési célpiramisa az alábbiak szerint épül fel:

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési célpiramisa

Jövőkép

Komplex turisztikai kínálattal rendelkező régió, amelyben a turizmus fontos húzóágazat

Átfogó regionális célok

- Kiváló ökológiai állapot megteremtése, fenntartása
- Innovatív, versenyképes gazdaság
- Fejlett infrastruktúra, magas szintű életminőség elérése
- Jól képzett humán erőforrások
- Térségi együttműködés, a kohézió erősítése a régióon belül

Turisztikai stratégiai célok

- A régió kiváló gyógyvizeinek és egészségügyi hátterének kihasználása az egészségturizmus, mint vezető turisztikai ágazat fejlesztése
- A természetvédelemmel és környezetfejlesztéssel összehangolt turizmus megteremtése
- Az adottságok és képességek bázisán kialakított fenntartható gazdaság, melyen belül a turizmus fontos húzóágazat
- Fejlett regionális és helyi infrastruktúra, amely maximálisan kielégíti a minőségi turizmus követelményeit
- A humán erőforrások fejlesztésében a turizmus fontos szerepet játszik
- A régió turizmusa hozzájárul a térségi együttműködés és a kohézió erősítéséhez

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Stratégiai programok

1. Vonzerő- és attrakciófejlesztés	2. Fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés	3. Régiós turisztikai marketing tevékenység fejlesztése	4. Szervezeti és működési feltételek javítása
--	--	---	--

Alprogramok, fejlesztési irányok

1.1 Gyógy- és wellnessturizmus	2.1 Szálláshelyek kínálatának bővítése	3.1 Kommunikációs stratégia kidolgozása	4.1 Humán erőforrások fejlesztése
1.2 Üzleti- és konferenciaturizmus	2.2 Vendéglátás menyiségi és minőségi feltételeinek javítása	3.2 Régiómarketing eszközök fejlesztése	4.2 Információs és telekommunikációs rendszerek fejlesztése
1.3 Tiszai- (vízi) turizmus	2.3 Közlekedési helyzet és elérhetőség javítása	3.3 Turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése	4.3 Turisztikai szervezetek és hálózatok
1.4 Örökségturizmus	2.4 Turistabarát környezet kialakítása	3.4 Turisztikai márkaképzés támogatása	4.4 Határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer kialakítása
1.5 Öko- és falusi turizmus		3.5 Turisztikai háttérkutatások	4.5 Interdiszciplináris területek, innováció támogatása
1.6 Golfturizmus			

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

STRATÉGIAI PROGRAMOK	FEJLESZTÉSI IRÁNYOK ALPROGRAMOK,	INTÉZKEDÉSEK
1. VONZERŐ-ÉS ATTRAKCIÓ FEJLESZTÉS	1.1 Gyógy- és wellnessturizmus	1.1.1. Kapcsolatépítés az egészségüggyel 1.1.2. Modern fejlesztési stratégia kialakítása 1.1.3. Fedett fürdők létesítésének támogatása 1.1.4. Gyógyfürdők korszerűsítése 1.1.5. Kórházakhoz kapcsolt egészségturisztikai centrumok létrehozása 1.1.6. Gyógyturizmus centrumaihoz kapcsolt rehabilitációs, fizioterápiás és rekreációs központok fejlesztése 1.1.7. Komplex egészségturisztikai csomagok kialakításának támogatása
	1.2 Üzleti- és konferenciaturizmus	1.2.1. Szakmai kapcsolatépítés, önkormányzati, üzleti, országos és külföldi konferenciaszervező szakmai szervezetek között 1.2.2. Regionális szolgáltató-csomagok kialakítása és üzleti tudományos szervezeteknek való kiajánlása 1.2.3. Hazai és nemzetközi üzleti, tudományos szervezetekkel való kapcsolatépítés 1.2.4. Az üzleti és konferencia turizmushoz kapcsolódó (kiegészítő) programkínálat kialakítása 1.2.5. Konferenciák, kiállítások rendezéséhez szükséges létesítmények kialakítása, fejlesztése
	1.3 Tiszai- (vízi) turizmus	1.3.1. Vízi turisztikai objektumokhoz alkalmazkodó túraútvonalak kialakítása 1.3.2. Vízi turisztikai hálózatok fejlesztése, szolgáltatási csomagok kialakítása 1.3.3. Tiszai vízitúra szolgáltatások magasabb szintre fejlesztése 1.3.4. Megfelelő fogadóbázisok kialakítása, fejlesztése (kikötők, szabadvízi strandok) 1.3.5. Horgászturizmus feltételeinek javítása 1.3.6. A vízi turizmushoz kapcsolódó egyéb többcélú turizmust lehetővé tevő fejlesztések (lovaglás, kerékpározás, természetjárás)
	1.4 Örökségturizmus	1.4.1. Múzeumok turistabarát fejlesztése 1.4.2. Vidéki örökséghez kötődő turisztikai fejlesztések 1.4.3. Hagyományos kézműves mesterségek megőrzése és turisztikai célú alkalmazása 1.4.4. 5-6 kiemelkedő, elsődleges vonzerőt jelentő nagyrendezvény kifejlesztése és azok megerősítése 1.4.5. Gasztronómiai rendezvények továbbfejlesztése 1.4.6. Gasztronómiai és kulturális tematikus utak kiépítése, fejlesztése 1.4.7. Vallási turizmus helyszínek fejlesztése 1.4.8. Lovas turizmus minősített bázisainak fejlesztése, lovastúra útvonalak kiépítése 1.4.9. Kastélyok, kúriák, történelmi emlékhelyek turisztikai célú hasznosítása
	1.5. Öko- és falusi turizmus	1.5.1. A kiváló ökológiai helyzet fenntartását biztosító (társadalmi-gazdasági-szervezeti) rendszerek kialakítása 1.5.2. Ökológiai állomások hálózatának kialakítása 1.5.3. Ökoturisztikai látogató és oktató központok, tanösvények fejlesztése 1.5.4. Programkínálat különböző ökoturisztikai célcsoportok (ifjúsági, felnőtt, külföldi stb.) számára
	1.6. Golfturizmus	1.6.1. A golfturizmus feltételeinek meghatározása 1.6.2. Nemzetközi szintű létesítmény létrehozása a régióban 1.6.3. Kiegészítő fejlesztések, oktató pályák, képzések támogatása

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2. FOGADÁSI FELTÉTELEK JAVÍTÁSA, SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS	2.1 Szálláshelyek kínálatának bővítése	2.1.1. Kereskedelmi szálláshelyek fogadóképességének növelése, minőségi szolgáltatások fejlesztése, akadálymentesítése 2.1.2. Új, vagy bővülő igényeket kielégítő minőségi szálláshelyek integrált fejlesztése (kastélyszállók, gyógy-és wellness szállodák, golfszálloda) 2.1.3. Speciális integrált szálláshelyfejlesztés, termál- és Tisza menti kempingek fejlesztése 2.1.4. Kiemelt célcsoportokhoz kapcsolódó turisztikai infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztés 2.1.5. Magánszálláshelyek korszerűsítése, szolgáltatások bővítése
	2.2 Vendéglátás mennyiségi és minőségi feltételeinek javítása	2.2.1. Vendéglátóhelyek minőségi fejlesztése 2.2.2. Tradicionális, régió arculatát meghatározó vendéglátóhelyek fejlesztése: hortobágyi csárdák, Tisza menti halászcárdák felújítása, kialakítása 2.2.3. Tájjellegű termékek bevezetéséhez szükséges eszközök fejlesztése
	2.3 Közlekedési helyzet és elérhetőség javítása	2.3.1. Jelentős tranzit forgalmat lebonyolító közutak mentén lévő, pihenőhelyek korszerűsítése, kialakítása 2.3.2. Turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó, azok elérhetőségét szolgáló infrastrukturális fejlesztések: kerékpárutak, logisztikai központok, kishajó kikötői hálózat kiépítése, parkolóhelyek kialakítása
	2.4 Turistabarát környezet kialakítása	2.4.1. Közterületek, parkok fejlesztése, pihenőhelyek kialakítása, zöldfelületek fejlesztése 2.4.2. Közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások
3. RÉGIÓS TURISZTIKAI MARKETING TEVÉKENYSÉG FEJLESZTÉSE	3.1 Kommunikációs stratégia kidolgozása	3.1.1. Régiós marketing és értékesítési stratégia kidolgozása 3.1.2. Régiós kommunikációs kampány tervezése és lebonyolítása 3.1.3. Egységes turisztikai arculat fejlesztése
	3.2 Régiómarketing eszközök fejlesztése	3.2.1. Magas színvonalú regionális marketing kiadványok készítése 3.2.2. Települési, kistérségi marketing eszközök fejlesztése 3.2.3. Tematikus turisztikai kiadványok készítése 3.2.4. Kártyarendszerek kidolgozása és megvalósítása 3.2.5. E-marketing tartalom fejlesztése
	3.3 Turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése	3.3.1. Turisztikai portálok fejlesztése 3.3.2. Turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódóan helyi és térségi turisztikai tájékoztató és információs rendszerek fejlesztése
	3.4 Turisztikai márkaképzés támogatása	3.4.1. Márkatermékek kifejlesztése 3.4.2. Észak-alföldi régió ajánlásával akció továbbfejlesztése 3.4.3. Ajándéktárgyak értékesítési rendszerének kidolgozása és megvalósítása
	3.5 Turisztikai háttérkutatások	3.5.1. Kereslet megismerésre irányuló kutatások 3.5.2. Piaci rések elemzése, feltárása 3.5.3. Attrakció (vonzerő) fejlesztéshez kapcsolódó kutatások 3.5.4. Határon túli régiókkal közös turisztikai fejlesztések kutatása, tervezése 3.5.5. Az innovációk bevezetését és elterjesztését alapozó kutatások
4. SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK JAVÍTÁSA	4.1 Humán erőforrások fejlesztése	4.1.1. A régió specifikus igényei alapján a szakmai (OKJ) képzések támogatása 4.1.2. A felsőoktatásban a turisztikai alapképzés (BA) bevezetésének, fejlesztésének támogatása, a gyakorlati képzés infrastrukturális fejlesztése 4.1.3. A felsőoktatásban a turisztikai mesterképzés (MsC) kialakítása 4.1.4. Szakirányú továbbképzések, rövid ciklusú szakmai képzések támogatása (marketing-menedzsment, minőség-menedzsment, környezet- és fogyasztóbarát szemlélet) 4.1.5. A turisztikai ágazatban dolgozók idegen nyelvi kommunikációjának fejlesztése 4.1.6. A turistabarát szemlélet erősítése a régióban

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

	4.2 Információs és telekommunikációs rendszerek fejlesztése	4.2.1. Turisztikai telekommunikációs rendszerek fejlesztése 4.2.2. Minősítési és foglalási rendszerek összehangolása
	4.3 Turisztikai szervezetek és hálózatok	4.3.1. Meglévő regionális turisztikai klaszterek, hálózatok támogatása, újak létrehozása 4.3.2. Tourinform irodák fejlesztése 4.3.3. Desztinációs menedzsment szervezetek létrehozása és fejlesztése
	4.4 Határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer kialakítása	4.4.1. Interregionális turisztikai hálózat kiépítése Észak-Magyarországgal 4.4.2. Határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszerek kialakítása
	4.5 Interdiszciplináris területek, innováció támogatása	4.5.1. Turisztikai innovációs fejlesztések 4.5.2. Lehetőség teremtése a kereslet változásaira gyorsan reagáló új, kreatív ötletek megvalósításához

7. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK, ALPROGRAMOK LEÍRÁSA

7.1. VONZERŐ- ÉS ATTRAKCIÓFEJLESZTÉS

7.1.1. GYÓGY- ÉS WELLNESS TURIZMUS (EGÉSZSÉGTURIZMUS)

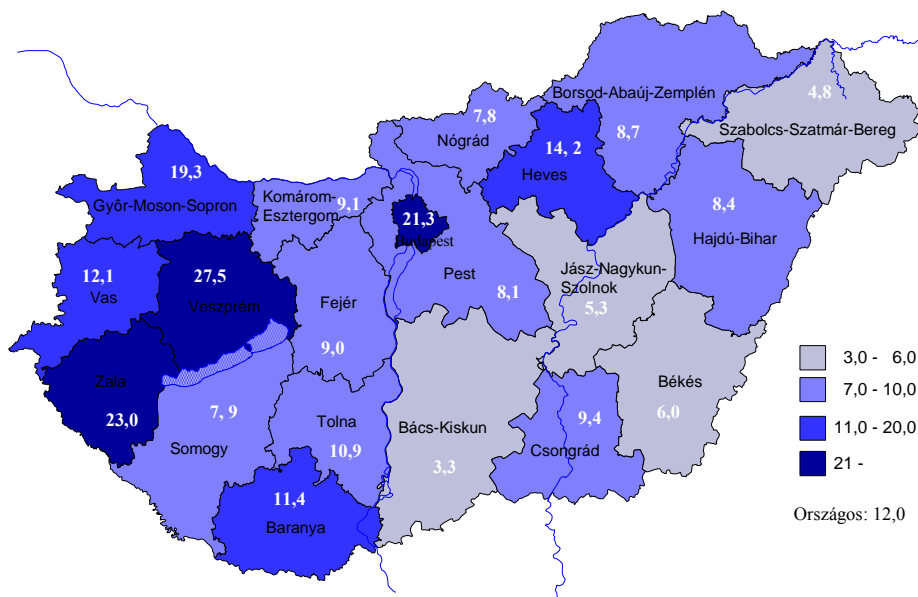
A célok és szükségletek bemutatása

Jelenleg és a jövőben is a régiós turizmus zászlóshajója a kiváló gyógyhatású termálvizekre alapozott egészségturizmus, ami a célzott fejlesztések és a stabil egészségügyi háttér miatt nemzetközi hírű, magas hozzáadott-értékkel dolgozó, egész évben vendégeket fogadó terület. A fejlődő egészségturizmus a szezonális tömegturizmus felől a minőségi turizmus felé kell, hogy elmozduljon. Meg kell felelnie a növekvő versenyből adódó követelményeknek, és ennek megfelelően új megközelítéseket kell alkalmazni.

A Jelentős mennyiségű minőségi gyógyvíz, Hajdúszoboszló nemzetközi ismertsége, a stabil egészségügyi háttér erősség, de emellett kevés jó minőségű szálloda, javuló, de nehézkes elérhetőség, jobbra korszerűtlen a marketing-szemlélet. A lehetőségek közé tartozik a fejlesztési prioritássá válás, az egészségügy fokozott bevonása, fedett fürdők építése révén csökkenő szezonális és attraktív befektetői környezet. Emellett olyan tendenciák is láthatók, amelyek a jelenlegi pozíciókat is veszélyeztetik: a növekvő hazai, illetve olcsó romániai konkurencia, a megfelelő koordináció nélkül elaprózódó fejlesztések, a politika dominanciája a szakmai döntések felett.

Egyrészt mérhető szükséglet, másrészt a stratégiai megfontolásokból következő kiemelt cél az egészségturizmus egészségügyi ágának, lehetőségeinek kihasználása is, mivel e háttér egyrészt a nemzetközi trendek szerint egyre fontosabb, másrészt a nagy hozzáadott-érték miatt jelentősen javítja a turizmus rentabilitását. Az országban a két alföldi régióban kirívóan

10 000 lakosra jutó rehabilitációs fekvőbeteg
ágyak száma, 2004. C: Computoc Kkt.

a legalacsonyabb a 10 000 lakosra jutó rehabilitációs ágyak száma, de az OEP fajlagos kiadásait tekintve hasonló a helyzet. Ez különösen a meglévő kiváló adottságokkal, Hajdúszoboszló (és Gyula) piaci sikereivel összevetve érthetetlen. A központi projekt-

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

finanszírozás tehát mindenképpen elvárható. Mind a régióban élő emberek életminősége szempontjából, mind a gyógyturizmus megalapozása érdekében elfogadhatatlan egy ilyen óriási különbség.

Az alprogram célcsoportjai

Jelenleg is egészségturisztikai célból érkezik a legtöbb vendég a régióba, elsősorban Hajdúszoboszlóra. Ezek között jelentős számú a lengyel és a német. Nagy kihívás ezek megtartása. Emellett növekvő számban angol és román, valamint skandináv és orosz-ukrán vendégekre lehet számítani. Egy kisebb, de nagy fajlagos költségű vendégkör a japán (a várhatóan legdinamikusabban növekvő ázsiai turisták idecsábítása egyébként is fontos feladat lenne), és a konferencia-turizmus szinergiái miatt várható az amerikaiak számának növekedése is.

A hazai vendégkör egyre nagyobb hányadot képvisel, és ez a tendencia a jövőben is folytatódni fog. Várható, hogy az alacsonyabb költségű szegmens Hajdúszoboszlóhoz történő vonzódása csökken: erre egyrészt a magasabb költségű vendégek számának növelése, másrészt Hajdúszoboszlót kiváltó olcsó alternatívák fejlesztése lehet válasz.

Az alprogram megvalósításához szükséges feltételek

A prioritás hatékony megvalósítása csak együttesen lehetséges, ezért az együttes kezelés javasolható – az indikátorok terén is.

Más prioritások intézkedései között is előnyben kell részesíteni az egészségturizmussal összefüggő fejlesztéseket. Így kiemelten fontos a négy- és ötszallagos gyógy- és wellness-hotelek építése. Emellett az egészségügyi szolgáltatások intenzív társításához egészségügyi fejlesztésekre, valamint sokrétű kiegészítő programkínálatra van szükség.

Feltétel a SPA-weblapok, regionális SPA-imázshonlap, regionális tranzakciós portál fejlesztése is, ami az informatikai és marketing-fejlesztésekben szerepel. Ugyancsak fontos feltétel az egészségturizmus HR-oktatása, a képzés, egy kutatási-továbbképzési központ létrejötte.

Végül ki kell emelni a természeti és az épített környezet megóvásának jelentőségét. Az egészségturizmus nem elsősorban létesítmény-orientált – jellemző a gyógyhely fogalmának használata. Sajnálatos, hogy beruházói érdekek és az ezt kritikátlanul kiszolgáló politikai döntéshozók gyakran komoly károkat okoznak ezekben az értékekben, és ez összességében hátrányosan érinti az egész turizmus ágazatot. A szakma és lakosság tájékoztatásával, partnerként kezelésével elérhető a társadalmi kontroll növekedése, a turizmus feltételeinek megóvása.

Az alprogram legfontosabb elemei

1. Kapcsolatépítés az egészségüggyel
2. Modern fejlesztési stratégia kialakítása
3. Fedett fürdők létesítésének támogatása
4. Gyógyfürdők korszerűsítése
5. Kórházakhoz kapcsolt egészségturisztikai centrumok létrehozása
6. Gyógyturizmus centrumaihoz kapcsolt rehabilitációs, fizioterápiás és rekreációs központok fejlesztése
7. Komplex egészségturisztikai csomagok kialakításának támogatása

Az alprogram indoklása

A régió jelenlegi adatai, egészségturisztikai potenciálja és a világ turizmusának trendjei egyaránt alátámasztják, hogy a következő 5-10 évben legerőteljesebben a gyógy- és wellness-turizmust kell fejleszteni.

A sikerek és a közelmúlt jelentős fejlődése mellett látni kell, hogy a Széchenyi-terv és befektetői aktivitás kapcsán több más régió jobban fejlődött. A Dunántúlon több nagy gyógyfürdő profilú fedett létesítmény (pl. Sárvár, Győr) épült, Sármellékre tömegével érkeznek Nyugat-Európából a chartergépek. A fedett fürdők elengedhetetlenek a szezonális csökkentéséhez, ami egyben megalapozza az épülő szállodák gazdaságos működtetését. A charter-járatok a nemzetközi minőségi turizmust garantálják. Ezért az eddigieknél pontosabb és alaposabb tervezés, fókuszálás, szorosabb együttműködés, a befektetők irányába koordinált fellépés, a Debreceni Repülőtér és a modern marketing-eszközök jobb kihasználása szükséges.

Az egészségturizmust számos más turisztikai ág segíti – ez természetesen ezek számára is fejlődési lehetőség, így az egészségturizmus támogatásával ezek fejlődése is megalapozható. A hosszú tartózkodási idő miatt a vendégek alternatív programajánlatokat, kirándulási lehetőségeket igényelnek. Így a fürdő-központok környéke, a környező, programot vagy látnivalót kínálni tudó kistérségek is profitálhatnak a központ fejlődéséből. Ugyancsak fontos kiegészítője az egészségturizmusnak a gasztronómia, különösen a bio-táplálkozás. A régió mezőgazdasági adottságai és agrár-innovációs kapacitása kiválóan kihasználható ezen a területen.

Az alprogram tartalma

A siker érdekében a megközelítésben is szakítani kell az eddigi gyakorlattal. Központokat kell meghatározni, a megcélzott vendégkör szerint differenciálni kell a fejlesztéseket és az arculatot, előtérbe kell hozni az olcsóbb romániai vetélytársakkal szembeni régiós versenyelőnyt, az egészségügyi aspektusokat. A minőségi turizmus felé kell lépéseket tenni. A központok köré programkínálatot jelentő kistérségi vonzáskört kell fejleszteni (az „egerszalóki modell” szerint).

A kapcsolatépítés az egészségüggyel az egészségturizmus új fókusza miatt szükséges. Kíváncsú, hogy ez a stratégiai céloknak, és ne a pillanatnyi érdekeknek megfelelően történjék. Az együttműködés tervezése, közös szervezetek és akciók egyaránt támogatandók. E pont keretében lehetséges a gyógytársaságok kíváncsú formájú létrejöttének támogatása is. A modern fejlesztési stratégia kialakítása elengedhetetlen az eddigi gyakorlat megújítása, a források hatékony felhasználása biztosítására. Megvalósíthatósági tanulmányok (a Széchenyi Terv TU-9-es programjához hasonlóan) készítésének támogatása is kíváncsú. Fontos, hogy ennek elemei a fejlesztésekben nem érdekelt, független szervezetek, szakcégek bevonásával készüljenek.

A fedett fürdők létesítésének támogatása a szezonális csökkentése és a szálloda-építés elősegítése miatt fontos. Egy nemzetközi szintű fedett fürdőépület építése szükséges, a gyógyturizmus arculatotát figyelembe vevő módon (lehet wellness-fókuszú, de ne kommersz élményfürdő legyen). Emellett 1-2 közepes méretű tematikus fürdőkomplexum fejlesztése, valamint 2-3 egészségügyi gyógyturisztikai központhoz kapcsolódó fedett fürdő fejlesztése indokolt.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A gyógyfürdők korszerűsítése a környező területekkel folytatott verseny miatt szükséges (megjegyzendő, hogy emellett a kárpátaljai és a szomszédos romániai magyarlakta területek fejlesztésében is célszerű gondolkodni). Meglévő fürdők továbbfejlesztésére 5-10 pályázat, fürdővárosok kapcsolódó fejlesztéseire 4-6 pályázat befogadása javasolható.

A kórházakhoz kapcsolt egészségturisztikai centrumok létrehozása hatékony eszköz az egészségügyre alapozott gyógyturizmus fellendítésére – itt fontos, hogy a szinergiát jelentő turisztikai rész szervezetenként elkülönüljön a gyógyító részlegetől (valóban a turizmus fellendítése legyen a cél). A gyógyturizmus centrumaihoz kapcsolt rehabilitációs, fizioterápiás és rekreációs központok fejlesztése a turizmus hozzáadott-érték tartalmát növelheti. A komplex egészségturisztikai csomagok kialakításának támogatása a vendégek számára eladható, korszerű szolgáltatás-csomagok létrejöttéhez vezetnek. A fürdőkhez kapcsolódó vállalkozások szolgáltatásainak fejlesztésére 10-15 pályázat befogadása javasolható.

Az alprogram helyszínei

A régióban a legfontosabb, jelenleg is működő fürdők mellett szinte bárhol lehet termálvizet találni. Ez azonban veszély is lehet, mert a támogatások elaprózódásához vezethet. Éppen ezért a turisztikai intézkedéseket úgy kell tervezni, hogy csak 3-5, a stratégiában meghatározott profilú egészségturisztikai nagyberuházás induljon, és emellett legyen lehetőség kisebb fejlesztésekre. Fontos, hogy ezeknek a fejlesztéseknek egyéni arculatuk legyen, mert a növekvő versenyben csak így van esély bevezetni őket a nemzetközi turisztikai piacra.

A fejlesztési helyszínek kiválasztása a fejlesztési stratégia kialakítása keretében történik. Ennek többnyire még alternatív lehetőségeket kell tartalmaznia, és a pályázatok során kell kiderülni, hol tudják a legjobb feltételeket biztosítani. Már ma is látszik, hogy Hajdúszoboszlón fedett fürdő, a közeli Berettyóújfaluban rehabilitációs centrum fejlesztése indokolt, és Fehérgyarmaton a folyamatban lévő rehabilitációs fejlesztések mellett a fürdőfejlesztés a következő lépés.

A megvalósításért felelős szervezetek

- a régió központi szervei – RFT, érintett megyei önkormányzatok
- az érintett települések önkormányzatai
- turisztikai profilú felsőoktatási intézmények turisztikai részlegei
- a potenciális helyszíneken beruházó, ill. működtető vállalkozások

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- az elkészülő komplex fejlesztési terv
- létrejövő fedett fürdők száma
- megújuló fürdők száma
- létrejövő gyógy- és wellness szállodai férőhelyek száma

Eredmény indikátorok

- a régióba érkező vendégek az egészségturizmus terén (vendégéjszakák száma, szállásdíjbevétele)
- a fürdők látogatóinak száma

Hatásindikátorok

- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a régió GDP/fő értéke országos átlaghoz viszonyított értékének javulása

7.1.2. AZ ÜZLETI ÉS KONFERENCIATURIZMUS

A célok és szükségletek bemutatása

Az Észak-alföldi régió turisztikai adottságainak a korábbinál hatékonyabb kihasználásához nagymértékben hozzájárulhat az üzleti és a konferenciaturizmus fejlesztése, amelynek céljait az alábbiakban lehet összefoglalni:

- magasabb képzettségű, jövedelmű és költségű társadalmi rétegek vonzása
- a turizmusban megfigyelhető szezonális csökkenése
- a régió tudásbázisának (felsőoktatási intézmények) felhasználása.

A turizmus ezen fajtája az elmúlt időszakban mind világviszonylatban, mind pedig Magyarországon jelentős mértékben megerősödött, amely mögött különböző tényezők állnak:

- Bár az Internet és a számítógépek terjedése napjainkban már lehetővé teszi az elektronikus úton történő kapcsolattartást is, a személyes jellegű tudományos, politikai gazdasági stb. kapcsolatok kialakulásának igaz színtereinek továbbra is a kongresszusok és konferenciák számítanak.
- A multinacionális cégek leányvállalatainak térbeli terjedésének hatására egyre fontosabbá válik az egyes szervezeti egységek közötti kommunikáció, amely bizonyos esetekben személyes látogatásokat is szükségessé tesz, másrészt világszerte növekszik a kiállítások és vásárok szerepe, és ez is az üzleti utazások számának az emelkedéséhez vezet.
- A globalizálódó gazdaság gyors és várhatóan tovább gyorsuló változása, valamint a szakképzett munkaerő megtartására, kikapcsolódásának biztosítására való törekvés következtében egyre divatosabbá válik a turizmus, mint jutalmazási és ösztönzési forma.
- A világgazdaság állandó átalakulása minden vállalkozást arra kényszerít, hogy eladói szemináriumok, oktató- és tréningprogramok keretében dolgozóit folyamatosan tovább képezze.

Az alprogram célcsoportjai

A **hazai szakmai és tudományos szervezetek** két-háromnapos konferenciái már ma is gyakran tűnnek fel a régió nagyobb városaiban, elsősorban Debrecenben. A felsőoktatási intézmények (döntő mértékben a Debreceni Egyetem) országosan, és egyes esetekben nemzetközileg is elismert szellemi kapacitása 4-5 évente minden tudományos szervezetet elhoz a városba. Azt tapasztaljuk, hogy a fontosabb szakmai szervezetek általában körüljárják az országot, így bizonyos időszakonként az Észak-alföldi régió városai is sorra kerülnek.

A **nemzetközi szervezetek** még kevésbé fedezték fel a régió által kínált adottságokat, ugyanakkor a régió egyes területeinek gateway (kapuvárosi) funkcióinak erősödése és a felsőoktatási intézmények szellemi potenciálja egyre növekvő háttérrel és adottságokat biztosít a nemzetközi konferenciaturizmus-központtá váló fejlődés számára.

A régióban hagyományosan megrendezésre kerülő kiállítások és vásárok elsősorban az ország keleti részéből vonzzák az üzletembereket, de bizonyos esetekben országos, illetve nemzetközi (főleg Farmer Expo és a Kelet-Nyugat Expo vonatkozásában) vonzásköréről is beszélhetünk.

A potenciális célcsoportok közé tartoznak emellett a **hazai és nemzetközi multinacionális vállalatok**, valamint a különböző **hazai szervezetek** is, akik egyrészt dolgozóik megjutalmazásaként szervezhetnek ide utakat, másrészt továbbképzéseket, tréningeket rendezhetnek a régióban.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Az alprogram megvalósításához szükséges feltételek

- Magas színvonalú szállodák, konferenciatermek valamint kiállítási- és kongresszusi központok megléte
- Megfelelő felkészültségű (nyelvtudás, szakmai tapasztalatok) kiszolgáló személyzet
- Magas színvonalon és kifogástalan módon nyújtott szolgáltatások
- Lehetőség a szabadidő kulturált eltöltésére
- A konferenciákhoz kapcsolódó programok szervezése.

Az alprogram legfontosabb elemei

1. Kongresszusi, konferencia turizmus

Az alprogram indoklása

Az Internet és a számítógép terjedése ugyan lehetővé teszi az elektronikus úton történő kapcsolattartást is, a személyes jellegű tudományos, politikai stb. kapcsolatok kialakításának igazi színterét továbbra is a kongresszusok és konferenciák jelentik.

Az alprogram tartalma

- a kongresszusok, konferenciák lebonyolítására alkalmas helyszínek kialakítása, a meglévők adottságainak fejlesztése
- a szükséges humán erőforrás képzése
- a rendezvényekhez szükséges egyéb infrastrukturális háttér (például tolmácsgép) biztosítása

Az alprogram helyszínei

- Debrecen
- Nyíregyháza
- Szolnok

A megvalósításért felelős szervezetek

- az érintett települések önkormányzatai
- a régióban működő felsőoktatási intézmények
- a potenciális kongresszusi, konferencia helyszíneket működtető vállalkozások

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- a kongresszusok, konferenciák lebonyolítására alkalmas helyszínek száma
- a kongresszusok megszervezéséhez szükséges tárgyi eszközök értéke
- a kongresszusok, konferenciák képzett humán erőforrása (fő)

Eredmény indikátorok

- a régióban lezajló kongresszusok, konferenciák és az azokon résztvevő vendégek számának növekedése
- a szezonális csökkenése

Hatásindikátorok

- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a régió GDP/fő értéke országos átlaghoz viszonyított értékének javulása

2. Üzleti turizmus

Az alprogram indokoltága

A multinacionális cégek leányvállalatainak térbeli terjedésének hatására egyre fontosabbá válik az egyes egységek közötti kommunikáció, amely bizonyos esetekben személyes látogatásokat is szükségessé tesz, valamint világszerte növekszik a kiállítások és vásárok szerepe, és ez is az üzleti utazások számának az emelkedéséhez vezet.

Az alprogram tartalma

- üzleti tárgyalásokhoz szükséges infrastruktúra biztosítása
- kiállítások és vásárok magas színvonalú megrendezéséhez szükséges helyszínek kialakítása, valamint a meglévők fejlesztése

Az alprogram helyszínei

a regionális, országos és nemzetközi kiállítások és vásárok helyszínei

A megvalósításért felelős szervezetek

- az érintett települések önkormányzatai
- a régiót alkotó megyék kereskedelmi és iparkamarái
- a régiót alkotó megyék agrárkamarái
- a kiállítás- és vásárszervezéssel foglalkozó szervezetek
- az ITD Hungary regionális irodái
- a régió felsőoktatási intézményei

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- a kiállítások és vásárok színvonalas lebonyolítására alkalmas helyszínek száma
- a kiállítások és vásárok száma

Eredmény indikátorok

- a régióban lezajló kiállításokon és vásárokon résztvevők kiállítók/„eladók” számának növekedése
- a régióban lezajló kiállítások és vásárok látogatói számának növekedése
- a szezonális csökkenése

Hatásindikátorok

- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a régió GDP/fő értéke országos átlaghoz viszonyított értékének javulása

3. Incentív turizmus

Az alprogram indokoltága

A globalizálódó gazdaság gyors és várhatóan tovább gyorsuló változása, valamint a szakképzett munkaerő megtartására, kikapcsolódásának biztosítására való törekvés következtében egyre divatosabbá válik a turizmus, mint jutalmazási és ösztönzési forma. A multinacionális vállalatok mellett napjainkban a középvállalatok is egyre gyakrabban alkalmazzák dolgozóik teljesítményének elismeréseként a pihenést, kikapcsolódást lehetővé tevő utazást.

Az alprogram tartalma

- az incentív turizmus fejlesztéséhez szükséges tárgyi feltételek megteremtése

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- a kialakítandó incentivív túrák szállás- és vendéglátóhelyeinek korszerűsítése
- a látogatások helyszínein az incentivív csoportok fogadására alkalmas helyiségek kialakítása, korszerűsítése
- luxus autóbuszok beszerzése
- a kikapcsolódást biztosító programok szervezése

Az alprogram helyszínei

mindazon szállodák, amelyek képesek teljesíteni a turizmus ezen fajtájával kapcsolatban jelentkező feltételeket (megfelelő minőségű szálláshelyek, a szabadidő tartalmas és aktív eltöltését lehetővé tevő szolgáltatások).

A megvalósításért felelős szervezetek

- az érintett települések önkormányzatai
- a megfelelő infrastruktúrával rendelkező szálláshelyek
- a szabadidő aktív eltöltésének megszervezésével foglalkozó szervezetek

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- az incentivív turizmus fogadásra alkalmassá tett szálláshelyek száma
- az incentivív turisták számára megszervezett programok száma

Eredmény indikátorok

- a régióba irányuló incentivív utazások számának növekedése
- a régióba irányuló incentivív utazások keretében érkező turisták számának növekedése
- a szezonális csökkenése

Hatásindikátorok

- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a régió GDP/fő értéke országos átlaghoz viszonyított értékének javulása

4. A területi ülésekhez (corporate) kapcsolódó turizmus

Az alprogram indokltsága

A világgazdaság állandó átalakulása minden vállalkozást arra kényszerít, hogy előadói szemináriumok, oktató- és tréningprogramok keretében dolgozóit folyamatosan tovább képezze. A cégek az intenzív időkihasználásra törekedve általában előnyben részesítik a csendesebb, ingerszegény környezetet, ugyanakkor igénylik az aktív kikapcsolódás széles változatát is.

Az alprogram tartalma

- a területi ülésekhez kapcsolódó turizmus fejlesztéséhez szükséges tárgyi feltételek megteremtése
- a megfelelő szálláshelyek kialakítása
- a szálláshelyeken vagy azok közvetlen környezetében az ülések lebonyolításához szükséges infrastruktúra megteremtése
- a szabadidő kulturált és intenzív eltöltését lehetővé tevő feltételek biztosítása

Az alprogram helyszínei

Mindazon szállodák, amelyek képesek teljesíteni a turizmus ezen fajtájával kapcsolatban jelentkező feltételeket (megfelelő minőségű szálláshelyek, olyan különtermek, ahol biztosíthatóak a továbbképzés feltételei, a szabadidő tartalmas és aktív eltöltését lehetővé tevő szolgáltatások)

A megvalósításért felelős szervezetek

- az érintett települések önkormányzatai
- a megfelelő infrastruktúrával rendelkező szálláshelyek
- a szabadidő aktív eltöltésének megszervezésével foglalkozó szervezetek

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- a testületi ülések lebonyolítására alkalmas helyszínek száma

Eredmény indikátorok

- a megszervezésre kerülő testületi ülések számának növekedése
- a szezonális csökkenése

Hatásindikátorok

- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a régió GDP/fő értéke országos átlaghoz viszonyított értékének javulása.

7.1.3. TISZAI- (VÍZI) TURIZMUS

A szükséglet bemutatása

Napjaink turizmusában a többi között két igen jelentős trend rajzolódik ki: egyrészt növekszik a szabadidő aktív, mozgással egybekötött eltöltésének az igénye, másrészt egyre nagyobb hangsúlyt kap a természetközelség. Mind a két elvárást kielégíti a víziturizmus, amelynek népszerűsége ennek következtében igen gyorsan növekszik.

A turizmus ezen fajtája az Észak-Alföldön igen jelentős adottságokkal rendelkezik. A Tisza összekötő a három megye között, valamint a régió és a társrégiók között is. A folyó és partszakasza egyben jelentős vonzerőt képvisel a vízisportok mellett – a lovaglás, a kerékpározás és a természetjárás hívei számára. Mindez kiváló lehetőséget nyújt többcélú fejlesztések megvalósítására és a regionális együttműködés erősítésére.

A horgászat mellett a strandolás és a túrázás adja a Tisza és a többi folyó fő turisztikai vonzerejét. A strandok tisztasága, rendezettsége, egészségügyi és más szolgáltatásokkal való ellátottsága azonban még sok kívánnivalót hagy maga után. A túrázás is ma még „túl romantikus” környezetben zajlik: a folyók – főleg a Felső Tisza – természeti szépségét nem egészítik ki szolgáltatások, az egész szakasszon nincs egy vízparti benzinkút, kevés a kikötő, a sólya, a szálláshely, az információ, hiányoznak a szemétgyűjtők, a nyilvános illemhelyek.

A vízparti turizmus egyik jellemző formája a partközeli vadkempingezés, amelynek alig van gazdasági hozama, emellett környezeti károkat okoz. A hosszabb tartózkodással járó vízparti üdülés szálláshelyei zömmel a magánnyaralók. Így a víziturizmus jelenleg az önkormányzatoknak inkább csak gondot jelent, bevétel alig származik belőle. Ezt idén sajnos csak az árvíz mérsékelte – a forgalom csökkentésével. Az igazi orvosláshoz a turizmus feltételeinek a javítása szükséges. A rendelkezésre álló folyók, csatornák és tavak a vízisportok számos formáját kedvelőknek nyújthatnak kapcsolódási lehetőségeket.

A jelen program nem tartalmazza a tiszai-tavi területek fejlesztésének részleteit, de magáénak vallja annak fő célkitűzését, s hangsúlyozza az együttes fejlesztés szükségességét, és szorgalmazza a szoros együttműködést a két program megvalósításában.

Az alprogram célcsoportjai

A nyugat-európai lakosságból a fiatalok és a középosztály családtagjai vesznek részt elsődlegesen a vízi turizmusban. Ebből a szempontból is Németország jelenti az elsőszámú fogyasztói kört. Nagyon fontos lenne a megfelelő marketing tevékenység.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A **hazai nagyvárosi fiatalok és a középosztály** jelenthet egy másik célcsoportot. Nyelvi problémák ebben az esetben nincsenek, nagyobb problémát jelent, hogy a turisztikai vállalkozások ezeken a területeken ma még jórészt fejletlenek, illetve a működtetésükhöz szükséges infrastruktúra (pl. víziút, kikötő stb.) hiányzik vagy fejletlen.

Az alprogram előnyei

- széles társadalmi réteg vonható be a turizmus ezen fajtájába
- a természetközelség növeli a turista környezetvédelmi tudatát, jellemformáló hatása van

Az alprogram megvalósításához szükséges alapfeltételek

- a víziturizmus jelentős tárgyi igénnyel rendelkezik
- megfelelő fogadóbázis (kempingek, motelek, kikötők stb) és személyi háttér kialakítása
- megfelelő színvonalú szolgáltatások kialakítása
- együttműködés a turizmus egyéb fajtáival

Az alprogramon belül lehetséges intézkedések

1. Vízi turizmus feltételeinek javítása

- a folyók nyújtotta turisztikai vonzerő felhasználásához projektek kidolgozása
- együttműködés kialakítása a Dél-alföldi és az Észak-magyarországi és a Tisza-tavi régióval a tervek egyeztetett kidolgozására, közös túrák kialakítására és közös marketing tevékenység folytatására
- partmenti szolgáltatások kialakításánál a lovas-, a kerékpáros- és a természetjáró turizmus igényeinek a figyelembe vétele
- a környék látnivalóit is felölelő túraútvonalak kialakítása és kiajánlása az utazási katalógusok ajánlataiba

2. Kikötő- és infrastruktúra-fejlesztés

- a meglévő strandok fejlesztése
- új strandok és sátorozó helyek kialakítása
- kikötők fejlesztése a vízi-sportok számára
- kempingfejlesztés
- szálláshely, vendéglátó létesítmények, pihenő- és parkolóhelyek fejlesztése
- 10 nagyhajó kikötő létesítése parti szolgáltatásokkal

3. Vízitúrák és képzések szervezése

- a három megyét érintő összehangolt fejlesztések (körutazások, Tisza-menti fesztivál)
- tutaj-túrák szervezése a Felső-Tiszártól Szegedig
- szervező-képzőközpont és szabadidő-üdülőközpont létrehozása Szolnokon

Közreműködő szervezetek

Megyei Önkormányzatok, az érintett települési önkormányzatok, gazdasági szervezetek, egyéb turisztikai szervezetek, Vízügyi igazgatóságok

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- a megszervezésre kerülő túrák száma
- a tárgyi eszközök értéke

Eredmény indikátorok

- résztvevők száma növekszik
- a szezon idejének meghosszabbodása
- a túrák alatti többletköltség

Hatásindikátorok

- pozitív image növekedése
- új szervezetek, települések bekapcsolódása
- a régió GDP-jének növekedése

7.1.4. ÖRÖKSÉGTURIZMUS

Az Észak-alföldi régió **kiemelt turisztikai terméke az örökségturizmus**. Az örökségturizmus kifejezést a kulturális értékeken alapuló turizmus értelemben használjuk, kiemelve, hogy ezen vonzerők összessége közös örökségünk, amely egyúttal turisztikai vonzerőként hasznosítható. Az örökségturizmus a kulturális turizmusnál tágabb fogalom.

Az örökségturizmus tekintetében meg kell különböztetni a kiemelt termékek körét.

Ennek fényében az **örökségturizmus kiemelt területei** alatt az alábbiakat értjük: a kulturális örökség helyszíneken kívül a természeti és kulturális örökségek megőrzését célul tűző **nemzeti parkot, a Hortobágyi Nemzeti Parkot, a lovas turizmust, a falusi turizmust,** valamint a **kiemelt rendezvényeket**.

Célok és szükségletek bemutatása

A **nemzeti parkok- Hortobágyi Nemzeti Park, Körös-Maros Nemzeti Park** turisztikai terméké fejlesztése (az **ökoturizmus** céljait is szolgálják).

Cél az, hogy a tervezési időszak végére az adott terület teherbíró képességét figyelembe véve minden nemzeti parkban kialakításra kerüljön egy látogatóközpont, amely alkalmas többek között kiállítások és rendezvények szervezésére is, megvalósuljon a nemzeti parkok lakosság- és turistabarát működése, a „barátságos természetvédelem”.

A **lovas turizmus** fejlesztésének alapja a hagyományok megőrzése és turisztikai hasznosítása. A lovas turizmus fejlesztésének célja, hogy megfeleljünk a külföldiek körében élő „magyar nemzet, lovas nemzet” képnek. Létezik tehát egy meglévő imázs, asszociáció, amelynek nehézkes és költséges kialakítása helyett a feladat „csupán” ennek megtartása.

A **gasztronómia** fejlesztésének célja a kulináris értékek turisztikai terméké váló hasznosítása. El kell érni, hogy az éttermek feleljenek meg mind a külföldi, mind a belföldi turisták által támasztott minőségi elvárásoknak, így például különösen fontos, hogy a lehető legtöbb étteremben legyenek igazi magyar és tájjellegű ételek, legyenek idegen nyelvű étlapok és az ezeket a nyelveket beszélő udvarias felszolgálók.

A gasztronómia fejlesztéséhez szükséges elősegíteni az őshonos, illetve hagyományos állat és növények tenyésztését illetve termesztését- Hortobágy Ökorégió biotermékei- és ösztönözni ezek vendéglátásban való felhasználását.

Az Észak-alföldi régióban kiemelten kell fejleszteni a gasztronómiai rendezvényeket.

Az örökségturizmus egyik kiemelt területét képezik a „**nagyrendezvények**”. Ezek a rendezvények elsősorban az örökség értékeire, hagyományaira, valamint kortárs művészeti értékekre építenek, és fontos vonzerőt jelentenek mind a belföldi, mind pedig a külföldi turisták számára. Fontos cél, hogy az Észak-alföldi régióban legyen legalább 5-6 olyan, kiemelkedő rendezvény, amely minden turista számára elsődleges vonzerőt jelent.

Növelni kell a nagyobb tömegeket vonzó, a hagyományteremtő, a (kiegészítő) programot jelentő rendezvények számát. A meglévő rendezvényeket legalább egy évre előre kell

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

tervezni, és szükséges egymással összehangolni. Különösen a környezetileg érzékeny helyszíneken korlátozni kell az adott rendezvény növekedését, nehogy a vonzerőt jelentő adottságok károsuljanak (a természet szépsége, a hely „varázsa”, stb.). A nagyrendezvények fejlesztését nagyprojektként érdemes kijelölni.

Kastélyok, várak: az Észak-alföldi régióban nagy számban vannak elhanyagolt állapotban kastélyok és kúriák, néhány vár, ezek turisztikai hasznosítása indokolt, a kiemelkedő létesítmények fejlesztését nagyprojektként érdemes kijelölni.

Múzeumok: szükséges a kulturális örökség és a kortárs alkotóművészet értékeit egyaránt bemutató, fontos turisztikai vonzerőt jelentő múzeumok látogatóbarát fejlesztése a szolgáltatási színvonal, látogatottsága növekedjen.

A támogatás célja múzeumok látogatóbarát tevékenységének fejlesztése annak érdekében, hogy a múzeumok szolgáltatási színvonala, látogatottsága növekedjen. Ennek eléréséhez szükséges a bemutatásra kerülő műtárgyak korszerű formában, új ismeretátadó módszerekkel történő megjelenítésének bevezetése.

Ennek keretében támogathatók az élményelemekkel, újszerű, kreatív, interaktív bemutatási módszerek bevezetésével kapcsolatos beruházások, fejlesztések.

A régió néhány történelmi városának (pl. Debrecen, Nyíregyháza, Jászberény) folyamatos fejlesztése, a turisták és a helyi lakosság számára attraktív történelmi belvárosok kialakítása szükséges.

Vallási turizmus: ki kell használni a meglevő adottságokat, vagyis a viszonylag sok, országon belüli zarándoklatot. Ennek érdekében fel kell készíteni a vendégfogadásra a kegyhelyeket és a templomokat, menedzsment és turisztikai, egyházi és helyi ismeretekre kell oktatni a zarándokhelyeken dolgozókat, valamint a zarándoklat- és idegenvezetőket.

Népi hagyományok, népi kézműves mesterségek: a régió vonzerejét növelő, csak rájuk jellemző egyedi sajátosságok bemutatása. A hagyományokon alapuló turisztikai termékek újjáélesztése és funkcióval történő ellátása hozzájárul a vidék lakosságmegtartó képességének erősítéséhez, a vidéki lakosság életminőségének javításához. El kell érni, hogy elterjedjen a jellemző kézműves ajándéktárgyak kínálata. Az Észak-alföldi régió ajánlásával címet elnyert termékek széleskörű értékesítési rendszerét tovább lehet fejleszteni. Törekedni kell az elfeledett (illetve ismert, de fel nem használt) régi mondák, legendák, mesék, híres emberek történeteinek felelevenítésére és feldolgozására, melyek lehetővé teszik a helyi attrakciók különleges vonzerőkkel való kiegészítését.

Az alprogram célcsoportjai

Több célcsoport jelölhető ki, hiszen a termék több terméktípusból épül fel.

- **külföldi látogatók** (turisták) a jóléti társadalom középosztályából, akik az örökségértékeket preferálják
- **a belföldi családok vendégek** a közepes jövedelemkategóriából
- **speciális érdeklődésű külföldi és belföldi turista**, akiket egy-egy termékelem vonz (zarándok, lovas túrán résztvevő, stb.)
- **hazai és külföldi szakemberek**, akik munkájukhoz, tudományterületükhöz kapcsolódva érdeklődnek

Az alprogramon belül lehetséges intézkedések

- Múzeumok turistabarát fejlesztése

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- Vidéki örökséghez kötődő turisztikai fejlesztések
- Hagyományos kézműves mesterségek megőrzése és turisztikai célú alkalmazása
- 5-6 kiemelkedő, elsődleges vonzerőt jelentő nagyrendezvény kifejlesztése és azok megerősítése
- Gasztronómiai rendezvények továbbfejlesztése
- Gasztronómiai és kulturális tematikus utak kiépítése, fejlesztése
- Vallási turizmus helyszínek fejlesztése
- Lovasturizmus minősített bázisainak fejlesztése, lovastúra útvonalak kiépítése
- Kastélyok, kúriák, történelmi emlékhelyek turisztikai célú hasznosítása

Az alprogram helyszínei

A régió teljes területe

Közreműködő szervezetek

Megyei Önkormányzatok, az érintett települési önkormányzatok, gazdasági szervezetek, turisztikai vállalkozások, szakmai szervezetek, non-profit szervezetek

Monitorig mutatók

Output indikátorok

- a megszervezésre kerülő nagyrendezvények száma
- gasztronómiai rendezvények száma
- lovastúra útvonalak száma
- korszerű bemutatóhelyek száma
- helyreállított örökség-elem értéke

Eredmény indikátorok

- látogatók száma növekszik
- a szezon idejének meghosszabbodása
- turisták száma nő
- 1 főre jutó turistaköltség nő

Hatásindikátorok

- pozitív image növekedése
- örökségértékek megóvása, fenntartható fejlesztése
- a lakosság identitásának erősödése
- a régió GDP-jének növekedése

7.1.5 ÖKO- ÉS FALUSI TURIZMUS

A célok és szükségletek bemutatása

Az ökoturizmus egyrészt szemléletet, másrészt egy gyűjtőfogalmat jelent. Mint szemlélet lényegében a fenntartható turizmus eszméjét képviseli, mint fogalom pedig mindazon természeti vonzerőkön alapuló turizmusformák gyűjtőneve, amelyek tiszteletben tartják a fogadó térségek természeti és kulturális örökségét.

Hazánkban, így az Észak-alföldi régióban is a városi népesség növekedésével, valamint az egészséges életmód népszerűbbé válásával egyre inkább növekszik az ökoturizmus iránti kereslet.

Az ökoturizmus szempontjából az Észak-alföldi régió igen jelentős adottságokkal, természeti kincsekkel rendelkezik, amelyek szükségessé teszik, hogy a korábbiaknál nagyobb figyelmet fordítsanak a turizmus ezen ágazatára (külön figyelmet érdemel a Hortobágyi Nemzeti Park).

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Emellett ugyanakkor hangsúlyozni kell a fenntarthatóság fontosságát: igen nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a turizmus ezen ágazatának fejlesztése ne járjon a természeti környezet rombolásával.

Az Észak-alföldi régió idegenforgalmi adottságai ugyanakkor lehetővé teszik, sőt egyenesen arra predesztinálják, hogy a falusi turizmusban rejlő lehetőségeket is fejlődése szolgálatába állítsa. Hiszen a világon is, de Európában mindenképpen az ezredforduló egyik fontos jelenségének tekinthető a rurális életmód, a természetközeli területek és gazdálkodási módok, a vidéki vendégszeretet iránti kereslet növekedése. Ez a folyamat hazánkban is érződik, bár feltételei, a termékek kidolgozottsága még gyerekcipőben jár. A turizmus ezen fajtája az így megjelenő igények kielégítésére törekszik, amelynek során nemcsak a hazai, hanem a külföldi vendégek is a területre csalogathatóak.

Hazánkban is egyre nő a **falusi turizmus** iránti igény, illetve az ezen termék létrehozására való hajlandóság. A rendszerváltást követő időszak első éveiben talán a kényszervállalkozások kategóriájába sorolható a falusi szálláshely kiadása, hiszen a tipikusan agrárjellegű megyék alig nyújtottak megélhetést az itt élők számára. A tömeges üdültetés megszűnésével, különösen a nagycsaládosok keresték az olcsó szálláslehetőséget. A kínálat és kereslet egymásra találása a 90-es évek első felére a mennyiségi növekedést eredményezte.

A megalakuló kistérségi, majd megyei egyesületek és szervezetek a szálláshelyek minősítésével újra indították a 30-as években már jól működő falusi turizmust. A 90-es évek végére a falusi vendégfogadók rádőbrentek arra, hogy nem elég csak a saját portájukat rendben tartani, hanem fontos a falu arculata, tisztasága és nagyon fontos a falun pihenő, nyaraló vendégeik számára a kiegészítő program biztosítása is.

Napjainkra a fejlődés ebbe az irányba mozdult el. A kistérségi összefogások azt eredményezték, hogy az Észak-alföldi régió számos településén az év minden szakában hagyományőrző rendezvények csalogatják a vendéget.

Különösen a gasztronómiai rendezvények emelhetők ki a sorból, hiszen a falvak még őrzik a népi ételek elkészítésének hagyományát.

A falusi turizmus jelenlegi fejlettségi fokán elsősorban a belföldi üdülési igényeket képes kiszolgálni. Ésszerű fejlesztésével, színvonalas minőségi programjaival és a természeti erőforrások jobb kihasználásával azonban turisztikai célterületté válhat a külföldi turisták számára is. Nagyon fontos lenne a szakmai és nyelvi képzés javítása, hogy ne legyenek kommunikációs gondok vendég és vendéglátó között.

A cél az, hogy olyan minőségi fogadóbázis jöjjön létre, ahol a belföldi és külföldi vendég számára biztosítottak az aktív pihenés feltételei és az igazi „magyar” falusi turizmus kínálatát tudja garantálni.

Az alprogram előnyei

- a természeti környezet védelme elsődleges szempont a fenntartható fejlődés (amelybe a fenntartható turizmus is beletartozik) érdekében
- a társadalom egyre tágabb rétege vonható be mind turistaként, mind az ökoturizmusban dolgozóként
- a környezeti nevelés egyik alapvető eszköze
- a résztvevők legtöbbször fiatalok, akik hosszútávon jelenthetnek fizetőképes keresletet
- lehetővé teszi a természeti-társadalmi táji struktúrák fenntartását
- nem kifejezetten szezonális, meg lehet találni az őszi és a téli időszak megfelelő programjait is
- jelentős külföldi fizetőképes keresletet lehet a térségbe vonzani

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- olyan gazdasági fejlődést indukál az adott területek számára, amely nem a természeti környezet rombolásával jár együtt
- leromlott gazdaságú területek szerkezetváltását, fejlődését teszi lehetővé.

Az alprogram célcsoportjai

A **nyugat-európai országból érkező 30-50 év közötti korosztály** az, amely elsődlegesen érdeklődik a természeti különlegességek iránt. A Hortobágyi Nemzeti Park külföldi látogatói között a német, holland, osztrák turisták száma a legjelentősebb. Sajnálattal kell megállapítani, hogy Hortobágy jóval kisebb vendégkört mondhat magáénak, mint a hozzá hasonló adottságú hazai ökoturisztikai központok. (pl. Szilvásvár-Bükk).

A **hazai iskolai oktatásban résztvevő fiatalok** alacsony fizetőképes keresletet jelentenek, és szezonális jellegű a keresletük. Ennek ellenére el kellene ismertetni és jelentősebb támogatásban kellene részesíteni az ifjúsági turizmus ezen ágát. Elsősorban azért, mert a környezettudatos és természetvédelemre való nevelés nagyon fontos feladatait valósítják meg. Emellett az ökoturizmus (döntő mértékben a Hortobágy nyújtotta értékek) a nemzetközi hivatásturizmusban és egészségturizmusban résztvevők kiegészítő programjává válhat (még abban az esetben is, ha ezen vendégek a térségen kívüli desztinációkat céloznak meg). El kell ismernünk, hogy az ország más területein lévő ökoturisztikai központok elérhetősége sokkal jobb (pl. Kiskunság, Fertő-tó környéke), és félnapos program keretében is képesek nyújtani a „puszta” élményét.

A **belföldi családok** jelentik elsődlegesen azt a célcsoportot, akik igénybe veszik a falusi turizmus szolgáltatásait. Elsődlegesen a **nagyvárosi fiatalok, és a nagyvárosi családok középosztály** tagjai éltetik a falusi turizmust. Fő feladata a falusi életforma bemutatása, a természetközeli falusi életmód megismertetése.

A **külföldi célcsoportok** számára hazánk jellegzetes közép-európai falusi életmód bemutatásra alkalmas. Ez a célcsoport ma még inkább csak perspektivikus, mert bár adottságaink kiválóak, falusi térségeink kevésbé felkészültek külföldiek fogadására. Legnagyobb problémát a nyelvismeret hiánya és a szükséges infrastruktúra (pl. kerékpárút-hálózat) kiépítetlensége jelenti. Küldőpiacok lehetnek: Németország, Ausztria, Hollandia, fontos, hogy megfelelő promóciós anyaggal is ellássuk őket.

Az alprogram megvalósításához szükséges feltételek

- ökoturisztikai helyek felmérése, rendezése
- a Nemzeti Parkok, természetvédelmi egyesületek kooperációja
- az ökoturisztikai fogadóbázis megfelelő színvonalú kialakítására (szálláshelyek, bemutató-helyek, szakembergárda)
- megfelelően, magas színvonalú falusi szálláshelyek kialakítása, amelyek kielégítik a külföldi vendégek igényeit is
- megfelelő programok, foglalkozások megszervezése, amelyek nemcsak a nyári időszakra korlátozódnak
- magas vendéglátói kultúra, az érkező vendégekhez alkalmazkodó speciális ismeretek kézségek (esetleg nyelvtudás)
- magas színvonalon nyújtott szolgáltatások.

Az alprogram legfontosabb elemei

1. *Öko-életmód-turizmus*

Az alprogram indoklása

A modern társadalomban egyre inkább felértékelődött az egészséges környezet, életmód szerepe, az élmények iránti vágy, az ismeretszerzés és a testmozgás igénye. Ennek szerves része a tiszta környezet fokozott igénye, mellyel a turisták maguk is környezetkímélő viselkedésre törekednek. A régió területén található érintetlen, vagy természetközeli részeivel, hagyományos gazdálkodási formáival a turizmus ezen ágában kínálatot nyújthat az új kihívásoknak.

Az alprogram tartalma

Az intézkedésen belül az alábbi beavatkozások szükségesek:

Az öko-életmód-turizmushoz szükséges tárgyi eszközök kialakítása

- meglévő eszközök fejlesztése
- megfelelő szállás- és vendéglátóhelyek kialakítása
- foglalkoztatóházak megteremtése
- öko-életmódtáborok szervezése
- hagyományos termékek gyártása, biogazdálkodás meghonosítása
- a kívánt mozgás és egészségigény lehetőségének biztosítása
- a túravezetők szakmai kiképzése

Az alprogram helyszínei

A Hortobágyi Nemzeti Park, valamint a régióban található Tájvédelmi Körzetek és Természetvédelmi Területek látogatható részei és a közelben található települések

A megvalósításért felelős szervezetek

Hortobágyi Nemzeti Park, az érintett önkormányzatok, a hagyományos gazdálkodást folytató helyi lakosság, a programokat szervező vállalkozók

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- öko-életmód szálláshelyek száma
- ökoprogramok száma
- a szervezett programok hossza

Eredmény indikátorok

- az életmód-turizmusban résztvevő turisták száma

Hatásindikátorok

- a régió GDP-jének növekedése
- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- természeti környezet stabilizálódása

2. *Öko-bakancsos turizmus, természetjárás*

Az alprogram indoklása

A régió adottságai folytán (nemzeti park, tájvédelmi körzetek és természetvédelmi területek) a legjobb lehetőségeket nyújtja a fenntartható turizmus megteremtéséhez. A bakancsos turizmus

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

az Észak-alföldi régió esetében a természetjárást, a tanösvények megtekintését tűzi ki célul. Kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a Hortobágy, mint a Világörökség részének fejlesztése.

Az alprogram tartalma

Az ökológiai értékek tudatos védelmével a természetvédelem és a turizmus összhangjának megteremtésére kell törekedni. A legfontosabb, hogy a bakancsos turizmus ne zavarja a védett területek nyugalvét.

Tárgyi feltételek kialakítása

- tanösvények kialakítása
- szállás- és vendéglátóhelyek kialakítása
- oktatóhelyek kialakítása
- ismeretterjesztő anyagok kiadása, promóciós anyagok készítése.

Ismeretterjesztő programok kialakítása, szolgáltatások megjelenése

Az alprogram helyszínei

A Hortobágyi Nemzeti Park, valamint a régióban található Tájvédelmi Körzetek és Természetvédelmi Területek látogatható részei és a közelben található települések

A megvalósításért felelős szervezetek

Hortobágyi Nemzeti Park, az érintett önkormányzatok, vállalkozások

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- a létrehozott tanösvények száma
- látogató centrumok száma
- az infrastrukturális fejlesztések száma

Eredmény indikátorok

- a megvalósított ökotúrák száma
- a látogatók száma

Hatásindikátorok

- a térség GDP-jének növekedése
- természeti környezet stabilizálódása
- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése

3. Falusi turizmus

Az alprogram indoklása

A falusi szállásadás területén tevékenykedők száma 1998. évi adatból kiindulva folytonos növekedést mutat. Az adatok jövőbeni becslésére lineáris trendet alkalmazva kiderül, hogy előreláthatólag 2008-ra 10 ezer fő tevékenykedik majd a szálláshely-szolgáltatás ezen területén.

A természeti környezet és a vidéki életmód és kultúrtáj megismerése a modern turizmus igen kedvelt formája. Ennek egyik megnyilvánulása a falusi turizmus, melynek megerősítésére a régióban a kisebb települések nyújtanak lehetőséget. A kiszolgáló kapacitás igen kicsi még, ezért mindenképpen szükséges a falusi turizmus kapacitásának és a hozzá kapcsolódó programok, szolgáltatások fejlesztése.

Az alprogram tartalma

Infrastruktúra fejlesztése:

- szállás és vendéglátóhelyek kialakítása, színvonalának emelése
- közösségi infrastruktúra bővítése
- szabadidő eltöltését biztosító helyszínek kiépítése

Programok szervezése

- falusi életmód bemutatását segítő interaktív programok szervezése
- helyi rendezvények időtartalmának növelése
- falusi életmód természetes ciklikusságának bemutatása

Az alprogram helyszínei

A régió azon, főleg alacsonyabb lakosságszámú települései, amelyek képesek biztosítani a megfelelő feltételeket (infrastrukturális háttér)

A megvalósításért felelős szervezetek

Az érintett önkormányzatok, a megfelelő szálláshellyel rendelkező lakosság/vállalkozók

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- falusi szálláshelyek száma
- falusi programok száma

Eredmény indikátorok

- a szálláshelyeket igénybe vevők száma

Hatásindikátorok

- a térség GDP-jének növekedése
- a turizmus arányának növekedése a régió GDP-jéből
- a térség községeiben élő lakosság jövedelmi színvonalának emelkedése.

7.1.6. GOLFTURIZMUS

A célok és szükségletek bemutatása

A régió turisztikai kínálatából hiányzik a golfturizmus, amely a turizmus terén a legmagasabb jövedelmű és költségű vendégkör vonzására képes. A világon kb. 70 millió ember golfozik (Európában számuk évente mintegy 15%-al nő), több, mint 6000 pályán. A golfturizmus összbevétele kb. 15 milliárd Euró. A cél a turizmus ezen fajtájának meghonosítása, jelentős fajlagos költségű vendégkör idecsábítása, valamint más turisztikai fajták számára alternatív programlehetőség kínálatának megteremtése.

A turizmus ezen fajtája az elmúlt időszakban világviszonylatban óriási fejlődésen ment át, és Magyarországon is megerősödött (jelenleg hat 18 lyukú golfpálya és néhány kisebb gyakorlópálya van), de sajnálatosan csak a főváros környékén és észak-nyugat Dunántúlon. E mögött következő tényezők állnak:

- Elsősorban a középkorú és az idősebb, tehetős rétegek, menedzserek körében a golf divatsport, és egyre szélesebb körben terjed.
- Ezek a rétegek az átlagos turistához képest messze többet költenek, így a turizmusba befektetők számára is megfelelő megtérülést jelentenek az ezen a téren megvalósuló fejlesztések.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- A fejlesztések nagyon költségesek, mert egyrészt igen jelentős egybefüggő terület (több tíz hektár) igényes, táj-rendezett és parkosított kialakítására és fenntartására van szükség, másrészt a kapcsolódó szállodák és a kiszolgáló létesítmények is a legmagasabb színvonalúak.
- A költségek miatt az első beruházások egy-egy új területen nehezen valósulnak meg, így Magyarországon tipikusan csak a jobban szituált területeken indult meg a fejlődés. A régióban az első megfelelő minőségű, nemzetközi szintű létesítmény és a kultúra elterjesztése csak központi szervezésben és támogatással lehetséges.
- A golf környezetbarát tevékenység, a turizmus szempontjából inkább szabadidős aktivitás, mint sport. Így a fenntartható turizmus kategóriájába tartozik, és támogatandó.

Az alprogram célcsoportjai

A hazai vendégkör egyelőre szűk, így elsősorban a **külföldi középkorú és idősebb tehetős rétegekre, menedzserekre** lehet számítani. A golf az egész világon elterjedt, de kiemelhető az amerikai és angol vendégkör várható növekedése.

A potenciális célcsoportok közé tartoznak emellett a **hazánkban működő multinacionális vállalatok menedzserei** is. Várhatóan néhány éven belül a régióban is kialakul egy olyan réteg, aki rendszeresen igénybe veszi a létesítményeket, és éves bérletek váltásával segíti azok fenntartását.

Egy nemzetközi szintű golfpálya segítheti a konferencia-turizmust és a részben hasonló vendégkört érintő egészségturizmust is, illetve ezeknek a turizmusfajtáknak a vendégköre számottevő mértékben igénybe veheti a tervezett létesítményeket.

Az alprogram megvalósításához szükséges feltételek

- legalább egy kifogástalan színvonalú, nemzetközi szintű pálya
- a golfkultúra helyi elterjedéséhez további kisebb pályák
- magas színvonalú szállodák, éttermek és közlekedési kapcsolatok
- megfelelő felkészültségű kiszolgáló személyzet (a vendégekkel kapcsolatba kerülők esetén ide értve a nyelvtudást is)
- magas színvonalon és kifogástalan módon nyújtott szolgáltatások
- jól megtervezett bevezető lépések, professzionális marketing

Az alprogram legfontosabb elemei

1. A golfturizmus feltételeinek meghatározása
2. Nemzetközi szintű létesítmény létrehozása a régióban
3. Kiegészítő fejlesztések, oktató pályák, képzések támogatása

Az alprogram indoklása

Mivel a régió turisztikai kínálatából hiányzik a golfturizmus, amely a turizmus terén a legmagasabb jövedelmű és költségű vendégkör vonzására képes, a régió elesik az ezzel járó turisztikai lehetőségektől. A nagy beruházási igény és az elsősorban külföldi vendégkörre alapozható megtérülés miatt a fejlesztéseket támogatni és központonlag szervezni szükséges. A tervezett három intézkedést egységesen kell kezelni, mivel csak együttes fejlesztésük lehet eredményes.

Az alprogram tartalma

Első lépésben el kell készíteni a lehetséges helyszíneket számba vevő és kategorizáló kutatást, valamint a megvalósítás és a piaci bevezetés részletes tervét, ide értve a régiós golfturisztikai marketingterv mellett az ezzel foglalkozók szervezetének megalapítását és a helyi golfélet

megalapozásának programját is, mivel hatékony és rentábilis működés nem képzelhető el helyi szereplők nélkül.

Második lépésben magánbefektető bevonásával létre kell hozni egy nemzetközi szintű golfpályát, amely színvonala alapján a régiós golfturizmus zászlóshajója lesz. Emellett a befektetői érdeklődés függvényében további kisebb-nagyobb pályák, nyílt golfpályák (kis területű, olcsó gyakorlópályák) létrehozásának támogatása is szükséges. Támogatni kell a pályákhoz tartozó kiegészítő létesítmények fejlesztését, valamint az alkalmazottak képzését is.

Az alprogram helyszínei

Az ideális helyszínek és a központi helyszín (ez egy 70-100 hektáros terület) kiválasztása külön kutatást igényel. Ez semmiképpen nem lehet messze a régió nemzetközi repülőterétől, valamint épülő autópálya-hálózatától.

A megvalósításért felelős szervezetek

- a régió központi szervei – RFT, érintett megyei önkormányzatok
- az érintett települések önkormányzatai
- turisztikai profilú felsőoktatási intézmények turisztikai részlegei
- a potenciális helyszíneket működtető vállalkozások

Monitoring mutatók

Output indikátorok

- az elkészülő helyszín-kiválasztási terv
- nemzetközi szintű létesítmény létrejötte
- létrejövő golfpályák száma

Eredmény indikátorok

- a régióba érkező golfturisták száma

Hatásindikátorok

- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a régió GDP/fő értéke országos átlaghoz viszonyított értékének javulása.

7.2. FOGADÁSI FELTÉTELEK JAVÍTÁSA, SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉS

A célok és szükségletek bemutatása

Az Észak-alföldi régió turisztikai fogadási feltételei eltérő képet mutatnak, sok esetben nincs összhangban a meglévő adottságokkal. A turisztikai terméknek alapvető feltétele a turisztikai infrastruktúra. Az Észak-alföldi régió minőségi turizmusfejlesztése érdekében szükséges a meglévő fogadási feltételek javítása, a jelenlegi szálláshelyek korszerűsítése, a szálláshelyek szolgáltatásainak bővítése, új –kiemelt célcsoportokhoz kapcsolódó- szálláshelyek kialakítása. A szálláshelyek területi eloszlását optimalizálva az attrakciókhoz közeli magas minőségű szálláshelyek fejlesztésével elérhető a tartózkodási idő növelése.

A magyar gasztronómiát méltán képviselő, tájjellegű kínálattal rendelkező vendéglátóhelyek száma kevés a kereslethez képest. A meglévő vendéglátóhelyek kínálata, színvonala sok esetben kifogásolható. Érdemes olyan régió étteremhálózatot kialakítani, amely nagyvárosokban, forgalmasabb csomópontokban, gyors kulturált étkezési lehetőséget nyújt, és a régióra, térségre jellemző ételeket kínálja.

Sok esetben hiányoznak a turisták jó komfortérzetét elősegítő vendégfogadási körülmények, a nevezetességek, turisztikai vonzerők megközelítése sok esetben nem megoldott, a turistabarát környezet további fejlesztése indokolt.

Az alprogram célcsoportjai

A célcsoportok a régióba érkező valamennyi **hazai és külföldi turista**, hiszen a szállás és a hozzá kapcsolódó valamennyi szolgáltatás, fogadási feltétel megléte a turisztikai infrastruktúrát jelenti.

Az alprogram megvalósításához szükséges intézkedések

1. Szálláshelyek kínálatának bővítése
2. Vendéglátás mennyiségi és minőségi feltételeinek javítása
3. Közlekedési helyzet és elérhetőség javítása
4. Turistabarát környezet kialakítása

Az alprogramok legfontosabb elemei

1. Szálláshelyek kínálatának bővítése

- vonzerőkhöz kapcsolódó turisztikai szálláshelyek minőségi megújítása, valamint szálláshely szolgáltatáshoz kapcsolódó kiegészítő és aktív turisztikai szolgáltatások integrált fejlesztése
- meglévő szálláshelyek korszerűsítésének, kapacitás és szolgáltatásbővítésének, valamint akadálymentesítésének kiemelt támogatása
- új, vagy bővülő igényeket kielégítő minőségi szolgáltatást nyújtó, magas színvonalú szálláshelyek integrált fejlesztése – wellness hotelek, gyógyszállók, kastélyszállók
- speciális integrált szálláshely és szolgáltatásfejlesztés - termál és Tisza menti kempingek európai színvonalú megújítása, infrastrukturális fejlesztése és a hozzá kapcsolható szolgáltatások bővítése
- ifjúsági szálláshelyek fejlesztése
- kiemelt célcsoportokhoz kapcsolódó turisztikai infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztés
- szálláshelyek informatikai fejlesztése – e-turizmus (közös foglалási rendszerek) elterjesztése
- tájjellegű termékek és szolgáltatások bevezetéséhez szükséges eszközfejlesztések
- egyedi, innovatív szolgáltatások kialakítása
- országos jelentőségű vonzerőkhöz kapcsolódó új szálláshelyek kialakítása.

2. Vendéglátás mennyiségi és minőségi feltételeinek javítása

- vonzerőkhöz kapcsolódó vendéglátóhelyek minőségi megújítása
- tradicionális, régió arculatát meghatározó vendéglátóhelyek fejlesztése: hortobágyi csárdák, - Tisza menti halászcárdák felújítása, kialakítása
- tájjellegű termékek bevezetéséhez szükséges fejlesztések
- jelentős tranzit forgalmat lebonyolító közutak mentén lévő vendéglátóhelyek korszerűsítése, kialakítása
- régió étteremhálózat kialakítása nagyvárosokban, forgalmasabb csomópontokban, turisztikai központokban.

3. Közlekedési helyzet és elérhetőség javítása

- turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó, azok elérhetőségét szolgáló infrastrukturális fejlesztések - bekötőutak felújítása, parkolóhelyek kialakítása a turisztikai nevezetességek közelében
- turisztikai vonzerőket összekötő, tematikus utakhoz kapcsolódó kerékpárutak fejlesztése, logisztikai központok építése, fejlesztése
- EuroVelo kerékpárút hálózathoz kapcsolódó fejlesztések.

4. Turistabarát környezet kialakítása

- közszolgáltatások turisztikai színvonalának emelése, turisták komfortérzetét javító fejlesztések ösztönzése
- közterületek, parkok fejlesztése, pihenőhelyek kialakítása, zöldfelületek fejlesztése
- közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások, fejlesztések.

Az alprogram helyszínei

A régió települései, attrakció helyszínei, ahol a kulturált fogadási feltételek kialakítása, fejlesztése hozzájárul a termék komplexitásához.

A megvalósításért felelős szervezetek

Vállalkozók, turisztikai szolgáltatók, az érintett önkormányzatok, kistérségi társulások, non-profit szervezetek, egyesületek, Kht-k.

Monitoring mutatók

Output indikátorok:

- kereskedelmi szálláshelyek (férőhelyek) száma
- vendéglátó üzletek száma
- kerékpárút hossza
- parkolóhelyek száma
- parkok, pihenőhelyek száma
- turistabarát települések, városrészek száma
- rendezett településkép száma

Eredményindikátorok:

- több turista a régióban
- több vendégéjszaka a régióban

Hatásindikátorok:

- a régió GDP-jének növekedése
- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a látogatók komfortérzetének növekedése
- a települések turistabarát arculatának erősödése
- a lakosok környezeti kultúrájának, vendégfogadó attitűdjének erősödése.

7.3. RÉGIÓS TURISZTIKAI MARKETING TEVÉKENYSÉG FEJLESZTÉSE

A célok és szükségletek bemutatása

A turisztikai kereslet és kínálat összekapcsolására hivatott turisztikai marketing tevékenység fejlesztése elengedhetetlen a hazai és nemzetközi turisztikai piacon. A régió ismertségének növelése, turisztikai kínálatának piacra segítése nem képzelhető el egy magas színvonalú marketing tevékenység nélkül. Az Észak-alföldi régió potenciális turisztikai célpontjainak fejlesztésénél elengedhetetlen azok eladhatóságát biztosító, a régió specifikumait figyelembe vevő marketing eszközök kialakítása és hatékony alkalmazása. A hazai és nemzetközi piacon tapasztalható rendkívül kiélezett versenyhelyzetben a fizetőképes kereslet megnyerése érdekében egyre nagyobb szerepe lesz a professzionális turisztikai marketing tevékenységnek. Fontos a turisztikai promóciós tevékenységek támogatása, a regionális marketing munka összehangolása, a közös régiómarketing kialakítása.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

A régió turisztikai marketing tevékenységében a legnagyobb fejlődés az **online marketing** területén szükséges. Ennek sikere az egész régiós turisztikai fejlesztés kulcs sikertényezője. Az információs technológia, különösen az Internet egyre fontosabb szerepet játszik a turizmusban. A keresleti oldal növekvő információs igényének kielégítése érdekében kialakult új típusú kommunikációs csatornák megjelenését a turisztikai szervezetek is korán felismerték, a leggyorsabban főként a légitársaságok és a szállodák, hiszen:

- Az értékesítés költségei nem függenek az adott helyszíntől (az utazási irodák fenntartási költségeivel és földrajzi korlátjaival szemben);
- A turisztikai termékek ideális népszerűsítési csatornája (a színes brosrák és katalógusok jellemzőit viseli, fejlesztési és disztribúciós költségei összességében kevésbé költségesek mint a papíralapúaknak);
- Hasonló jellemzők miatt, hisz mind az Internet által nyújtott tájékoztatás, mind a turisztikai termék megfoghatatlan;
- Az Internet kétoldalú kommunikációs forma, ezért lehetőséget nyújt a turisták különböző szokásainak megismerésére.

A XX. század utolsó évtizede általánosságban is az Internet elterjedésének időszaka volt. Amerikában az üzleti élet és a lakosság szokásai eddig soha nem látott mértékben változtak meg az évtized utolsó öt évében. A fejlett világ más területein ez a változás lassabban folyik, de szintén megindult. A változások a turizmus területén különösen nagyok – elegendő csak arra utalni, hogy már a 1999-es karácsonyi szezonban az USA-ban több repülőjegyet foglaltak le online, mint hagyományos módon. **Magyarországon a fejlődés megindult**, de ez jóval lassabb, kevésbé átütő, mint Nyugat-Európában – a használat szempontjából még mindig nem értük el az öt évvel ezelőtti amerikai szintet. Tekintettel azonban arra, hogy a Magyarországra érkező, a beutazó turizmus bevételeinek döntő hányadát jelentő nyugat-európai utasok, illetve az egy részüket utaztató irodák körében ezek a változások gyorsabbak, mint nálunk, fennáll a **veszélye** a következőknek:

- a magyar turisztikai vonzerők nem lesznek eléggé ismertek az új generáció számára
- a magyar turizmus piacvesztés előtt áll
- a magyar turisztikai ipar profitja csökken, mert a külföldi szolgáltatók jobb pozícióban lesznek a turisztikai termékek eladásánál, és mind az beutazók, mind a kiutazók vonatkozásában a profit egy jelentős része külföldön realizálódik

A fenti veszélyeket csak a világ korszerű weblapjainak elemzésével, a tanulságok időben történő levonásával, hathatós központi programokkal és marketingmunkával lehet kivédeni. Ebben meghatározó lehet a Nemzeti Fejlesztési Terv segítségével megvalósuló regionális eszközöknek (a költségek optimalizálása és a kínálat sokszínűsége miatt szóba jöhetnek az Észak-Magyarországi Régióval közös fejlesztések is). A megfelelő marketing tevékenység tervezéséhez meg kell vizsgálni a fejlődés hajtóerőit és tényeit, és ez alapján választ adni arra a kérdésre, hogy miért kiemelten fontos a **web, mint marketingeszköz** a régió számára.

A hagyományos, információt nyújtó weblapok és a tranzakciókat lehetővé tevő weblapok között a **tartalom** szempontjából végzett kategorizálás különösen nehéz, mert a különböző célra készült webek között szinte folyamatos funkcionális átmenetek figyelhetők meg. Ráadásul a terminológia sem egységes, hiszen például az Internet szolgáltatások esetén a „tartalomszolgáltató” fogalom korábban, még nem a szolgáltatások dominanciája idejében született. Ebbe a fogalomba beleértik a különböző értéknövelt szolgáltatásokat nyújtókat is, függetlenül attól, hogy a szolgáltatásban a tartalom mennyire hangsúlyos. Természetesen a tartalom szolgáltatása is szolgáltatás, de lényeges különbség van a között, hogy csak felkerül

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

valamilyen anyag a webre, vagy üzleti folyamatok (regisztráció, interaktív kommunikáció, fizetés, stb.) is rendelkeznek hozzá.

A turizmusban emellett természetesen komoly szerepe van az egyes szolgáltatók – lehetőleg a központi portállal kompatibilis – weblapjainak, valamint a látványos, szép képeket, filmeket és grafikát tartalmazó tematikus, egy-egy terület imázsát megalapozó weblapoknak (pl. a régió gyógyfürdői és gyógytényezői, az ökológiai értékek) is.

Célszerű a regionális marketing-eszközök (költségek optimalizálása és a kínálat sokszínűsége miatt) az Észak-magyarországi régióval közös fejlesztése.

További lehetőség a Tisza-tavi turisztikai régióval promóciós régió kialakítása.

A régió felsőoktatási intézményei –kiemelten a Debreceni Egyetem – meglevő kapcsolatrendszeit felhasználva, és a fejlesztési projektekhez kapcsolódva további együttműködési területek alakíthatóak ki elsősorban a **határon túli régiókkal** (Kárpátalja, Partium, Észak-Erdély), azok magyar nyelvű felsőoktatási intézményeivel közös turisztikai fejlesztések kutatására, tervezésére.

Az alprogram célcsoportjai

A régióban lévő turisztikai szereplők: Regionális Marketing Igazgatóság, gazdasági társaságok, önkormányzatok, non-profit szervezetek (közhasznú társaságok, egyesületek, alapítványok, valamint egyéb jogi személyiséggel rendelkező non-profit szervezetek)

Az alprogram megvalósításához szükséges intézkedések

1. Kommunikációs stratégia kidolgozása
2. Régiómarketing eszközök fejlesztése
3. Turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése
4. Turisztikai márkaképzés támogatása
5. Turisztikai háttérkutatások

Az alprogram legfontosabb elemei

1. Kommunikációs stratégia kidolgozása

A regionális turizmusfejlesztés egyik alappillére a hozzá kapcsolódó marketing stratégia kidolgozása, mely megmutatja azokat az irányokat, melyek további alapot teremtenek az Észak-alföldi régió turisztikai adottságainak jobb kihasználásához. A stratégia célja, hogy segítse a régió turisztikai fejlesztésének hatékonyságát.

- Régiós marketing és értékesítési stratégia kidolgozása
- Régiós kommunikációs kampány tervezése és lebonyolítása

2. Régiómarketing eszközök fejlesztése

- magas színvonalú regionális marketing kiadványok készítése
- marketing eszközök fejlesztése (legalább térségi hatás)
- tematikus turisztikai kiadványok készítése
- kártyarendszerek kidolgozása és megvalósítása

3. Turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése

- turisztikai információs rendszerek – táblarendszerek- fejlesztése
- online marketing fejlesztése:
 - regionális (vagy kétrégiós) tranzakciós turisztikai portál fejlesztése

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

- regionális turisztikai portál tartalom-készítése, a meglévő tartalmak átalakítása, illetve a portálba illesztése
- turisztikai szolgáltatók kompatibilis weblapjainak fejlesztése
- imázs-növelő tematikus portálok, weblapok fejlesztése

4. Turisztikai márkaképzés támogatása

- régió márkapolitikájának kialakítása
- a régiómárka piaci bevezetésének támogatása
- a régiómárka ismertségének növelése
- imázs teremtő és a régió arculatát meghatározó meglévő termékek támogatása (ajándékértékesítés rendszerének kidolgozása és megvalósítása), újak kifejlesztése
- az „Észak-alföldi régió ajánlásával” akció további folytatása, fejlesztése

5. Turisztikai háttérkutatások

- kereslet megismerésére irányuló kutatások
- piaci részek elemzése, feltárása
- attrakció (vonzerő) fejlesztéshez kapcsolódó kutatások
- határon túli régiókkal (Kárpátalja, Partium, Észak-Erdély) közös turisztikai fejlesztések kutatása, tervezése
- az innovációk bevezetését és elterjesztését alapozó kutatások

Az alprogram helyszínei

A régió települései, attrakció helyszínei, ahol erőteljes marketing tevékenység szükséges az ismertség fokozására, promóciós tevékenység fejlesztésére.

A megvalósításért felelős szervezetek

Vállalkozók, turisztikai szolgáltatók, az érintett önkormányzatok, kistérségi társulások, non-profit szervezetek, egyesületek, Kht-k, RMI, Tourinform irodák, felsőoktatási intézmények, kutatóműhelyek.

Monitoring mutatók

Output indikátorok:

- kommunikációs stratégia
- turisztikai kiadványok száma
- turisztikai portálok száma
- információs rendszerek és táblák száma az attrakció helyszíneken, szolgáltatóknál
- régiós, autentikus ajándéktárgy (fajta) száma
- márkatermékek száma
- tanulmányok, kutatási jelentések száma

Eredményindikátorok:

- több turista a régióban
- több vendégéjszaka a régióban

Hatásindikátorok:

- a régió GDP-jének növekedése
- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a látogatók informáltságának, komfortérzetének növekedése
- a turisztikai szolgáltatók információszerzésének hatékonysága jobbá válik
- a régió ismertsége javul
- a régió image javul, a régió márka-desztinációvá válik.

7.4. SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK JAVÍTÁSA

A célok és szükségletek bemutatása

A turizmusban –jellegéből adódóan– kimagaslóan fontos az **emberi tényező**. A humán erőforrás fejlesztésének célja, hogy emelje a turisztikai szolgáltatások és termékek minőségének színvonalát, megalapozza a vállalkozások eredményességét és lehetőségeit, továbbá karrierlehetőséget biztosítson, a szakma presztízse növekedjen.

A kihívásokra reagálni képes, innovatív tudás és ismeret átadására csak korszerű oktatási rendszer képes, annak minden szintjén.

Nem elég hangsúlyos a **felsőoktatás módszertani és szervezési szerepvállalása**: a régióközpontok felsőoktatási intézményeinek aktívabb szerepet kell vállalni, a Szolnoki Főiskola Turizmus Tanszékének irányításával.

A régióban mind a felsőoktatás terén, mind a Regionális Marketing Igazgatóság vonatkozásában Szolnok a központ – kívánatos, hogy ne minden központi funkció Debrecenben legyen, de az is, hogy Szolnok város és Jász-Nagykun-Szolnok megye kiemelten támogassa a központi funkciók működését. A központok működési feltételeit a régióközpont funkciók szintjén, az ágazat versenyképesség szempontjából figyelembe vett kiemelkedő súlyának megfelelően kell biztosítani. A központoknak szorosabb együttműködést kell kialakítani a többi megyeszékhellyel is. A főiskolának szerepet kell vállalni a turizmus innovációjában is (ez azon ritka innovatív területek egyike, amelyben Debrecenen kívül is lehet a központ).

Interdiszciplináris kérdésekben együttműködést kell kialakítani a Szolnoki Főiskola Turizmus Tanszékének a regionális központokkal, így a turisztikai informatika terén a Debreceni Egyetem Informatikai Karával, illetve az ehhez kapcsolódó Infoparkkal (ami a formálódó Regionális Informatikai Tudásközpont magja), valamint a Regionális Egészségügyi Tanács stratégiai programjában szereplő rehabilitációs központok hálózatával, ezen belül különösen a Szolnoki MÁV-kórházzal, Berettyóújfalu és Fehérgyarmat gyógyturisztikai központtá váló kórházaival, valamint a hajdúszoboszlói gyógyfürdővel.

Öröndetes a civil szervezetek, klaszterek szerepének növekedése, de ezt a folyamatot támogatni kell.

A régió turizmusának szervezeti fejlesztéseinek céljai közé tartozik, hogy a több intézkedés eredménye segítségével növekedjenek a tehetséges diplomások régióban tartásának esélyei, a turizmus révén javuljanak a munkaerő piaci viszonyok. Cél az is, hogy a marketingen kívül is fejlődjön a turizmus szolgáltatóinak együttműködése. Ehhez fel kell használni az információs társadalom vívmányait is. Cél, hogy a turizmus vonatkozásban valósuljon meg a felsőoktatás és a helyi szereplők szervezett együttműködése, jöjjön létre a releváns szereplők kommunikációját megkönnyítő **hálózat**.

Ez a tartalmi részek mellett egy informatikai alkalmazás segítségével is tárgyasulhat. A tervezett hálózat segíthet a területi különbségek mérséklésében is, hiszen a régióból rácsatlakozó szervezetek, kkv-k a megyeszékhelyeken kívülről is ugyanolyan információt nyerhetnek a végző, illetve frissen végzett turisztikai szakemberekről, mint a nagyvárosban lévő munkaerő-piaci szereplők.

Célszerű a határos turisztikai régiókkal való együttműködés, amely új típusú hálózatok kialakítását is jelentheti. Ez a „hálózatosodás” elsősorban az Észak-magyarországi és a Tiszai turisztikai régiókkal tervezhető, amelynek legfontosabb területe a marketing tevékenységek (költségek optimalizálása miatt) ezen belül is kiemelten a promóció

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

(„promóciós” régió). A fejlesztés újszerű területe lehet a közös attrakciófejlesztés, amelyet kínálat sokszínűsége alapozhat meg.

Az alprogram célcsoportjai

Vállalkozók, turisztikai szolgáltatók, önkormányzatok, non-profit szervezetek, ÉARMI, ÉMRMI, a régió felsőoktatási intézményei (Szolnoki Főiskola)

Az alprogram megvalósításához szükséges intézkedések

1. humán erőforrások fejlesztése
2. információs és telekommunikációs rendszerek fejlesztése
3. turisztikai szervezetek és hálózatok fejlesztése, létrehozása
4. határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer kialakítása
5. Interdiszciplináris területek, innováció támogatása

Az alprogramok legfontosabb elemei

1. Humán erőforrások fejlesztése

- A régió specifikus igényei alapján a szakmai (OKJ) képzések támogatása
- A felsőoktatásban a turisztikai alapképzés (BsC) bevezetésének, fejlesztésének támogatása, a gyakorlati képzés infrastrukturális fejlesztése
- A felsőoktatásban a turisztikai mesterképzés (MsC) kialakítása
- Szakirányú továbbképzések, rövid ciklusú szakmai képzések támogatása (marketing-menedzsment, minőség-menedzsment, környezet- és fogyasztóbarát szemlélet)
- A turisztikai ágazatban dolgozók idegen nyelvi kommunikációjának fejlesztése
- A turistabarát szemlélet erősítése a régióban

2. Információs és telekommunikációs rendszerek fejlesztése

- Turisztikai telekommunikációs rendszerek fejlesztése
- Minősítési és foglalási rendszerek összehangolása

3. Turisztikai szervezetek és hálózatok fejlesztése, létrehozása

- Meglévő regionális turisztikai klaszterek, hálózatok támogatása, új létrehozása
- Tourinform irodák hálózatának fejlesztése

4. Határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer kialakítása

- Interregionális turisztikai hálózat kiépítése Észak-Magyarországgal
- Határos régiókkal (Kárpátalja, Partium, Észak-Erdély) való turisztikai hálózati rendszerek kialakítása

5. Desztinációs menedzsment szervezetek létrehozása

- Térségi és regionális desztinációs menedzsment szervezetek létrehozása és fejlesztése¹⁵
- Interdiszciplináris területek, innováció támogatása
- Lehetőség teremtése a kereslet változásaira gyorsan reagáló új, kreatív ötletek megvalósításához

¹⁵ A NTS-ban megjelenő ajánlás tartalmazza a regionális desztinációs menedzsment szervezetek létrehozását.

Az alprogram helyszínei

Az Észak-alföldi régió teljes területe, turisztikai desztinációk, Észak-magyarországi régió, határos régiók

A megvalósításért felelős szervezetek

Vállalkozók, turisztikai szolgáltatók, az érintett önkormányzatok, kistérségi társulások, non-profit szervezetek, egyesületek, Kht-k, RMI-k, Tourinform irodák, képző intézmények, felsőoktatási intézmények.

Monitoring mutatók

Output indikátorok:

- képzett munkaerő száma
- turisztikai telekommunikációs rendszerek száma
- létrejövő klaszter, hálózat száma
- turisztikai hálózatok száma
- kreatív ötletek száma a turizmus ágazat fejlesztésére a régióban

Eredményindikátorok:

- több turista a régióban
- több vendégéjszaka a régióban
- több egynapos látogató (kiránduló, átutazó) a régióban

Hatásindikátorok:

- a régió GDP-jének növekedése
- a régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése
- a látogatók komfortérzetének növekedése
- a turisztikai szolgáltatók, desztinációs szervezetek együttműködési és innovációs potenciáljának erősödése
- a regionális szemlélet javul.

8. CÉLOK ÉS FEJLESZTÉSI IRÁNYOK VÁRHATÓ HATÁSAI, EREDMÉNYEINEK SZÁMSZERŰSÍTÉSE

Az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiájában a várható eredmények becsléssel kerültek meghatározásra, figyelembe véve a turizmus jellegéből adódó közvetlen és közvetett hatásokat is.

Alprogramok/fejlesztési irányok	Indikátorok	Növekedés (%)
1.1 Gyógy- és wellnessturizmus	az elkészülő komplex fejlesztési terv	100
	létrejött fedett fürdők száma	500
	megújuló fürdők száma	600
	létrejövő gyógy- és wellness szállodai férőhelyek száma	400
1.2 Üzleti- és konferenciaturizmus	a kongresszusok, konferenciák lebonyolítására alkalmas helyszínek száma	400
	a kongresszusok megszervezéséhez szükséges tárgyi eszközök értéke	300
	a kongresszusok, konferenciák képzett humán erőforrása (fő)	300
	a kiállítások és vásárok színvonalas lebonyolítására alkalmas helyszínek száma	400
	a kiállítások és vásárok száma	600
	az incentiv turizmus fogadásra alkalmassá tett szálláshelyek száma	300
	az incentiv turisták számára megszervezett programok száma	200
	a testületi ülések lebonyolítására alkalmas helyszínek száma	300
1.3 Tiszai- (vízi) turizmus	a megszervezésre kerülő túrák száma	200
	a tárgyi eszközök értéke	600
1.4 Örökségturizmus	a megszervezésre kerülő nagyrendezvények száma	300
	gasztronómiai rendezvények száma	400
	lovastúra útvonalak száma	300
	korszerű bemutatóhelyek száma	400
	helyreállított örökség-elem értéke	600
1.5 Öko- és falusi turizmus	öko-életmód szálláshelyek száma	300
	ökoprogramok száma	200
	szervezett programok hossza	150
	létrehozott tanösvények száma	200
	látogató centrumok száma	200
	az infrastrukturális fejlesztések száma	500
	falusi szálláshelyek száma	300
	falusi programok száma	200
1.6 Golfturizmus	az elkészülő helyszín-kiválasztási terv	100
	nemzetközi szintű létesítmény létrejötte	300
	létrejövő golfpályák száma	500

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2.1 Szálláshelyek kínálatának bővítése	kereskedelmi szálláshelyek (férőhelyek) száma	200
2.2 Vendéglátás mennyiségi és minőségi feltételeinek javítása	vendéglátó üzletek száma	400
2.3 Közlekedési helyzet és elérhetőség javítása	kerékpárút hossza	400
	parkolóhelyek száma	200
2.4 Turistabarát környezet kialakítása	parkok, pihenőhelyek száma	200
	turistabarát települések, városrészek száma	200
	rendezett településkép száma	400
3.1 Kommunikációs stratégia kidolgozása	kommunikációs stratégia	100
3.2 Régiómarketing eszközök fejlesztése	turisztikai kiadványok száma	500
3.3 Turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése	turisztikai portálok száma	400
	információs rendszerek és táblák száma az attrakció helyszíneken, szolgáltatóknál	300
3.4 Turisztikai márkaképzés támogatása	régiós, autentikus ajándéktárgy (fajta) száma	250
	márkatermékek száma	300
3.5 Turisztikai háttérkutatások	tanulmányok, kutatási jelentések száma	100
4.1 Humán erőforrások fejlesztése	képzett munkaerő száma	500
4.2 Információs és telekommunikációs rendszerek fejlesztése	turisztikai telekommunikációs rendszerek száma	200
4.3 Turisztikai szervezetek és hálózatok	létrejövő klaszter, hálózat száma	200
4.4 Határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer kialakítása	turisztikai hálózatok száma	200
4.5 Interdiszciplináris területek, innováció támogatása	kreatív ötletek száma a turizmus ágazat fejlesztésére a régióban	500

9. KÖLTSÉGTERV

Bár kétségtelenül nehéz az ideális arányokat megtalálni a turizmus beruházásai és egyéb segítő tevékenységei között, a stratégia azzal számol, hogy a racionálisan felhasználható források rendelkezésre fognak állni a következő EU-s pénzügyi ciklusban. Ezt elsősorban az alapozza meg, hogy a turizmus pl. már ma is kb. négyszer több értéket termel a régióban, mint a mezőgazdaság, így a régió versenyképessége érdekében mindenképpen indokolt a kiemelt kezelése.

A stratégia készítői szerint a minimálisan szükséges forrás 90 milliárd forint, de tudni kell, hogy ennél több forrást is nagy valószínűség szerint hatékonyan felhasználható lenne. A stratégiában csak a minimális összeggel kalkulálunk, azzal, hogy az egészségturizmust segítő egészségügyi (rehabilitációs, fizioterápiás) beruházásokra és a turizmussal kapcsolatos innovációra még legalább 15 milliárd Ft fordítható.

Tervezett fejlesztési források (2007-2013)

Stratégiai programok, fejlesztési irányok				
	1.	2.	3.	4.
	Vonzerő- és attrakciófejlesztés	Fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés	Régiós turisztikai marketing	Szervezeti és működési feltételek javítása
Források (%)	45	30	10	15
Támogatási intenzitás (%)	75-90	40-50	70-80	90-100

A stratégia által megfogalmazott négy fejlesztési irány között a forrásokat 45-30-10-15%-os arányban javasoljuk elosztani.

Ennek oka az, hogy az **első fejlesztési irány** (vonzerő és attrakció-fejlesztés) határozza meg leginkább a fejlődést, vonzza a turistákat, viszont értelemszerűen ehhez lehet a legnehezebben bevonni egyéb forrást. Itt a támogatási intenzitás (az EU-s és a hazai központi forrás együttléve) 75-90%-os.

A **második fejlesztési irány** (fogadási feltételek javítása, szolgáltatás-fejlesztés) jelenti a közvetlenül legrentábilisabb tevékenységek fejlesztését, amihez jelentős mennyiségű magántőke is járulhat. Így itt 40-50%-os támogatási intenzitással lehet számolni, azaz összességében itt valósulhatnak meg a legnagyobb értékű beruházások.

A **harmadik fejlesztési irány** (korszerű marketing) teszi valószínűvé a turisztikai potenciál kihasználását, ezért elengedhetetlen a források legalább 10%-át erre fordítani.

A **negyedik fejlesztési irány** (szervezeti és működési feltételek javítása) egyrészt az alapfeltételeket javítja, másrészt a jövőt alapozza meg. A tervezett intézkedések nagy részéhez nem vonható be magántőke, így itt a támogatási intenzitás 90-100%-os. A források mintegy 15%-át célszerű erre fordítani.

Az új turisztikai termékek létrehozását célzó alprogramok, intézkedések elsősorban a magánszektor fejlesztését célozzák meg, a fejlesztések többsége a magánszektorban kerül megvalósításra. A turizmus hatékony működési rendszerének kialakítására szánt összegek kezdeményezettjei döntően a megyei és települési önkormányzatok, illetve a közszektor egyéb regionális, megyei és kistérségi szervezetei.

10. MEGVALÓSÍTÁS FOLYAMATA, MONITORING RENDSZER BEMUTATÁSA

Megvalósítás és Monitoring

Megvalósítás

A stratégia megvalósulását elsődlegesen az Európai Unió Strukturális Alapokból származó illetve a hozzá kapcsolódó hazai források fogják biztosítani. Az NFT II.-ben kerülnek meghatározásra a fejlesztési prioritások, melyek a fejlesztés során elsőbbséget élveznek majd. Az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiája (későbbiekben RTFS) szervesen kapcsolódik a II. NFT-hez, ugyanakkor figyelembe véve a régió adottságait meghatározza az alprogramokban kijelölt fejlesztési irányokat.

Ezekre a meghatározott fejlesztési irányokra, alprogramokra lehet majd forrásokat pályázni az EU Strukturális Alapjaiból.

A régió **vonzerő- és attrakciófejlesztésének fejlesztési irányok**: a gyógy- és wellness turizmus, az üzleti- és a konferenciaturizmus, a Tiszai- (vízi) turizmus, az örökségturizmus, az öko-és a falusi turizmus valamint a golfurizmus.

A **fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés irányok**: szálláshelyek kínálatának bővítése, a vendéglátás mennyiségi és minőségi feltételeinek javítása, a közlekedési helyzet és elérhetőség javítása, turistabarát környezet kialakítása. A **régiós turisztikai marketing fejlesztési irányok**: kommunikációs stratégia kidolgozása, régiómarketing eszközök fejlesztése, turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése, turisztikai márkaképzés támogatása, turisztikai háttérkutatások.

Szervezeti és működési feltételek javítása irányok: humán erőforrások fejlesztése, információs és telekommunikációs rendszerek fejlesztése, turisztikai szervezetek és hálózatok, határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer kialakítása, interdiszciplináris területek, innováció támogatása.

Természetesen ezeket a fejlesztési irányokat számos esetben a szomszédos turisztikai régiókkal (Tisza-tavi és az Észak-Magyarországi) innovatív együttműködés keretein belül lehet csak eredményesen és hatékonyan megvalósítani, mint régión átnyúló fejlesztési projektek.

Ezt az együttműködést a szomszédos régiók turizmusfejlesztési stratégiájának készítőivel egyeztetve leginkább az alábbiakban kívánjuk elérni:

- közös marketing munka, leginkább a promóció területén
- termékfejlesztésben (Tiszai- (vízi) turizmus, ökoturizmus), és a hozzá kapcsolódó turisztikai infrastruktúra valamint a fogadóképesség feltételeinek javításában
- K+F területen
- humánerőforrás fejlesztésben
- a hálózatosodásban, mely az innovatív együttműködésnek szintén kulcselemét képezi.

A stratégiát -amelyben meghatároztuk a célokhoz rendelt pénzügyi forrásokat is- a Regionális Idegenforgalmi Bizottságnak adjuk át, akik munkájuk során felhasználják a fejlesztési források elosztásánál a projektek megvalósulásához.

A RIB munkaszervezete az Észak-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság honlapján mindenki számára elérhető lesz ez a RTFS, mely így a régióban működő, a turizmus területén érintett vállalkozók munkáját is segíteni tudja, hiszen ezek a kis- és középvállalkozások a vállalati stratégiájukat ennek mentén tudják majd alakítani.

Monitoring

A stratégia megvalósulását folyamatosan nyomon kell követni, hogy a benne meghatározott célok és a hozzá rendelt feladatok a kívánt ütemben és mértékben teljesülnek-e. Ez a nyomon követés a monitoring feladata, mely az RTFS megvalósításának az egyik legfontosabb pillére.

A monitoring részét képezi a folyamatos adatgyűjtés, a stratégia módosítását és komplex feladatokat, melyek a következők:

- Évenkénti rendszerességgel meg kell vizsgálni, hogy milyen mértékben halad a stratégia célkitűzéseinek teljesítése. Az esetleges eltérésekről, gondokról a visszacsatolást meg kell szervezni.
- Minden évben el kell készíteni RTFS aktualizálását, az adott évben elkészült kutatások, a rendelkezésre álló adatok és információk alapján. Jelölni kell a stratégia megvalósulásának folyamatában eszközölt szükséges változtatásokat, módosításokat.
- Folyamatosan figyelni kell a külső környezetben bekövetkezett változásokat (adatgyűjtés, feldolgozás, elemzés) melyek befolyásolhatják a stratégia sikeres megvalósíthatóságát, ezért ezeket be kell építeni a stratégiába.
- Éves jelentést kell készíteni az elvégzett feladatokról, a stratégia megvalósulásáról valamint annak értékeléséről.

Ezeknek a monitoring feladatoknak a felelőseként célszerű felállítani egy helyi érdekeket is képviselő **Regionális Monitoring Bizottságot** (későbbiekben: RMB), melyet a RIB állít fel. Az RMB-nek célszerű évente egyszer, ha szükséges, akkor megítélés szerint akár többször ülésezni, amikor is a feladatait teljesíti.

Az RMB tagok összeállítását célszerű úgy kialakítani, hogy a különböző érdekek képviseletének ellátása megvalósulhasson.

A **bizottsági tagok** felkérésénél az alábbi képviseletet javasoljuk:

- a szakmai szervezetek küldöttjei
- a RIB elnöke, (képviseelője)
- felsőoktatási intézmények delegáltja
- a régióban lévő önkormányzatok képviselői
- a Kereskedelmi- és Iparkamarák delegáltja, akik a régióban működő turisztikai kis- és középvállalkozások érdekeit hivatott ellátni
- a Regionális Fejlesztési Ügynökség munkatársa.

Az alprogramokban meghatározott szervezetek felelnek a stratégiában kijelölt feladatokért. Ezek a szervezetek kötelesek az RMB-t értesíteni a felmerülő problémákról, a feladatok teljesítéséről, az RMB által meghatározott időközönként.

A RIB-nek minden teljesítésről tájékoztatást kell kapnia, mint a program egészének végrehajtásáért felelős szervezetnek. Az információáramlást úgy kell biztosítani, hogy a felmerülő problémákkal kapcsolatban és a pontos teljesítésekről is mindenkor tájékoztatva legyen, melyért a Regionális Monitoring Bizottság felel.

A **társadalmi, gazdasági és környezeti hatásokat** fontos nyomon követni a régióban: az új fejlesztések és az általuk generált turistaforgalom nagyságát és jellemzőit is, valamint a fejlesztések és a turistaforgalom régióban a környezetre gyakorolt hatását. Tudjuk, hogy a KSH statisztikai adatai nem adnak teljes képet a régió turizmusát illetően, hiszen csupán a kereskedelmi és magánszálláshelyek forgalmára terjed ki az adatgyűjtése.

AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Az **adatgyűjtés, feldolgozás és elemzés** feladatokat célszerű kiadni a régióban lévő felsőoktatási intézmények szakembereinek, akik együttműködve a KSH partnerekkel a kutatást elvégzik és annak eredményeit a RIB-nek továbbítják felhasználás céljára. Ez a kutatás időszakonként kiterjedne a régióba érkező látogató-, átutazó- és turistaforgalom nagyságrendjére, az igénybevett közlekedési eszköz módjára, úticélra, szezon és nemzetiségi megoszlásra.

A reprezentatív mintavételű kérdőíves kutatás tájékoztatna a turisták motivációjáról, utazási szokásairól, költéshajlandóságáról, a vonzerők és turisztikai termékek megítéléséről, utazási szokásaikról és utazási döntéseiket befolyásoló tényezőkről, a régió turisztikai szolgáltatásával (szálláshely-, kereskedelmi- és vendéglátóipari egységek, gyógy- és fürdőszolgáltatások stb.) való megelégedettségéről, a marketing eszközök hatékonyságáról, stb.

Az adatgyűjtésbe célszerű bevonni a különböző szervezeteket, akik adatot szolgáltathatnak a fejlesztések és a turisták környezetre gyakorolt hatását illetően. (pl. önkormányzatoktól a települések életére gyakorolt társadalmi és gazdasági hatásokat, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságától, a turistaforgalom és a fejlesztések természetére gyakorolt hatásait, a Volán és a MÁV Igazgatóságától a fejlesztések közlekedésre gyakorolt hatásait, stb.)

A **források felhasználását** az alprogramokban felelősként nevesített közreműködő szervezeteknek, az egész RTFS pedig a RIB/ RMI-nek kell nyomon követni. Az RMB évenként ellenőrizzé a feladatok teljesítését és a források felhasználásának alakulását. Rendellenesség vagy eltérés esetén jelezze a RIB/RMI-nek.

A RTFS **hatékonyságának vizsgálata** szintén a monitoring egyik fontos eleme. A hatékonyság vizsgálatát a RMB hivatott végezni az általa felkért szakértőkkel partnerségben. A RTFS-ben minden alprogramnak meghatároztuk a monitoring mutatóit, melyek a következőkből állnak:

- output indikátor
- eredmény indikátor
- hatásindikátor.

Ezeknek az indikátoroknak a vizsgálata alapján ítéldhetjük meg a stratégia megvalósulásának és hatásainak sikerességét. A hatékonyság **validitása** és **reliabilitása** nem csak a RTFS program eredményeit vagy hiányosságait tükrözi, hanem hozzájárul a további programok sikereesebb és eredményesebb megvalósításához, mely segíti a régió fejlődését, felzárkózását.

MELLÉKLETEK

Melléklet (3.2.)

1. táblázat A GDP/fő értéke a magyarországi tervezési-statisztikai régiókban az országos érték %-ban (1994-2003)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Közép-magyarországi Régió	145,6	145,7	148,4	151,0	150,0	153,6	156,1	158,6	163,9	161,0
Közép-dunántúli Régió	86,4	90,9	92,3	96,5	98,6	94,4	97,3	94,2	88,7	92,4
Nyugat-dunántúli Régió	100,7	102,8	104,8	105,0	110,2	114,6	113,8	105,6	103,4	107,6
Dél-Dunántúli Régió	84,0	81,4	79,6	77,2	76,7	77,2	74,2	73,7	73,1	71,6
Észak-magyarországi Régió	69,6	72,4	68,7	66,8	67,3	65,7	64,1	65,0	63,7	64,0
Észak-alföldi Régió	73,9	70,9	70,0	68,6	67,1	63,6	63,2	66,2	64,4	65,3
Hajdú-Bihar megye	83,1	77,5	77,9	76,1	75,4	71,4	71,2	73,6	73,2	75,4
Jász-Nagykun-Szolnok megye	78,8	77,0	75,2	74,7	71,7	67,0	66,3	70,1	67,5	65,9
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	61,6	60,2	58,6	57,1	56,0	53,8	53,5	56,4	54,1	55,4
Dél-alföldi Régió	83,3	82,6	80,6	77,2	75,5	73,6	71,1	70,7	68,9	68,0

Forrás: Magyarország nemzeti számlái 2002-2003, KSH, 2005

3. táblázat A foglalkoztatottak számának alakulása 1998 és 2004 között a magyarországi régiókban (1.000 fő)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Közép-magyarországi Régió	1.120,7	1.158,2	1.172,9	1.177,6	1.189,6	1.205,6	1.226,3
Közép-dunántúli Régió	423,7	441,7	446,3	451,3	456,8	476,0	455,3
Nyugat-dunántúli Régió	418,5	427,7	431,3	430,1	436,4	425,9	424,6
Dél-Dunántúli Régió	347,4	354,8	358,4	353,3	348,6	357,9	350,9
Észak-magyarországi Régió	405,8	418,3	429,6	428,9	430,3	437,3	431,1
Észak-alföldi Régió	438,2	504,3	508,9	516,1	512,2	534,0	523,5
Hajdú-Bihar megye	177,5	188,7	188,7	192,3	191,1	196,4	196,7
Jász-Nagykun-Szolnok megye	137,4	144,1	147,3	145,4	143,3	152,1	144,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	168,3	171,5	172,9	178,4	177,8	185,5	182,2
Dél-alföldi Régió	497,1	504,3	508,8	511,0	496,7	485,2	488,7
Magyarország	3.695,6	3.809,3	3.856,2	3.868,3	3.870,6	3.921,9	3.900,4

Forrás: A munkaerőfelmérés idősorai, KSH, Budapest, 2004

Az érintett megyék statisztikai évkönyvei

**4. táblázat A foglalkoztatási arány változása 1998 és 2004 között
a magyarországi régiókban (%)**

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Közép-magyarországi Régió	50,7	52,6	53,4	53,8	54,4	55,1	56,3
Közép-dunántúli Régió	49,7	51,8	52,3	52,7	53,2	55,3	53,7
Nyugat-dunántúli Régió	54,2	55,4	55,9	55,7	56,4	55,1	54,5
Dél-Dunántúli Régió	45,3	46,4	46,9	46,3	45,8	47,2	46,4
Észak-magyarországi Régió	41,1	42,5	43,7	43,8	44,1	45,0	44,6
Észak-alföldi Régió	41,4	43,2	43,6	44,4	43,9	45,9	45,0
Hajdú-Bihar megye	42,9	45,7	45,7	46,5	46,7	47,5	47,4
Jász-Nagykun-Szolnok megye	42,9	45,2	46,4	45,9	45,3	48,3	46,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	38,8	39,5	39,7	40,9	40,8	42,7	41,9
Dél-alföldi Régió	47,4	48,2	48,7	49,0	47,8	47,0	47,3
Magyarország	47,4	48,9	49,6	49,8	49,9	50,6	50,5

Forrás: A munkaerőfelmérés idősorai, KSH, Budapest, 2004

Az érintett megyék statisztikai évkönyvei

**5. táblázat A foglalkoztatottak ágazatok szerinti megoszlása a 2001-es népszámlálás
és a 2005-ös mikrocenzus időpontjában a magyarországi régiókban (%)**

	2001			2005		
	a	b	c	a	b	c
Közép-magyarországi Régió	1,5	25,2	73,3	1,4	23,3	75,3
Közép-dunántúli Régió	5,1	43,4	51,5	4,1	42,9	53,1
Nyugat-dunántúli Régió	5,7	40,9	53,4	4,9	39,0	56,1
Dél-Dunántúli Régió	8,2	32,7	59,1	6,6	32,8	60,7
Észak-magyarországi Régió	4,2	37,3	58,5	3,7	35,7	60,5
Észak-alföldi Régió	7,8	32,4	59,8	6,6	31,3	62,1
Hajdú-Bihar megye	8,8	31,6	60,4	7,7	30,8	61,5
Jász-Nagykun-Szolnok megye	8,5	36,3	55,2	7,2	32,9	60,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	5,9	31,0	63,1	5,0	30,5	64,5
Dél-alföldi Régió	12,5	31,6	55,9	12,0	29,8	58,2
Magyarország	5,5	32,9	61,6	4,9	31,4	63,8

a – mezőgazdaság, b – ipar, c - szolgáltatások

Forrás: a 2001-es népszámlálás adatai, a 2005-ös mikrocenzus adatai

**6. táblázat A szolgáltatásban alkalmazottak megoszlása különböző részterületek szerint
a magyarországi régiókban 2004-ben (%)**

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Közép-magyarországi Régió	19,3	4,0	11,7	4,1	15,7	18,8	10,8	10,9	4,8
Közép-dunántúli Régió	18,6	5,8	13,6	2,2	10,2	15,9	15,7	14,0	4,0
Nyugat-dunántúli Régió	17,7	6,5	16,6	2,5	9,1	15,3	14,2	13,0	5,2
Dél-dunántúli Régió	16,6	4,9	12,0	2,3	7,8	17,8	19,7	14,9	4,1
Észak-magyarországi Régió	16,2	4,5	13,8	2,1	5,6	20,9	16,8	15,7	4,2
Észak-alföldi Régió	18,6	4,3	13,1	1,9	7,2	18,1	18,7	14,0	4,1
Hajdú-Bihar megye	19,0	5,9	12,8	2,1	6,4	15,1	22,5	11,8	4,5
Jász-Nagykun-Szolnok megye	19,1	3,4	12,0	2,0	8,0	19,4	15,6	16,2	4,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	18,0	3,4	14,1	1,6	7,4	20,2	17,0	14,6	3,7
Dél-alföldi Régió	19,1	4,5	12,5	2,4	6,8	17,5	18,6	14,3	4,4
Magyarország	18,5	4,6	12,8	3,0	11,1	18,1	14,6	12,8	4,5

A – kereskedelem, közúti jármű és közszükségleti cikkek javítása, karbantartása, B – szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, C – szállítás, raktározás, posta és távközlés, D – pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai, E – ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás, F – közigazgatás, kötelező társadalombiztosítása, G – oktatás, H – egészségügyi és szociális ellátás, I – egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás

Forrás: az érintett megyék statisztikai évkönyvei

**7. táblázat A munkanélküliségi ráta változása 1998 és 2004 között
a magyarországi régiókban (%)**

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Közép-magyarországi Régió	5,7	5,2	5,2	4,3	3,9	4,0	4,5
Közép-dunántúli Régió	6,8	6,1	4,8	4,3	5,0	4,6	5,6
Nyugat-dunántúli Régió	6,2	4,5	4,2	4,1	4,0	4,6	4,6
Dél-Dunántúli Régió	9,4	8,2	7,8	7,7	7,9	7,9	7,3
Észak-magyarországi Régió	12,0	11,5	10,1	8,5	8,8	9,7	9,7
Észak-alföldi Régió	10,9	10,1	9,2	7,8	7,8	6,8	7,2
Hajdú-Bihar megye	9,6	8,8	7,1	6,4	6,6	6,0	5,7
Jász-Nagykun-Szolnok megye	11,8	10,8	9,4	7,3	7,8	5,6	6,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	11,6	11,0	11,2	9,6	9,1	8,4	9,5
Dél-alföldi Régió	7,0	5,7	5,2	5,4	6,2	6,5	6,3
Magyarország	7,8	7,0	6,4	5,7	5,8	5,9	6,1

Forrás: A munkaerőfelmérés idősorai, KSH, Budapest, 2004

Az érintett megyék statisztikai évkönyvei

8. táblázat A lakosságszám és a lakosság korösszetételének változása a 2001-es népszámlálás és a 2005-ös mikrocenzus között a magyarországi régiókban

	2001 összesen (fő)	2005 összesen (fő)	2005/ 2001 (%)	2005				2001 öregedési index	2005 öregedési index
				a	b	c	d		
Közép-magyarországi Régió	2.861.798	2.842.374	99,32	14,3	36,5	26,8	22,4	1,44	1,56 (1,08*)
Közép-dunántúli Régió	1.120.634	1.109.899	99,04	15,6	36,1	27,9	20,4	1,12	1,30 (1,16)
Nyugat-dunántúli Régió	1.004.300	999.716	99,54	14,7	36,0	28,2	21,1	1,27	1,44 (1,13)
Dél-Dunántúli Régió	992.368	975.815	98,33	15,5	34,7	28,4	21,4	1,24	1,39 (1,12)
Észak-magyarországi Régió	1.290.392	1.268.669	98,32	16,9	34,3	27,2	21,6	1,16	1,28 (1,10)
Észak-alföldi Régió	1.551.171	1.540.424	99,31	17,8	36,0	26,8	19,4	0,99	1,09 (1,10)
Hajdú-Bihar megye	552.998	548.981	99,27	17,5	36,6	26,8	19,2	1,00	1,10 (1,10)
Jász-Nagykun-Szolnok megye	415.917	410.131	98,61	16,3	34,6	27,1	22,0	1,20	1,35 (1,13)
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	582.256	581.312	99,84	19,1	36,5	26,6	17,7	0,85	0,93 (1,09)
Dél-alföldi Régió	1.377.652	1.353.433	98,24	15,3	35,0	27,5	22,2	1,28	1,45 (1,13)
Magyarország	10.198.315	10.090.330	98,94	15,6	35,7	27,4	21,4	1,23	1,37 (1,11)

a – 0-14 év (%), b – 15-39 év (%), c – 40-59 év (%), d – 60- (%)

öregedési index – a 60 éven felüliek és a 15 éven aluliak hányadosa

* - a 2005-ös és a 2001-es érték hányadosa

Forrás: a 2001-es népszámlálás adatai, a 2005-ös mikrocenzus adatai

**9. táblázat A magyarországi régiók népmozgalmi adatai 2002 és 2004 között
(1.000 lakosra jutó értékek)**

	Születési arányszám			Halálozási arányszám			Belföldi vándorlási különbözet		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Közép-magyarországi Régió	9,3	9,3	9,4	13,0	13,1	12,8	1,9	2,9	3,0
Közép-dunántúli Régió	9,3	8,9	9,2	12,2	12,5	12,4	0,4	0,7	0,6
Nyugat-dunántúli Régió	8,6	8,5	8,6	12,7	13,0	12,8	1,6	1,4	1,6
Dél-Dunántúli Régió	9,1	8,9	9,0	13,2	13,9	13,5	-0,3	-1,2	-1,9
Észak-magyarországi Régió	10,0	9,7	9,7	13,7	14,1	14,1	-2,4	-3,1	-3,1
Észak-alföldi Régió	10,6	10,2	10,2	12,6	12,9	12,5	-2,1	-2,9	-2,3
Hajdú-Bihar megye	10,5	10,3	10,2	12,1	12,3	12,0	-0,4	-1,9	-0,9
Jász-Nagykun-Szolnok megye	9,6	9,4	9,6	13,9	14,4	13,7	-1,7	-2,6	-2,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	11,3	10,7	10,7	12,1	12,4	12,0	-3,8	-4,0	-3,8
Dél-alföldi Régió	9,1	8,8	8,7	13,7	14,2	13,7	-0,7	-0,6	-1,1
Magyarország	9,5	9,3	9,4	13,1	13,4	13,1	-	-	-

Forrás: az érintett megyék statisztikai évkönyvei

Mellékletek
(3.4.1.)

1. táblázat Az országos közúthálózat régiónkénti adatai (2005. január 1.)

	Összesen (km)	A	B
Közép-magyarországi Régió	2.605	37,7	9,2
Közép-dunántúli Régió	3.937	35,4	35,4
Nyugat-dunántúli Régió	4.935	43,6	49,3
Dél-Dunántúli Régió	4.371	30,8	44,7
Észak-magyarországi Régió	4.792	35,7	37,7
Észak-alföldi Régió	4.969	28,0	32,2
Hajdú-Bihar megye	1.565	25,2	28,5
Jász-Nagykun-Szolnok megye	1.309	23,5	31,9
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	2.095	35,3	36,0
Dél-alföldi Régió	5.029	27,4	37,1
Magyarország	30.638	32,9	30,3

A – 100 km²-re jutó úthálózat, B – 10.000 főre jutó úthálózat

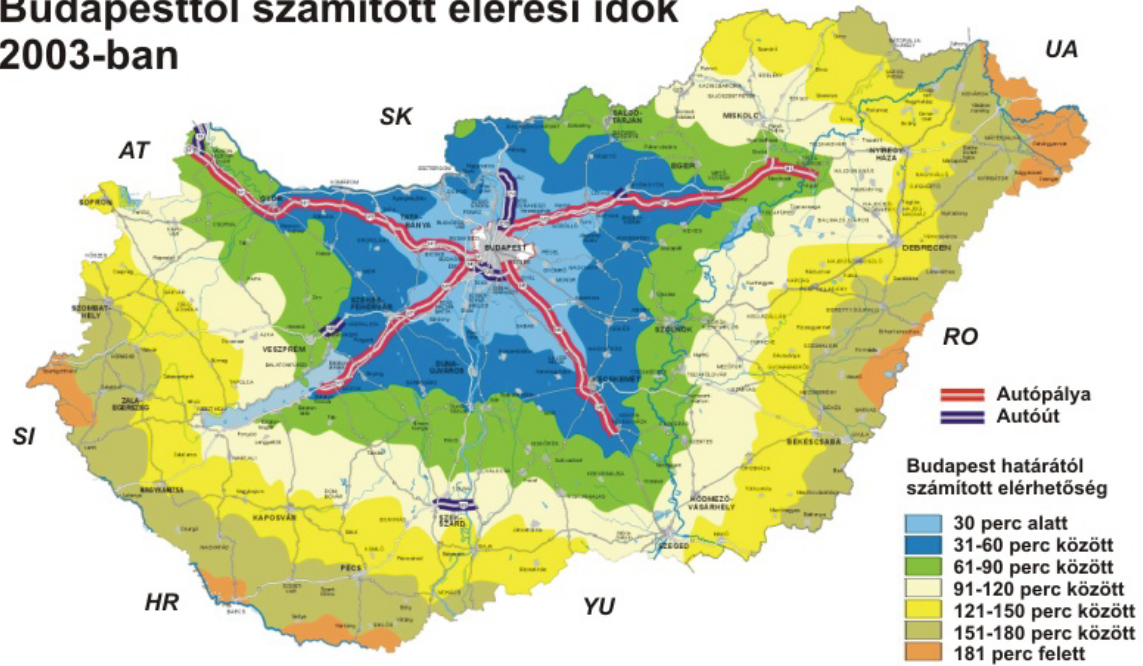
Forrás: az érintett megyék statisztikai évkönyvei

2. táblázat Az Észak-alföldi régióországos közúthálózatának megoszlása (2005. január 1., %)

	Autópálya, autóút	Elsőrendű főút	Másodrendű főút	Egyéb országos közút	összesen
Hajdú-Bihar megye	1,15	9,20	16,29	73,35	100,0
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0,00	8,56	21,01	70,44	100,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	0,00	7,92	9,93	82,15	100,0
Észak-alföldi Régió	0,36	8,49	14,85	76,29	100,0
Magyarország	2,24	7,07	14,18	76,51	100,0

Forrás: az érintett megyék statisztikai évkönyvei

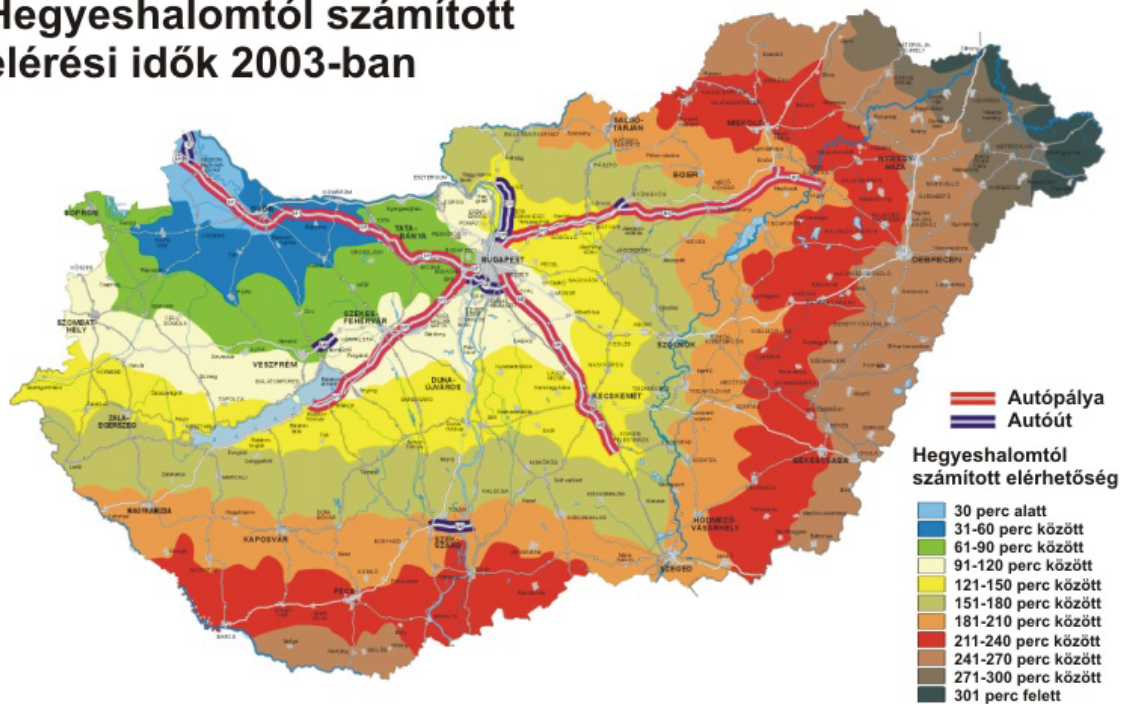
Budapesttől számított elérési idők 2003-ban

1. ábra A Budapesttől számított elérési idők 2003-ban

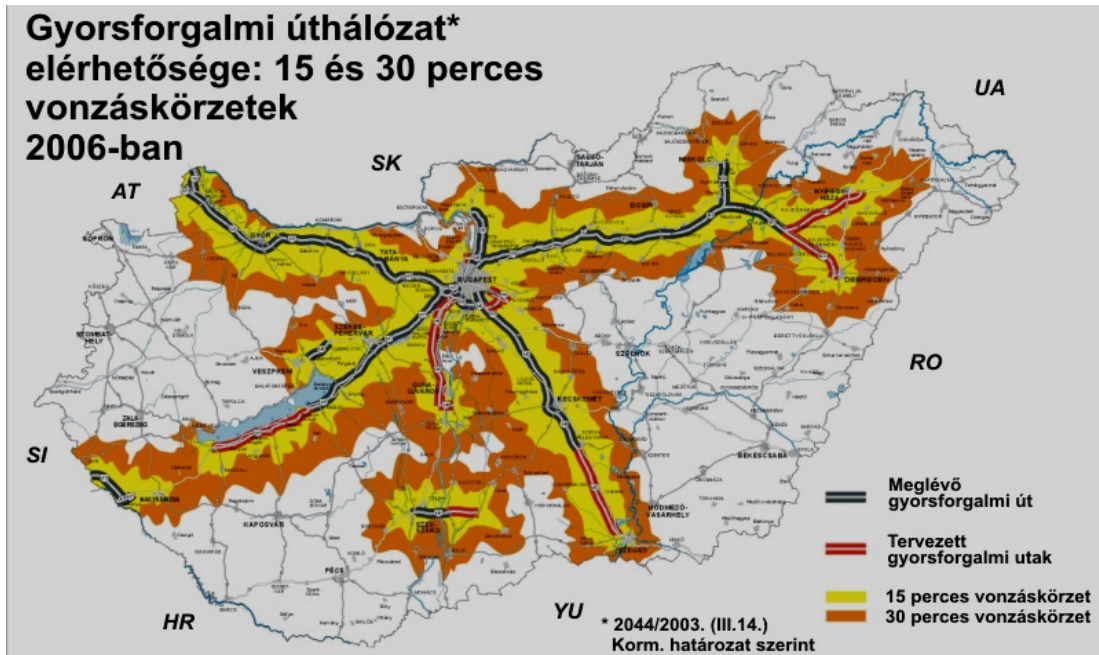
Forrás: www.kti.hu

Hegyeshalomtól számított elérési idők 2003-ban

2. ábra A Hegyeshalomtól számított elérhetőségi idők 2003-ban

Forrás: www.kti.hu

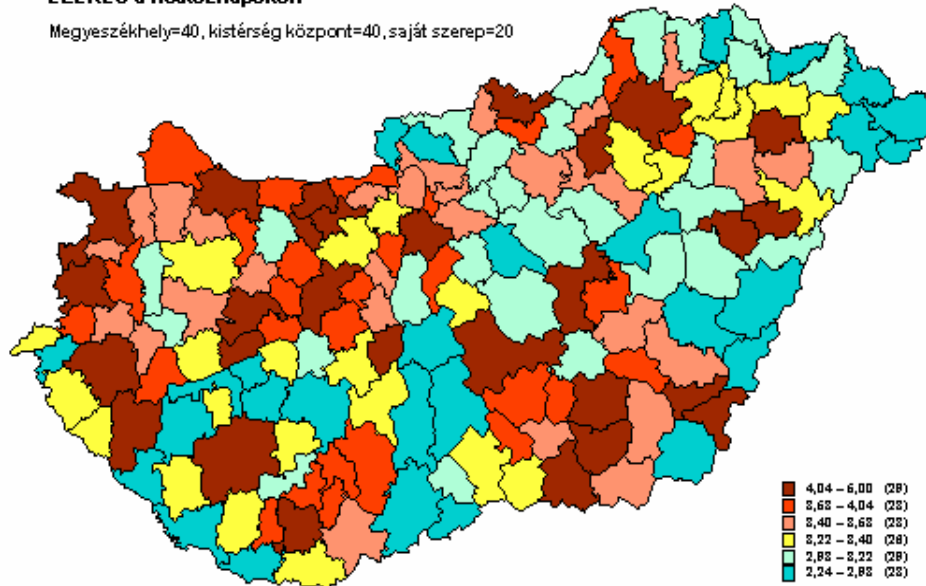

3. ábra A gyorsforgalmi úthálózat elérhetőségi viszonyai 2006-ban

Forrás: www.kti.hu

ELÉRÉS a hétköznapokon

Megyeszékhely=40, kistérség központ=40, saját szerep=20

4. ábra A települések hétköznapi közúti elérhetősége¹

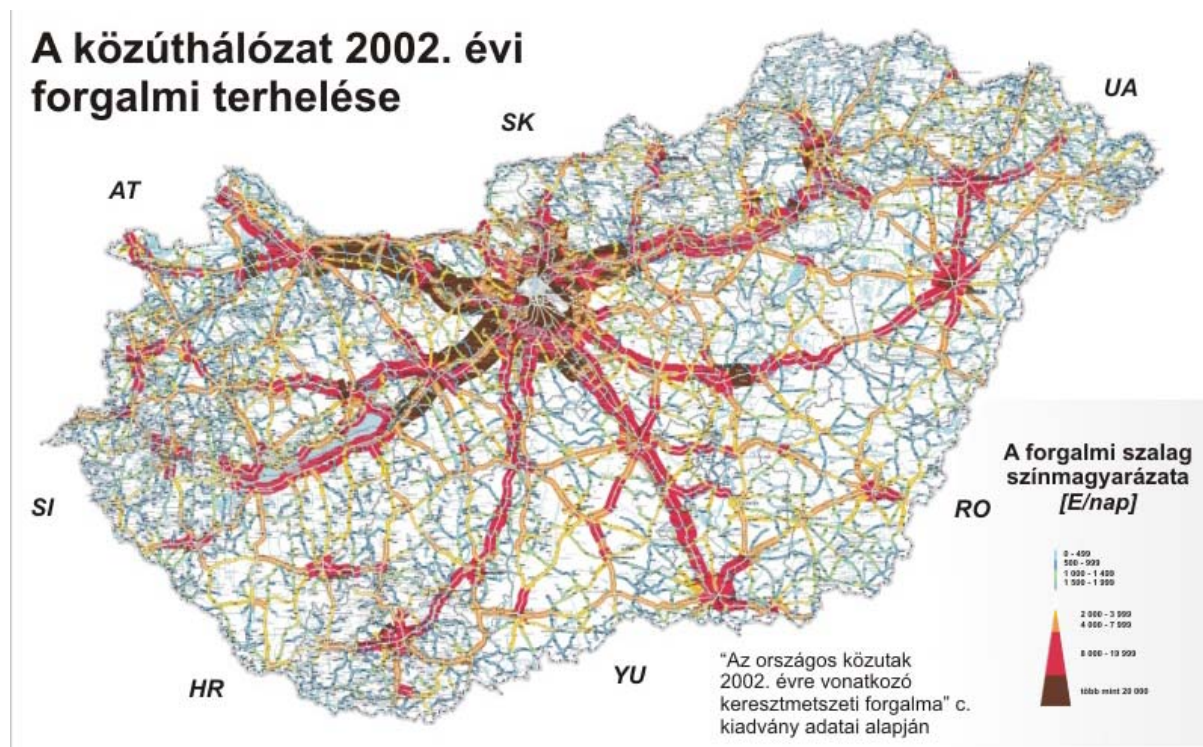
Forrás: Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció

**3. táblázat Az országos közúthálózat minőségi jellemzői az egyes régiókban
(2005. január 1., %, a régiós adatok a megyei közútkezelők adataiból aggregálva)**

	A		B		C	
	D	E	D	E	D	E
Közép-magyarországi Régió	2,15	2,11	4,56	3,37	3,82	3,00
Közép-dunántúli Régió	2,08	2,02	4,61	3,58	3,95	2,71
Nyugat-dunántúli Régió	1,99	1,71	4,55	3,12	4,08	2,49
Dél-Dunántúli Régió	2,37	2,20	4,25	3,76	3,84	2,22
Észak-magyarországi Régió	2,06	1,96	4,06	3,15	3,83	2,56
Észak-alföldi Régió	2,09	1,88	4,15	3,12	3,98	2,59
Hajdú-Bihar megye	2,41	2,01	3,79	3,01	3,77	2,49
Jász-Nagykun-Szolnok megye	1,72	1,61	4,29	2,94	4,02	2,65
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	2,08	1,93	4,30	3,28	4,10	2,62
Dél-alföldi Régió	2,19	2,11	4,30	3,16	3,97	2,59
Magyarország	2,13	1,97	4,32	3,14	3,90	2,54

A – a burkolat állapota, B – a pályaszerkezet teherbírása, C – a felület egyenetlensége, D – főúthálózat, E – mellékúthálózat,

1 – rossz, 2 – nem megfelelő, 3 – tűrhető, 4 – megfelelő, 5 – jó

5. ábra A közúthálózat 2002. évi forgalmi terheltsége

Forrás: www.kti.hu

7. táblázat A bruttó hozzáadott érték megoszlása ágazatok szerint 2003-ban (%)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	összesen
Közép-Magyarország	0,73	16,38	2,15	4,45	13,74	1,41	10,35	6,17	22,23	8,58	4,75	4,76	4,29	100,00
Közép-Dunántúl	3,63	36,79	3,53	5,10	8,43	1,62	5,03	2,15	13,34	8,19	5,22	4,45	2,53	100,00
Nyugat-Dunántúl	3,79	37,41	2,14	4,79	7,43	2,13	6,73	2,33	12,88	8,01	5,03	4,55	2,79	100,00
Dél-Dunántúl	7,21	16,16	5,78	5,62	9,53	2,58	6,05	2,98	14,90	11,17	8,07	6,72	3,22	100,00
Észak-Magyarország	4,14	25,50	6,15	5,36	7,99	1,68	6,43	2,60	11,79	11,02	7,57	6,87	2,90	100,00
Észak-Alföld	6,19	24,06	2,72	5,53	10,35	1,68	6,14	2,50	12,12	11,13	8,26	6,51	2,80	100,00
Hajdú-Bihar	6,31	23,67	3,65	5,97	9,85	1,96	5,87	2,51	12,35	9,64	8,83	6,17	3,23	100,00
Jász-Nagykun-Szolnok	5,50	29,21	2,17	4,17	9,98	1,34	5,33	2,40	12,06	12,11	6,63	6,49	2,62	100,00
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6,63	20,24	1,97	6,10	11,31	1,61	7,17	2,58	11,88	12,22	8,90	6,96	2,41	100,00
Dél-Alföld	8,06	19,78	2,57	5,44	10,45	1,53	6,34	2,90	14,03	11,13	7,75	6,69	3,33	100,00
Magyarország	3,30	22,52	2,96	4,91	11,12	1,65	8,01	4,17	17,20	9,35	5,91	5,36	3,53	100,00

A – mezőgazdaság, vad- és erdőgazdálkodás, halászat, B – bányászat, feldolgozóipar, C – villamosenergia-, gáz-, gőz- és vízellátás, D – építőipar, E – kereskedelem, közúti jármű és közszükségleti cikkek javítása, karbantartása, F – szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, G – szállítás, raktározás, posta és távközlés, H – pénzügyi tevékenység és kiegészítő szolgáltatásai, I – ingatlanügyletek, bérbeadás, gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás, J – közigazgatás, kötelező társadalombiztosítás, K – oktatás, L – egészségügyi és szociális ellátás, M – egyéb közösségi, társadalmi és személyi szolgáltatás

Forrás: Magyarország nemzeti számlái, 2002-2003, KSH 2005

EGÉSZSÉGÜGY

Orvosi ellátás a régió megyéiben

	ORVOSI ALAPELLÁTÁS										
	Működő háziorvosok száma				Központi háziorvosi ügyeleti szolgálat				Működő házi gyermekorvosok száma		
	2000	2002	2003	2004	2000	2002	2003	2004	2000	2003	2004
Hajdú-Bihar	277	270	272	264	24	23	23	23	91	93	92
Szabolcs-Szatmár	279	268	266	266	21	21	21	21	65	66	67
Jász-Nagykun-Szolnok	199	198	200	193	14	15	14	14	61	60	60
Észak-Alföldi Régió	755	736	738	723	59	59	58	58	217	219	219

Forrás: KSH adatok

Járóbeteg-szakellátás a régió megyéiben

	JÁRÓBETEG-SZAKELLÁTÁS								
	Teljesített orvosi munkaóra, 1000					1000 lakosra jutó gyógykezelési eset			
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003
Hajdú-Bihar	905	969	1032	1098	1105	13107	14682	13196	14554
Szabolcs-Szatmár	658	668	685	724	729	10248	10531	12580	13459
Jász-Nagykun-Szolnok	456	458	462	452	449	14129	15755	19159	19308
Észak-Alföldi Régió	2019	2095	2178	2275	2283	37484	40968	44935	47321

Forrás: KSH adatok

Kórházi ellátás a régió megyéiben

	KÓRHÁZI ELLÁTÁS										
	Működő kórházi ágy				Ágykihasználás, %				Halálozási arányszám, %		
	2000	2002	2003	2004	2000	2002	2003	2004	2000	2003	2004
Hajdú-Bihar	4292	4281	4379	4290	77,2	79,9	75,8	76,9	2	1,8	1,8
Szabolcs-Szatmár	4077	4127	4127	4051	77	79,7	81,4	81,8	2,5	2,5	2,4
Jász-Nagykun-Szolnok	2930	2758	2683	2664	68,1	74,4	74,4	76	3,1	3,3	3,2
Észak-Alföldi Régió	11299	11166	11189	11005	74,1	78,0	77,2	78,2	2,5	2,5	2,5

Forrás: KSH adatok

KERESKEDELEM

Kereskedelmi egységek a régió megyéiben

	Élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzlet összesen					Ruházati szaküzlet			
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003
Hajdú-Bihar	2865	2900	2925	2887	2812	880	908	926	975
Szabolcs-Szatmár	3326	3326	3261	3263	3174	1096	1112	1095	1143
Jász-Nagykun- Szolnok	2053	2046	2045	2023	1962	621	643	690	680
Észak-Alföldi Régió	8244	8272	8231	8173	7948	2597	2663	2711	2798

Forrás: KSH adatok

	Vasáru-, festék-, üvegszaküzlet					Nem élelmiszer- kiskereskedelmi üzlet összesen			
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003
Hajdú-Bihar	464	491	505	529	529	4535	4848	4979	5169
Szabolcs-Szatmár	515	535	551	568	589	5390	5532	5705	5835
Jász-Nagykun- Szolnok	351	347	365	383	395	3452	3546	3700	3708
Észak-Alföldi Régió	1330	1373	1421	1480	1513	13377	13926	14384	14712

Forrás: KSH adatok

	Járműüzlet és üzemanyagtelep összesen					Kiskereskedelmi üzlet összesen			
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003
Hajdú-Bihar	493	521	540	528	551	7893	8269	8444	8584
Szabolcs-Szatmár	507	546	567	590	637	9223	9404	9533	9688
Jász-Nagykun- Szolnok	339	363	379	383	395	5844	5955	6124	6114
Észak-Alföldi Régió	1339	1430	1486	1501	1583	22960	23628	24101	24386

Forrás: KSH adatok

	Gyógyszertár				
	2000	2001	2002	2003	2004
Hajdú-Bihar	110	112	112	111	-
Szabolcs-Szatmár	116	116	116	114	-
Jász-Nagykun- Szolnok	83	82	82	81	-
Észak-Alföldi Régió	309	310	310	306	0

Forrás: KSH adatok

KÖZLEKEDÉS-TÁVKÖZLÉS

Közutak a régió megyéiben

	Országos közút, km			
	2000	2002	2003	2004
Hajdú-Bihar	1514	1537	1550	1565
Szabolcs-Szatmár	2090	2095	2095	2095
Jász-Nagykun-Szolnok	1301	1301	1309	1309
Észak Alföldi Régió	4905	4933	4954	4969

Forrás: KSH adatok

Közutijármű-állomány a régió megyéiben

	KÖZÚTIJÁRMŰ-ÁLLOMÁNY										
	Motorkerékpár				Személygépkocsi				Autóbusz		
	2000	2002	2003	2004	2000	2002	2003	2004	2000	2003	2004
Hajdú-Bihar	5102	5177	5387	5669	99691	114032	124092	129309	755	788	796
Szabolcs-Szatmár	4161	4171	4244	4534	1E+05	122270	131896	135211	780	767	714
Jász-Nagykun-Szolnok	5182	5186	5212	5441	70457	79972	85828	87873	612	633	599
Észak Alföldi Régió	14445	14534	14843	15644	3E+05	316274	341816	352393	2147	2188	2109

Forrás: KSH adatok

Kábeltelevíziós ellátottság a régió megyéiben

	A KÁBELTELEVÍZIÓS ELLÁTOTTSÁG								
	Postahivatal				Előfizető			Bekapcsolt lakás	
	2000	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003
Hajdú-Bihar	112	114	116	115	77637	81589	83145	77658	81255
Szabolcs-Szatmár	244	247	248	222	41684	47953	50204	44024	50170
Jász-Nagykun-Szolnok	101	101	102	97	38906	41043	43674	39667	42215
Észak Alföldi Régió	457	462	466	434	158227	170585	177023	161349	173640

Forrás: KSH adatok

Hiba! Érvénytelen csatolás.Telefonhálózat a régió megyéiben

	TELEFONHÁLÓZAT										
	Lakásfővonal				ISDN-vonal				Távbeszélő fővonalak összesen		
	2000	2002	2003	2004	2000	2002	2003	2004	2000	2003	2004
Hajdú-Bihar	147011	129226	126030	126330	11338	20960	21796	22040	174336	162541	162852
Szabolcs-Szatmár	134530	116719	113669	114609	7184	14322	15700	16354	154936	140960	142379
Jász-Nagykun-Szolnok	111935	98271	95413	94993	5878	12889	13854	13862	130329	119236	118700
Észak Alföldi Régió	393476	344216	335112	335932	24400	48171	51350	52256	459601	422737	423931

Forrás: KSH adatok